

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

”Täällä voin tuntea olevani normaali”

Kokemuksia adoptioeuvontaryhmästä

Jaana Hiltunen ja Siru Konttinen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Marraskuu/2012

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Jaana Hiltunen ja Siru Konttinen	Sivumäärä 73 ja 7 liitesivua
Työn nimi ”Täällä voin tuntea olevani normaali” Kokemuksia adoptioeuvontaryhmästä	
Ohjaava(t) opettaja(t) Piia Mylly	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Pelastakaa Lapset ry, Itä-Suomen aluetoimisto, Heli Aalto	
Tiivistelmä <p>Laadullisen opinnäytetyömme tavoitteena oli tutkia kansainväliseen adoptioon suuntaavien henkilöiden kokemuksia adoptioeuvontaryhmästä. Opinnäytetyömme tilaaja oli Pelastakaa Lapset ry:n Itä-Suomen aluetoimisto. Teimme opinnäytetyömme kansainvälisessä adoptioprosessissa mukana olevien ryhmätoimintaan liittyen. Opinnäytetyömme tutkimuksen kohteena oli adoptioeuvontaryhmä, jonka kehittämisessä ja käynnistämisessä olimme vahvasti mukana. Ryhmän kehittämisen kannalta halusimme selvittää opinnäytetyössämme osallistujien kokemuksia adoptioeuvontaryhmästä sekä mahdollistuiiko valmennuksellisessa adoptioeuvontaryhmässä vertaisuuden kokeminen.</p> <p>Pelastakaa Lapset ry:n Itä-Suomen aluetoimisto tarjoaa lastensuojelun erityispalveluita kuten adoptioeuvontaa, perhesijoitustoimintaa ja tukiperhetyötä ehkäisevänä sekä avohuollon tukitoimena. Pelastakaa Lapset ry:n Itä-Suomen aluetoimisto on ainoa adoptiopalvelunantaja Itä-Suomessa.</p> <p>Keräsimme tutkimusaineiston syyskuussa 2012 adoptioeuvontaryhmästä, jossa toimimme apuohjaajina. Keräsimme aineiston kirjallisilla kyselylomakkeilla, jotka sisälsivät sekä kvalitatiivisia että kvantitatiivisia kysymystyyppisiä. Täydensimme aineistoa myös osallistuvalla havainnoinnilla. Lisäksi toteutimme verkkokyselyn sähköpostitse. Kohdejoukkona olivat adoptioeuvontaryhmän osallistujat. Kyselyn kvantitatiivisesta aineistosta teimme tilastollisen kuvaavan analyysin. Analysoimme kyselyiden kvalitatiiviset osiot koodauksen, kvantifioimisen ja teemoittelun avulla. Havainnointiaineiston analysoimme pelkistämisen eli havaintojen yhdistämisen avulla.</p> <p>Tutkimuksemme tulokset osoittavat, että osallistujat kokivat adoptioeuvontaryhmän onnistuneena. Merkityksellisimmiksi asioiksi nousivat uuden tiedon saaminen adoptioon liittyen, ryhmän toimivat sisällöt, asiantunteva ohjaus sekä erityisesti ryhmässä koettu vertaistuki. Tulosten avulla voidaan jatkossa kehittää samankaltaista adoptioryhmätoimintaa.</p> <p>Opinnäytetyömme merkitystä ammattialallemme voi tarkastella ainakin kahdesta näkökulmasta. Vertaistoiminta on ajankohtaista ammattialallemme, sillä se nähdään ehkäisevänä ja osallistavana toimintana. Koulutusohjelmassamme painotetaan ehkäisevän työn merkitystä ja myös osallisuus on ammattiosaamisessamme keskeisessä roolissa.</p> <p>Suomessa adoptio-osaaminen on melko vähäistä ohjaus- ja kasvatustieteiden ammattilaisilla. Adoptioasiantuntijuus ei sisälly meillä edes sosiaalialan koulutukseen. Myöskään yhteisöpedagogi (AMK) –tutkinto ei sisälly adoption tematiikkaa lainkaan. Erityisosaamisen puuttuessa ei ole tarjota adoption erityispalveluita niitä tarvitseville. Adoptioeuvontaryhmän kehittämisessä sekä opinnäytetyömme kautta karttunut erityisosaaminen on arvokasta ja ainutlaatuaista. Emme näe syytä, miksei myös adoption tematiikkaan perehtynyt yhteisöpedagogi voisi työskennellä erilaisissa adoption asiantuntijuutta vaativissa ohjaus- ja kasvatustehtävissä.</p>	
Asiasanat adoptio, kansainvälinen adoptio, adoptiovalmennus, vertaistuki	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
The Degree Programme in Civic Activity and Youth Work

ABSTRACT

Author Jaana Hiltunen ja Siru Konttinen	Number of Pages 73, 7 appendixes
Title "I can feel like I'm normal here" Experiences in adoption counselling group	
Supervisor(s) Piia Mylly	
Subscriber and/or Mentor Save the Children Finland, Regional office of Eastern Finland, Heli Aalto	
Abstract <p>The aim of our qualitative thesis was to research the participants' experiences in adoption counselling group. The group was aimed for people in international adoption process. The order for the thesis came from Save the Children Finland's regional office of Eastern Finland. Before making this thesis, we took part in developing and actuating the adoption counselling group. It was important to research the participants' experiences to enable the development of the adoption counselling group. We were also eager to find out if the participants considered the group as a peer support group.</p> <p>Save the Children's regional office of Eastern Finland offers special services in the field of child protection work, for example adoption counselling service, family placement services as well as support family services. Save the Children is also the only party that provides adoption service in Eastern Finland.</p> <p>The research material was gathered in September 2012 from the adoption counselling group that we also instructed. The research material was collected by a questionnaire witch consisted of both quantitative and qualitative methods. Observation was also used as a way to accompany the material. Sending a questionnaire to the participants also via e-mail was necessary. The quantitative part of the questionnaire was analyzed by making it a descriptive statistical analysis. The qualitative part of the questionnaire was analyzed with coding, quantifying and by categorizing themes. The observation material was analyzed by unifying the researchers' observations.</p> <p>The results of our thesis showed that the participants' considered the adoption counselling group a success. The most important things for the participants in the group was that the contents were working, they were able to gain new information about adoption, the instruction was professional and especially the peer support they shared with each other.</p> <p>There are at least two perspectives of how to view the meaning of our thesis to our profession. Peer support activity is a current issue in our professional field because of its preventing and involving effects for individuals and communities. The degree programme in civic activity and youth work emphasizes the meaning of preventive work aspects as well as individual involvement.</p> <p>In Finland the expertise in adoption is quite rare in the professional fields of instruction and pedagogy. Even the social studies do not include general knowledge about adoption in our country; neither does the Degree Programme in Civic Activity and Youth work. At the moment there is deficiency in special services for adoptive families. The special knowledge we gain about adoption during the development of the adoption counselling group and this thesis is precious and unique. We see no reason why a community educator with special knowledge about adoption could not work in different kinds of tasks in the fields of instruction and pedagogy.</p>	
Keywords adoption, international adoption, adoption preparation, peer support	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	2
ABSTRACT	3
1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖN TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA TAUSTA	6
2.1 Pelastakaa Lapset ry	6
2.2 Opinnäytetyön viitekehys	8
2.3 Opinnäytetyön lähtökohdat – mistä kaikki alkoi?	9
2.4 Joensuun adoptioeuvontaryhmä	11
3 ADOPTIOSTA YLEISESTI	14
3.1 Adoptiotoiminnan historiaa	14
3.2 Adoptiotoiminta Suomessa	16
3.3 Adoptiota koskevat lait ja säädökset	17
3.4 Adoption muodot – kotimainen ja kansainvälinen adoptio	18
3.5 Kansainvälisen adoptioprosessin vaiheet	20
3.6 Adoptiovalmennus Suomessa	22
4 VERTAISTUKI – MITÄ JA MIKSI?	24
4.1 Vertaistoiminnan muodot	26
4.2 Vertaistoiminnan merkitys yksilölle ja yhteiskunnalle	27
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	28
5.1 Opinnäytetyön suunnittelu ja tutkimuskysymys	29
5.2 Monimenetelmällinen opinnäytetyö	30
5.2.1 Kysely	32
5.2.2 Havainnointi	33
5.2.3 Triangulaatio	35
5.3 Aineiston analysointi	36
5.3.1 Kvantitatiivisen aineiston analysointi	36
5.3.2 Kyselyn kvalitatiivisen aineiston analysointi	37
5.3.3 Havainnointiaineiston analysointi	38
6 TULOKSET	40
6.1 Kyselyn tulokset – kvantitatiivinen osio	40
6.2 Kyselyn tulokset – kvalitatiivinen osio	44
6.3 Havainnoinnin tulokset	47
7 TULOSTEN YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	51
7.1 Sisällöt merkittävässä roolissa adoptioeuvontaryhmässä	51
7.2 Asiantunteva ohjaus tärkeä osa adoptioeuvontaryhmää	53
7.3 Vertaisuus ja vertaistuki – adoptioeuvontaryhmän kantava voima	54
7.4 Lopputuloksena onnistunut adoptioeuvontaryhmä	56
7.5 Opinnäytetyön tulosten vertailtavuus muihin tutkimuksiin	57
7.5.1 Adoptiovalmennuksen moninainen merkitys adoptioon suuntaaville	57
7.5.2 Vertaistukitoiminta – kokemus- ja asiantuntijätietoa sopivassa suhteessa	58

8 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	60
8.1 Eettiset kysymykset	60
8.2 Tutkimuksen luotettavuus	61
9 OPINNÄYTETYÖN MERKITYS AMMATTIALALLE	63
10 POHDINTAA	65
11 LOPPUSANAT	67
LÄHTEET	68
LIITTEET	73

1 JOHDANTO

Lähdimme mukaan Pelastakaa Lapset ry:n Itä-Suomen aluetoimiston adoptiotoimintaan syksyllä 2011. Tehtävänäimme oli kehittää adoptioryhmätoiminnan malli kansainvälisessä adoptioprosessissa oleville henkilöille. Kehittämämme adoptioryhmätoiminnan malli otettiin käyttöön Joensuussa elokuussa 2012 adoptioneuvontaryhmän muodossa. Adoptioneuvontaryhmä tuli saada käynnistymään, koska kansainvälisen adoptiotoiminnan kohdemaana Kiina alkoi elokuusta 2011 alkaen vaatia tulevilta adoptiovanhemmilta adoptiovalmennuksen suorittamista Kiinasta adoptoitavien lasten kohdalla (Pelastakaa Lapset ry 2012h). Ryhmän varsinaisena ohjaajana toimi Itä-Suomen aluetoimiston perhesijoituksesta ja adoptiotoiminnasta vastaava sosiaalityöntekijä Heli Aalto ja me toimimme ryhmän apuohjaajina. Ryhmän tarkoituksena oli tuoda esille adoptiolapsen erityisyyttä sekä adoptiolapsen vaikutuksia lapseen ja valmentaa tulevia vanhempia adoptiovanhemmuuteen näistä näkökulmista. Meitä kiehtoi erityisesti sen selvittäminen, kokivatko ryhmän osallistujat valmennuksellisessa ryhmätoiminnassa vertaisuutta ja millaisen merkityksen vertaisuus tulisi saamaan ryhmässä. Kimmoke opinnäytetyöhömme sai alkunsa juuri näistä ajatuksista.

Vertaistoiminta on ajankohtainen aihe alallamme, sillä se on yksi sosiaalisen vahvistamisen mahdollistaja. Sosiaalinen vahvistaminen lukeutuu yhteisöpedagogin keskeisiin osaamisalueisiin. Vertaistoiminnassa sosiaalinen vahvistuminen ilmenee muun muassa osallisuutena, voimaantumisenä ja yhteisöllisyytenä. Vertaistuesta onkin tullut yksi nopeimmin kehittyvistä tuen muodoista (Nylund 2005, 206). Nyky-yhteiskunnassa vertaistoiminta on tullut korvaamaan heikentyneitä yhteisöllisyyden muotoja (Karnell & Laimio 2010, 10). Vertaistoimintaa voi toteuttaa monellakin eri tavalla. Se voi olla esimerkiksi järjestöjen käynnistämää ammatillisesti ohjattua toimintaa tai yksittäisen ihmisen tarpeesta lähtevää toimintaa. Toiminnan käynnistämiseen riittää usein jo se, että yksilöllä on tarve jakaa ajatuksia ja kokemuksia samassa elämäntilanteessa olevien kanssa.

Adoption erityisosaaminen on maassamme hyvin vähäistä. Osaamisen puute näytetään adoptioperheiden tarvitsemien palveluiden vähäisyytenä. Suomeen tulee kui-

tenkin noin 200 ulkomailta adoptoitua lasta vuosittain (Tilastokeskus 2012a). Opin­näytetyömme tuo näkyväksi sen, että yhteisöpedagogitkin voivat kohdata työssään adoptiolapsia ja heidän perheitään. Tällöin työntekijän adoptio-osaamisella on suuri merkitys. Adoptiotietoutta tulisikin mielestämme lisätä kasvatus-, sosiaali- ja terveys­alojen koulutuksissa.

Kiinnostuksemme opinnäytetyön aiheeseen sai alkunsa jo projektiopintojemme aika­na. Aihe oli niin ainutlaatuinen, että emme voineet olla tarttumatta tarjoutuneeseen mahdollisuuteen kehittää kansainväliseen adoptioon suuntaavien ryhmätoimintaa. Opinnäytetyön kautta halusimme saattaa aloittamamme prosessin päätökseen. Toi­vomme, että opinnäytetyöstämme on hyötyä tilaajatahollemme. Juuri opinnäyte­työmme hyödynnettävyyden kannalta päätimme tutkia adoptioneuvontaryhmän ko­konaisvaltaista onnistumista, minkä takia emme keskittyneet pelkästään vertaisuu­den ilmenemisen tutkimiseen ryhmässä. Pyrimme siihen, että Pelastakaa Lapset ry voi jatkossa halutessaan kehittää opinnäytetyömme pohjalta adoptioryhmätoimintaa.

2 OPINNÄYTETYÖN TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA TAUSTA

Opinnäytetyömme tilaaja oli Pelastakaa Lapset ry:n (PeLa) Itä-Suomen aluetoimisto. Itä-Suomen aluetoimisto toteuttaa lastensuojelun erityispalveluita yhdeksän työntekijän voimin. Itä-Suomen aluetoimiston lastensuojelun erityispalveluita ovat muun muassa adoptioneuvonta, perhesijoitustoiminta, tukiperhetyö ehkäisevänä sekä avo-
huollon tukitoimena sekä tukihenkilötoiminta perhetyönä ehkäisevänä ja avo-
huollon tukitoimena. Itä-Suomen aluetoimiston uutena toimintona on myös Joensuun Per-
heentalo, joka toimii perheiden kohtaamispaikkana ja arjen tukena. Aluetoimiston
alueella toimii 13 paikallisyhdistystä ja kaksi Suomen neljästä PeLa:n nuorisoyhdis-
tyksistä. Nyt vuonna 2012 juhlitaan Pelastakaa Lasten 90-vuotis juhlavuotta.
(H.Aalto, henkilökohtainen tiedonanto 13.9.2012.)

Teimme opinnäytetyömme Itä-Suomen aluetoimiston adoptiotoimintaan liittyen. Työ-
elämäohjaajanamme toimi Itä-Suomen aluetoimiston perhesijoituksesta ja adoptio-
toiminnasta vastaava sosiaalityöntekijä Heli Aalto. Opinnäytetyötämme edelsi opin-
toihimme liittyvä työskentely kansainvälisen adoptiotoiminnan kehittämissuorituksissa
Itä-Suomen aluetoimistolla. Kehitimme adoptioryhmätoiminnan mallin kansainväli-
sessä adoptioprosessissa olevien henkilöiden ryhmätoimintaan. Mallin seurauksena
syntyi adoptioneuvontaryhmä. Kehittämissuoritus toimi opinnäytetyömme innoittajana.

2.1 Pelastakaa Lapset ry

Pelastakaa Lapset ry on vuonna 1922 perustettu, voittoa tuottamaton, suomalainen kansalaisjärjestö. Se tavoittelee lapsen edun toteutumisen edistämistä sekä koko lapsiväestön aseman parantamista. PeLa työskentelee ”*lasta arvostavan, lasta huomioivan, lasta kuulevan, lapsilta oppivan, lapsille toivoa antavan sekä lapsille mahdollisuuksia antavan maailman puolesta*”. (Pelastakaa Lapset ry 2012a.)

Pelastakaa Lapset ry on laajin kansainvälinen lapsiliike, joka ei ole sitoutunut mihinkään uskontokuntaan tai poliittisiin puolueisiin (Pelastakaa Lapset ry 2012b). PeLa:lla

on 30 kansallista jäsenjärjestöä. Toimintaa sillä on 120:ssä eri maassa (Pelastakaa Lapset ry 2012c). Suomessa PeLa:n aluetoimistoja on yhteensä viisi: Etelä-Suomen aluetoimisto, Itä-Suomen aluetoimisto, Keski-Suomen aluetoimisto, Länsi-Suomen aluetoimisto ja Pohjois-Suomen aluetoimisto (Pelastakaa Lapset ry 2012d). Pelastakaa Lapset –liitossa on tällä hetkellä 86 paikallisyhdistystä ympäri Suomea. (Pelastakaa Lapset ry 2012e).

Pelastakaa Lapset ry:n toiminta perustuu YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen. Organisaation visiona on sellainen maailma, jossa jokaisella lapsella on oikeus elämään, kehittymiseen, suojeluun ja osallistumiseen. Organisaation missiona on lasten kohtelun parantaminen sekä pysyvien muutosten aikaansaaminen lasten elämässä. PeLa:n arvoihin kuuluvat tavoitteellisuus, luovuus, vastuullisuus, rehellisyys ja yhteistyö. (Pelastakaa Lapset ry 2012f, 1.)

Jotta lapsen etu toteutuisi mahdollisimman hyvin, toimii PeLa käytännössä vaikuttajana ja kampanjoijana osallistavampien käytäntöjen aikaansaamiseksi. Järjestö kehittää ja mallintaa sellaisia uusia toimintatapoja, joilla mahdollistetaan lapsen oikeus turvalliseen elämään. Järjestö myös vaikuttaa muiden työhön ja vahvistaa heidän resurssejaan lapsen oikeuksien toteuttamisessa tekemällä yhteistyötä lasten, perheiden, järjestöjen, kuntien, valtioiden, yhteisöjen ja yksityisen sektorin kanssa. Lisäksi PeLa tukee hyvien käytäntöjen tehokasta hyödyntämistä lapsipolitiikassa, palveluissa ja ohjelmissa, jotta pysyvät muutokset hyödyttäisivät mahdollisimman monia lapsia. (Pelastakaa Lapset ry 2012f, 2.)

Osaksi PeLa:n toimintaa kuuluu lastensuojelutyö, joka sisältää muun muassa adoptiotoimintaa, perhehoitotoimintaa, tukihenkilötoimintaa, lastenkoteja, lakimiespalveluita sekä terapia- ja muita psykososiaalisia palveluita. Lisäksi sen toimintaan sisältyy vaikuttamistyötä, kansainvälisiä ohjelmia, nuorisotoimintaa paikallisyhdistystoimintaa ja nettiturvallisuustyötä. (Pelastakaa Lapset ry 2012g.)

Järjestön keskeisiä tavoitteita ovat sen roolin vahvistaminen palveluntarjoajana ja erityislasternsuojelun tekijänä, eri toimijoiden ja PeLa:n välisten yhteistyömahdollisuuksien lisääminen, humanitaarisen avun tunnettuuden lisääminen, kotimaisen adoption vahvistaminen lastensuojelussa, paikallisyhdistysten toiminnan ja vapaaeh-

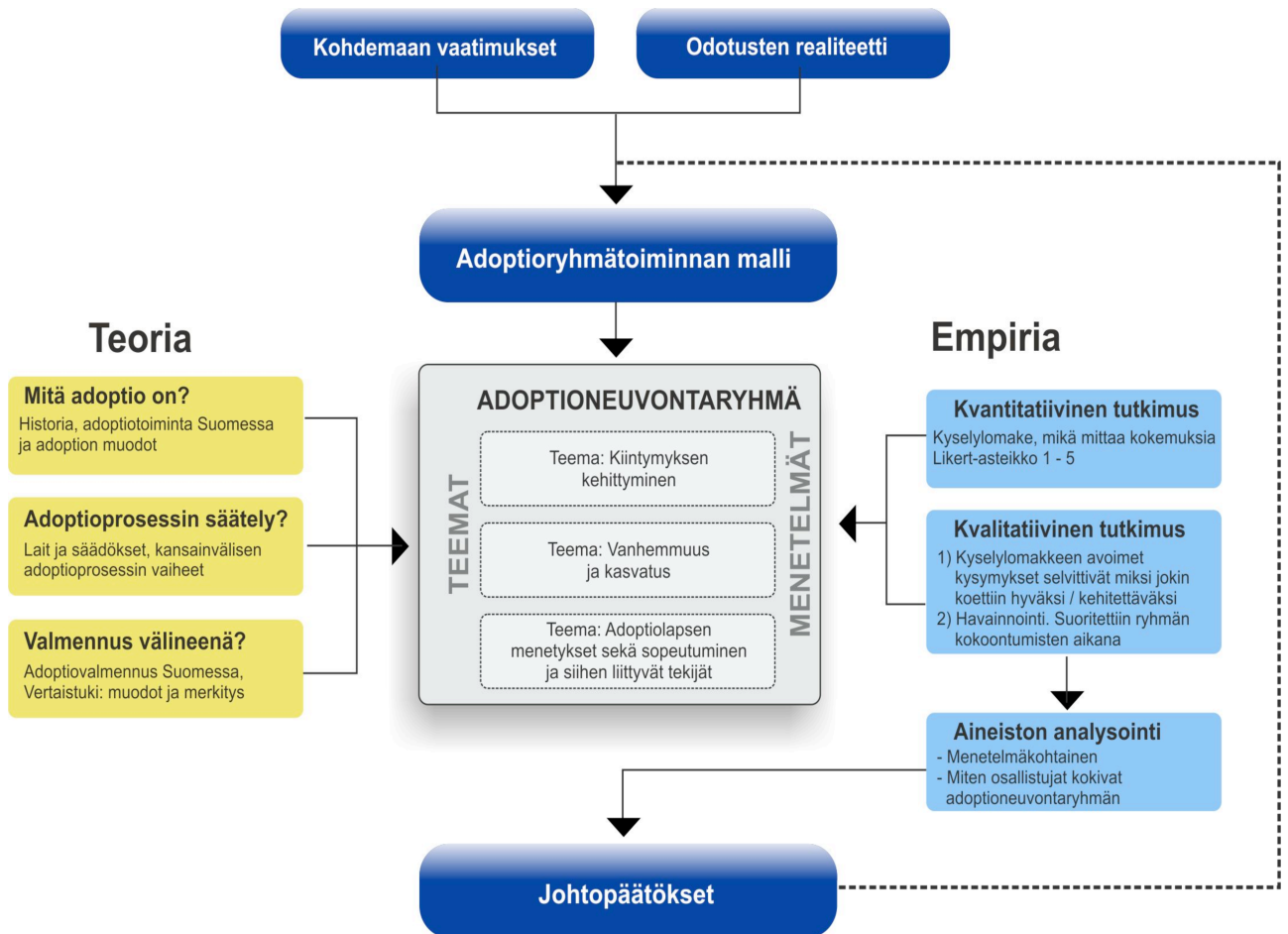
toistyön roolin vahvistaminen järjestön toiminnassa sekä yhtiöittämisen etujen ja haittojen kartoittaminen (Pelastakaa Lapset ry 2012f, 2).

PeLa on järjestönä arvostettu ja perinteikäs. Se tunnetaan ennen kaikkea kotimaisena toimijana, mutta myös kansainvälinen toiminta on kasvanut viime vuosina kansainvälisen Pelastakaa Lapset –järjestön kautta. Näin ollen PeLa:n rooli on vahvistunut kehitysyhteistyö- ja humanitaarisena toimijana. (Pelastakaa Lapset ry 2012f, 4.)

2.2 Opinnäytetyön viitekehys

Kuvio 1 selventää opinnäytetyömme viitekehysten. Kuviossa selviää, mitkä tekijät vaikuttivat opinnäytetyömme kohteena olleen adoptioneuvontaryhmän syntyyn. Adoptioneuvontaryhmä syntyi kehittämämme adoptioryhmätoiminnan malliin nojaten. Kerromme adoptioneuvontaryhmästä tarkemmin luvuissa 1.3. ja 1.4. Sekä adoptioryhmätoiminnan malliin että adoptioneuvontaryhmän toimintaan vaikutti vahvasti teoria. Tämä teoria on myös opinnäytetyömme teoreettinen viitekehys. Teoria rakentui adoption ja vertaistuen ympärille. Teorian hallitseminen oli välttämätöntä adoptioneuvontaryhmän suunnittelun ja toteuttamisen kannalta.

Kuvio selventää myös opinnäytetyömme empiirisen vaiheen. Adoptioneuvontaryhmän käynnistyttyä aloitimme tutkimusaineistomme keruun. Kuviossa selviää, että kyseessä oli monimenetelmällinen opinnäytetyö. Se selventää myös, että analysoimme opinnäytetyömme aineiston menetelmäkohtaisesti. Pyrimme rakentamaan empirian niin, että saisimme selkeän vastauksen varsinaiseen tutkimuskysymykseemme: ”Miten osallistujat kokivat adoptioneuvontaryhmän?”. Analysoinnin tulosten ja johtopäätösten perusteella saimme vastaukset tutkimuskysymykseemme. Tilaajaorganisaatio voi jatkossa halutessaan hyödyntää opinnäytetyöstä saatuja tuloksia adoptioneuvontaryhmän kehittämisessä.

KUVIO 1. Opinnäytetyön viitekehys

2.3 Opinnäytetyön lähtökohdat – mistä kaikki alkoi?

Yhteistyömme PeLa:n Itä-Suomen aluetoimiston kanssa alkoi syksyllä 2011, kun meitä opiskelijoita pyydettiin mukaan kehittämään ryhmätoimintaa kansainvälisessä adoptioprosessissa mukana oleville adoptiohakijoille. Suoritimme 20 opintopisteen laajuiset projektiopintomme kehittämällä adoptioryhmätoiminnan mallin yhdessä PeLa:n Itä-Suomen aluetoimiston adoptiotyöntekijä Heli Aallon kanssa. Adoptioryhmätoiminnan mallin suunnittelutyö kesti lähes vuoden. Adoptiota aiheena ei käsitellä opinnoissamme lainkaan, mutta se linkittyy osana lastensuojelua myös meidän ammattialaamme. Tästä syystä mukana oloimme kehittämistyössä oli perusteltua.

Tarve adoptioryhmätoimintaan oli suuri paristakin syystä. Kiina on yksi PeLa:n kansainvälisen adoptiotoiminnan kohdema ja se ilmoitti vaativansa elokuusta 2011 alkaen Kiinasta adoptoitavien lasten kohdalla 12 tunnin adoptiovalmennusta tulevilta

adoptiovanhemmilta. Valmennus voi koostua esimerkiksi valmennuskursseista, luennoista, ylimääräisestä neuvonnasta ja vertaisryhmistä. (Pelastakaa Lapset ry 2012h.) Perusteluna valmennuksen suorittamisen vaatimukselle on, että näin adoptiohakijoista erottuvat motivoituneimmat. Tämän lisäksi oli myös huomattu, että adoptioprosessissa olevien henkilöiden odotukset kansainvälisen adoption kautta tulevista lapsista eivät aina välttämättä kohtaa realiteetteja. (H. Aalto, henkilökohtainen tiedonanto 30.9.2011.)

Tehtävänäimme oli siis kehittää adoptioryhmätoiminnan malli, joka vastaa edellä mainittuihin tarpeisiin. Suunnittelimme mallin sellaiseen ryhmätoimintaan, jossa tuodaan esille adoptiolapsen erityisyyttä juuri lapsen näkökulmasta eli sitä, miten adoptioprosessin vaikutukset näkyvät adoptiolapsessa. Adoptioryhmätoiminnan mallissa adoptiovanhemmuuteen valmentautuminen tapahtuu siis lapsilähtöisesti. Vaikka adoptioryhmätoiminnalla oli vahva valmennuksellinen tavoite, oli meidän kuitenkin otettava huomioon, että osallistujilla oli tavalla tai toisella samankaltaisia elämänkokemuksia, joten vertaisuudellinen näkökulma oli myös kiistattomasti läsnä toiminnan suunnittelussa. Tästä syystä vertaisuus nousi opinnäytetyössämme yhdeksi tutkimusnäkökulmaksi.

Koska adoptio aiheena oli meille hyvin vieras ja adoptiokäytänteet täysin tuntemattomia, tutustuminen adoptiotematiikkaan vei paljon aikaa. Jotta pystyimme asiantuntevasti kehittämään adoptioryhmätoimintaa, tuli meidän sisäistää ja hallita adoptio-toimintaan liittyvät käsitteet, käytänteet ja toimintatavat. Adoptioryhmätoiminnan mallin suunnittelussa erityisen tärkeäksi oppimisprosessiksi muodostui sen ymmärryksen saavuttaminen, mikä adoptioon liittyy eri osapuolten näkökulmasta. Adoptioryhmätoimintaa ei voinut suunnitella ainoastaan esimerkiksi toiminnan järjestäjäorganisaation näkökulmasta. Adoptio koskettaa kaikkia prosessissa olevia osapuolia jokseenkin eri tavoin, joten kaikkien näiden osapuolten asemaan oli tietyllä tavalla pystyttävä asettumaan ja ymmärtämään prosessin vaikutukset eri osapuolten näkökulmasta. Kuitenkin kaiken lähtökohtana oli sen ymmärryksen saavuttaminen, miten adoptio vaikuttaa lapseen, sillä se määrittää pitkälti, miten tulevia adoptiovanhempia voi parhaiten valmentaa adoptiovanhemmuuteen. Tärkeää oli myös ymmärtää ne tunteet ja motiivit, joita adoptiohakijoilla on adoptioon ja adoptioprosessiin liittyen.

PeLa:n Etelä-Suomen aluetoimisto on järjestänyt aktiivisesti vastaavanlaista adoptioryhmätoimintaa. Koska Etelä-Suomessa ryhmästä on käytetty nimeä adoptioneuvontaryhmä, pitäydyimme samassa linjassa ja nimesimme myös Itä-Suomen ryhmän adoptioneuvontaryhmäksi. Kuten jo mainitsimme, adoptioneuvontaryhmä siis käynnistyi Itä-Suomessa elokuussa 2012. Se kokoontui elo-syyskuun aikana kolme kertaa yhteensä 12 tunnin ajan. Kukin ryhmäkerta oli kestoaltaan siis neljä tuntia. Osallistujia ryhmässä oli yhdeksän ja tervetulleita olivat sekä avioparit että yksinhakijat. Ryhmään osallistui neljä avioparia ja yksi yksinhakija.

Koska olimme mukana kehittämässä adoptioryhmätoimintaa PeLa:n Itä-Suomen aluetoimistolle sekä ohjaamassa kehittämäämme ryhmää, tuntui luontevalta tehdä myös opinnäytetyö aiheeseen liittyen. Adoptioryhmätoiminnan mallilla ja sen avulla syntyneellä ryhmällä on meille erityisen suuri merkitys. Meidän panoksellamme oli suuri vaikutus sekä adoptioryhmätoiminnan mallin että adoptioneuvontaryhmän syntymiseen. Koimme tärkeäksi, että tutkimalla vielä sitä, miten kehittämämme adoptioneuvontaryhmä koettiin, saamme aloittamamme prosessin päätökseen.

2.4 Joensuun adoptioneuvontaryhmä

Seuraavaksi esittelemme, millainen Joensuun adoptioneuvontaryhmä oli sisällöltään. Kerromme ensin tapaamiskertojen teemoista ja tapaamisten rakenteesta. Sen jälkeen esittelemme adoptioneuvontaryhmässä käytettyjä menetelmiä, jotka havainnollistavat lisää tapaamiskertojen teemoja. Esittelemme ryhmän sisällön, koska tutkimme opinnäytetyössämme muun muassa sisältöjen toimivuutta.

Jokainen tapaamiskerta koostui omasta teemastaan eli teemoja oli yhteensä kolme. Teemat olivat kiintymyksen kehittyminen, vanhemmuus ja kasvatus sekä adoptiolapsen menetykset ja sopeutuminen sekä siihen liittyvät tekijät. Näitä kaikkia teemoja käsiteltiin ryhmässä adoptiolapsen näkökulmasta. Tapaamisten rakenne suunniteltiin niin, että tapaamiskerrat alkoivat informatiivisella osuudella, minkä tarkoituksena oli alustaa osallistujat valittuun teemaan. Tapaaminen jatkui teemaan liittyvien harjoitusten parissa. Harjoitukset toteutettiin pääasiassa ryhmätöinä.

Ensimmäisen tapaamiskerran teemana oli kiintymyksen kehittyminen. Informatiivisessa osuudessa eli alustuksessa käsiteltiin muun muassa kiintymyssuhteen kehittymistä, kiintymyssuhdetyppejä sekä kiintymyssuhdehäiriön vaikutuksia. Kiintymyssuhdemenetelmänä oli Liisa ja Liu –mielikuvamatkaharjoitus. Menetelmän tarkoituksena oli havainnollistaa turvallisen ja turvattoman kiintymyssuhteen seurauksia. Harjoituksen kautta oli mahdollisuus nähdä, miten lapsen elämäkokemukset vaikuttavat lapsen kehitykseen. Harjoitus auttoi lisäksi ymmärtämään, millaisia menetyksiä lapset ovat voineet kokea ja miten erilaista tukea lapset voivat tarvita. Lopuksi mielikuvamatkaharjoitus purettiin pienryhmissä, joissa osallistujat pääsivät pohtimaan, miten lasta voi auttaa kiintymään ja miten vanhempi voi auttaa itseään kiintymään lapseen.

Toisen tapaamiskerran teemana oli vanhemmuus ja kasvatus. Alustuksessa käsiteltiin muun muassa vanhemmuutta yleisesti, adoptiovanhemman vanhemmuutta ja sen tuomia vaatimuksia sekä avoimuutta osana adoptiolapsen kasvatusta. Vanhemmuuteen ja kasvatukseen liittyvät menetelmät olivat Vanhemmuuden roolikartta –harjoitus sekä Lapsuusmuistot–harjoitus. Vanhemmuuden roolikartta –harjoituksen tarkoituksena oli saada osallistujat pohtimaan roolikarttaa adoptiolapsen tarpeiden näkökulmasta. Vanhemmuuden roolikartan mukaan vanhemmuuden viisi pääroolia ovat elämän opettaja, ihmissuhdeosaaja, rajojen asettaja, huoltaja ja rakkauden antaja. Tarkoitus oli siis pohtia pääroolien kautta omia vanhemmuudellisia valmiuksia adoptiolapsen vanhempana.

Lapsuusmuistot–harjoituksessa osallistujia pyydettiin kertomaan parille jokin sellainen lapsuusmuisto, joka on jäänyt vahvasti mieleen. Kun osallistujat olivat keskustelleet lapsuusmuistoistaan, saivat vapaaehtoiset jakaa muistonsa koko ryhmän kanssa. Harjoituksen tarkoituksena oli tämän jälkeen tuoda esille, että adoptiolapset usein kokevat jokseenkin tuskallisena sen, että heillä ei ole muistoja tai edes tietoja siitä, missä on syntynyt tai saanut alkunsa. Moni haluaisi kipeästi nähdä kuvia sekä saada tietoa seudulta, mistä on kotoisin ja jopa synnytyssairaala voi olla adoptiolapselle hyvin merkityksellinen. Rinnastamalla osallistujien lapsuusmuistot adoptiolapsen muistoihin tai niiden puuttumiseen haluttiin tuoda ilmi se, miten ne asiat, jotka ovat meille muille usein itsestäänselvyyksiä, voivat olla erittäin merkityksellisiä adoptiolapselle.

Lapsuusmuistot-harjoitus jatkui niin, että seuraavaksi osallistujat pääsivät pohtimaan pienryhmissä, mitä sellaisia kasvatukseen liittyviä asioita, joita on käytetty heidän omassa lapsuuden kodissaan, he haluavat ehdottomasti tuoda myös omien lastensa kasvatukseen sekä onko omassa lapsuudessa sellaisia kasvatukseen liittyviä asioita, joita he eivät halua tuoda omien lastensa kasvatukseen. Menetelmän tarkoituksena oli tuoda esille, että kasvatusta, jonka on itse lapsuuden kodissaan saanut, vaikuttaa automaattisesti omaan tapaan kasvattaa. Tavoitteena oli saada vanhemmat pohtimaan sitä, millä tavalla haluaa omat lapsensa kasvattaa, niin että antaa lapselle mahdollisimman hyvät kasvuolosuhteet.

Viimeisen tapaamiskerran teemana oli adoptiolapsen menetykset sekä sopeutuminen ja siihen liittyvät tekijät. Alustuksessa käsiteltiin adoptiolapsen menetyksiä ja niihin liittyvää surutyötä, sopeutumiseen liittyviä ongelmia ja niiden ilmenemistä sekä rasismia sopeutumiseen vaikuttavana ilmiönä. Adoptiolapsen menetyksiin ja sopeutumiseen liittyvät menetelmät olivat Ihmisten siirtäjä –mielikuvamatkaharjoitus sekä kokemuskouluttajan vierailu.

Ihmisten siirtäjä –mielikuvamatkaharjoituksen tarkoituksena oli auttaa osallistujia eläytymään menetyksen tunteen kokemiseen. Harjoitus oli siis mielikuvamatkaharjoitus, joka liittyi eroon, menetyksiin ja kiintymykseen. Sen tarkoituksena oli auttaa ihmisiä kuvittelemaan, miltä heistä tuntuu olla tietyissä tilanteissa ja eläytymään tunnetasolla mielikuvamatkalla tapahtuviin asioihin. Harjoitus purettiin pienryhmissä pohtimalla, mikä auttaa lasta liittymään uuteen perheeseensä.

Viimeisellä tapaamiskerralla vieraili niin sanottu kokemuskouluttaja. Kokemuskouluttajana toimi adoptiovanhempi, joka kutsuttiin kertomaan arjesta adoptiolapsen kanssa viimeisen kerran teemoihin liittyen. Kokemuskouluttajan vierailun ajaksi oli mahdollista kutsua myös läheisiä, esimerkiksi osallistujien vanhempia. Kokemuskouluttajan vierailun tarkoituksena oli antaa ainutlaatuinen mahdollisuus sekä itse osallistujille että heidän läheisilleen saada arvokasta tietoa liittyen arkeen adoptiolapsen kanssa.

3 ADOPTIOSTA YLEISESTI

Tässä luvussa kerromme yleisesti adoptiosta. Kerromme adoptiotoiminnan historiaa, adoptiotoiminnasta Suomessa, adoptiota koskevista laeista ja säädöksistä, adoption muodoista sekä kansainvälisen adoptioprosessin vaiheista. Adoptio voi olla käsitteenä monille vieras ja siksi onkin olennaista saada kokonaiskuva siitä, mistä adoptiossa on kyse. Koska keskitymme opinnäytetyössämme vahvasti adoptioon, on sen kokonaiskuvan hahmottaminen lukijalle välttämätöntä.

3.1 Adoptiotoiminnan historiaa

Adoption juuret ulottuvat aina antiikin Kreikkaan, Roomaan, Lähi-idän alueelle ja Intian hindukulttuureihin. Tuolloin adoptiota käytettiin lähinnä varmistamaan henkilökohtaisen omaisuuden tai aseman periytyminen. Toisin sanoen adoptio koski vain yhteiskuntaryhmiä, joilla oli valtaa tai omaisuutta. Antiikissa adoption tehtävänä ei siis ollut perheen turvaa vaille jääneiden lasten huolenpito ja kasvatus. Adoptoitu ei myöskään ollut aina samassa asemassa kuin biologinen jälkeläinen. Roomassa adoptioita käytettiin jopa verotuksellisista syistä, sillä lapsettomia pareja verotettiin enemmän kuin pareja, joilla oli lapsia. (Parviainen 2003, 16.)

Toinen maailmansota on toiminut käännekohtana ainakin välillisesti useiden valtioiden kansallisessa adoptiotoiminnassa ja siihen liittyvässä lainsäädännössä. Adoptiolapsi sai enemmässä määrin biologiseen lapseen verrattavan aseman perheessä. Useissa Euroopan maissa siirryttiin heikosta adoptiosta vahvaan, purkamattomaan, adoptioon joko asteittain tai suoraan. Lakisäädökset eivät kuitenkaan koskeneet kaikkia Euroopan maita. Esimerkiksi Suomessa ja Ruotsissa saattoi adoptiolapsi mennä naimisiin ottovanhempansa kanssa, mikä tarkoitti adoption purkautumista. (mt., 21.)

Samoihin aikoihin myös kansainvälinen adoptiotoiminta varsinaisesti käynnistyi. Sodissa orvoksi jääneitä lapsia autettiin myös kansainvälisillä adoptioilla. Lähinnä miehi-

tetyistä maista lähetettiin orvoksi jääneitä lapsia etupäässä Yhdysvaltoihin. Kansainvälinen adoptiotoiminta miellettiin lähinnä hyväntekeväisyydeksi, keinoksi auttaa perhettä vaille jääneitä lapsia. Kuitenkin jo tuolloin kansainvälisen adoption taustalla vaikutti lapsettomuus. (mt., 21.)

Kansainvälinen adoptiotoiminta ei ollut erityisesti säänneltyä. Lapsia hankittiin erilaisen välittäjien kautta maksua vastaan. Tästä aiheutui luonnollisesti erilaisia ongelmia. Ongelmien ratkaisemiseksi alettiin laatia erilaisia adoptioita koskevia mietintöjä ja sopimuksia kansainvälisessä yhteistyössä. Yhdistyneet Kansakunnat pyydettiin mukaan kansainvälistä adoptiota koskevan yleissopimuksen suunnitteluun. Viimein vuonna 1989 Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksessa kansainvälistä adoptiotoimintaa koskevia lainsäädöksiä hyväksyttiin lasten oikeuksia koskevaan yleissopimukseen. Säädökset olivat kuitenkin varsin yleisluonteisia. Vuonna 1993 tehty Haagin sopimus sisälsi yksityiskohtaisempia säädöksiä kansainvälisissä adoptioissa sovellettavista periaatteista, käytännöistä ja viranomaistoiminnasta. Adoption lähtökohdaksi määriteltiin lapsen etu ja lapsen perusoikeuksien kunnioitus, joiden mukaan adoptiosta ei saa periä kustannuksia. (mt., 22 – 23.) Suomi ratifioi Haagin sopimuksen vuonna 1997 ja vuonna 2010 Haagin sopimuksen oli ratifioinut yhteensä 82 valtiota (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010, 18).

Lastensuojeluun liittyviä lakeja alettiin Suomessa säätää vasta 1920-luvulla. Ensimmäiset adoptiotoimintaa koskevat säännökset meillä ovat vuodelta 1925. Säädökset olivat *Laki ottolapsista*, mikä sisälsi adoptiota koskevat säädökset ja *Asetus lapseksiottamisesta ja ottolapsisuhteen purkamisesta tehtävästä ilmoituksesta*, mikä piti sisällään ohjeet ilmoitustapamenettelystä, mikäli ottolapsisuhte haluttiin purkaa. Adoptio oli siis tyypiltään heikko, sillä se voitiin purkaa. Ensimmäinen kansainvälistä adoptiota koskeva säädös oli vuodelta 1929, *Laki eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista*. Tämän lain mukaan suomalainen sai ottaa ottolapsen tai voitiin ottaa ottolapseksi ulkomailla. Nämä toimenpiteet edellyttivät oikeusministeriön lupaa. (Parviainen 2003, 24 – 26.)

Ensimmäinen suomalainen järjestö, joka hoiti adoptiotoimintaa, oli Koteja kodittomille lapsille ry. Järjestö perusti ensin vastaanottokoteja ympäri Suomea 1920-luvulla. Lapsia pyrittiin laittamaan pääsääntöisesti kasvattiperheisiin, sillä niissä saamaa kas-

vatusta pidettiin parempana kuin lastensuojelulaitosten antamaa kasvatusta. Kasvat-
tiperheet alkoivat vuoden 1925 adoptiolain voimaantulon jälkeen adoptoida kasvatti-
lapsiaan ja tämän vuoksi Koteja kodittomille lapsille ry:n tehtäviin tuli myös adoptio-
toiminta. Järjestöstä oli sen vuoden 1930 toimintakertomuksen mukaan tulossa
Suomen varsinainen adoptioviranomainen. Vuonna 1940 perustettiin Pelastakaa
Suomen Lapset –organisaatio, joka keskittyi toiminnassaan hoitamaan sodassa or-
voiksi tai kodittomiksi jääneiden perheiden asioita. Toiminta oli hyvin samanlaista
kuin Koteja kodittomille lapsille ry:ssä ja nämä kaksi järjestöä yhdistyivätkin vuonna
1945, jolloin nimeksi tuli Pelastakaa lapset ry. (mt., 26 – 27.)

Kotimaan adoptioiden ohella suomalaisia lapsia alettiin adoptoida myös ulkomaille
1950-luvulta lähtien. Sotien seurauksena perhettä tarvitsevia lapsia oli Suomessa
enemmän kuin lapsia toivovia perheitä. Pelastakaa lapset ry hoiti sekä kotimaan että
ulkomaan adoptioita. Suomesta 1960-luvulla ulkomaille adoptoitiin lähinnä Yhdysval-
toihin, Ruotsiin ja Tanskaan. 1960-luvulla alettiin selvittää tarkemmin myös adop-
tioperheiden syitä adoptioon. Lapsettomuus alkoi vakiintua hyväksyttäväksi lähtö-
kohdaksi adoptiolle. (mt., 28.)

3.2 Adoptiotoiminta Suomessa

Suomi oli 1970-luvulle asti maa, josta adoptoitiin lapsia ulkomaille. Tilanne on vuosi-
en saatossa kääntynyt pääläelleen ja maastamme on tullut Parviaisen (2003, 3) mu-
kaan kiistatta adoptiolapsia vastaanottava osapuoli. Suomeen adoptoidaan vuosittain
ulkomailta noin 200 lasta, vuonna 2011 ulkomailta adoptoitiin 212 lasta (Tilastokes-
kus 2012a).

Tänä päivänä adoptioon johtavista syistä yleisin on biologinen lapsettomuus. Erilai-
sista hedelmöityshoidoista huolimatta monet parit eivät voi saada biologista lasta.
Tällöin monet suuntaavat adoptioon. (Parviainen 2003, 3.) Kansainväliset adoptiot
ovat viime vuosina yleistyneet Suomessa. Syynä tähän on se, että kotimaan adopti-
ossa on pitkät odotusajat, sillä lapsia luovutetaan adoptioon hyvin vähän hakijoihin
nähdessä. Kansainvälisen adoption jonotusajat ovat lyhyempiä kotimaan adoptioon
verrattuna. (H. Aalto, henkilökohtainen tiedonanto 30.9.2011.)

Suomessa on käytössä vahva adoptio eli adoptiossa luodaan aina lapsen ja vanhemman välille purkamaton suhde. Adoptiolapsella ja biologisella lapsella oikeudellinen asema on perheessä yhtäläinen. (Pelastakaa Lapset ry 2012i.)

3.3 Adoptiota koskevat lait ja säädökset

Heinäkuun ensimmäisenä päivänä 2012 voimaan astuneen adoptiolain (22/2012), joka kumoaa ja korvaa vanhan lain lapseksiottamisesta, 1. luvun yleisten säännösten mukaan adoption tarkoitus on *”edistää lapsen parasta vahvistamalla lapsen ja vanhemman suhde adoptoitavan ja adoption hakijan välille”* (Adoptiolaki 22/2012, 1§). Edellisellä tarkoitetaan sitä, että adoption tehtävänä on luoda pysyvä suhde lapsen ja vanhemman välille. Kaikki adoptiotoimenpiteet tehdään aina lapsen edun mukaisesti: *”Kaikissa alaikäisen lapsen adoptiota koskevissa päätöksissä ja muissa toimenpiteissä on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Lapsen etua arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota erityisesti siihen, miten voidaan parhaiten turvata pysyvä perhe sekä tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi lapselle, joka ei voi kasvaa omassa perheessään.”* (Adoptiolaki 22/2012, 1§.)

Uudistetun adoptiolain ensisijaisena tavoitteena on siis lapsen edun toteutuminen adoptioasioissa. Suurimmat lakimuutokset koskevat kuitenkin kotimaisia adoptioita. Laissa määrätään nyt kotimaan adoptioihin tarkemmat säännökset adoptioeuvonnasta sekä saatetaan kansainvälisten adoptioiden tapaan myös kotimaiset adoptiot lupamenettelyn alaisiksi. (Mikkola 2012, 58.) Adoptioeuvonnasta ja -luvista kerromme myöhemmin lisää luvussa 2.5. Lakiuudistuksiin kuuluu myös se, että adoptiosta on mahdollista tehdä niin sanottu avoin adoptio, jos se on lapsen edun mukaista. Lapsen oikeutena nähdään yhteydenpito lapsen syntymäperheeseen. Avoimessa adoptiossa yhteydenpito ja avoimuus syntymäperheen ja adoptioerheen välillä mahdollistetaan. (Tervonen-Arnkil 2012.)

Suomessa lapsia koskevat päätökset tehdään aina lapsen edun periaatteiden mukaisesti. Lapsen edun periaate on yksi neljästä YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen

(LOS) yleisistä periaatteista. LOS on kaikkia alle 18-vuotiaita koskeva ihmisoikeus-sopimus, johon on listattu lapsille kuuluvat ihmisoikeudet. Koska Suomi on ratifioinut YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen, on valtio vastuussa sen toteutumisesta ja näin myös sitoutunut toimimaan lapsen edun mukaisesti. (Unicef 2012.)

Kuten jo aiemmin totesimme, on alaikäisen adoptioita koskevissa toimenpiteissä ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Lapsen etu ei ole yksinkertaisesti selitettävissä, mutta sen toteutumista arvioitaessa voidaan pitää keskeisimpinä näitä seuraavia kriteereitä. Lapselle on turvattava *”tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi ja jatkuvat ihmissuhteet, mahdollisuus saada ymmärtämystä ja hellyyttä sekä iän ja kehitystason mukaista valvontaa ja huolenpitoa, taipumuksia ja toivomuksia vastaava koulutus, turvallinen kasvuympäristö sekä ruumiillinen ja henkinen koskemattomuus, itsenäistyminen ja kasvaminen vastuullisuuteen, mahdollisuus osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissaan sekä kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioiminen.”* (Lastensuojelulaki 417/2007, 4§.)

Kansainvälistä adoptiota Suomessa säätelevät Adoptiolain (22/2012) lisäksi kansainväliset sopimukset, joista tärkeimpänä pidetään Haagin sopimusta, jonka Suomi ratifioi vuonna 1997. Se on sopimus, joka luo kansainvälisen lastensuojelun ja adoptioasioiden yhteistyön tietyinlaiset toimintaperiaatteet. Sopimuksen peruseriaatteena on, että *”lapsen tulee saada kasvaa perheessä, jossa vallitsee rakastava ja ymmärtävä ilmapiiri ja jossa hän voi turvallisten olosuhteiden myötä kehittyä tasapainoiseksi yksilöksi.”* Haagin sopimuksella on myös pyritty turvaamaan se, että toteutetut adoptiot tulevat tunnustetuiksi kaikissa sopimuksen osapuolena olevissa maissa. (Interpedia 2012; Mikkola 2003, 58.) Ennen heinäkuussa 2012 voimaan astunutta lakia kansainvälisissä adoptioissa noudatettiin peräti vuoden 1985 säädöksiä *Laista lapseksiottamisesta* (153/1985).

3.4 Adoption muodot – kotimainen ja kansainvälinen adoptio

Opinnäytetyössämme kuvaamme lähinnä kansainvälistä adoptiota, mutta kerromme lyhyesti myös kotimaisesta adoptiosta. Adoption muotoihin lukeutuvat myös itsenäinen adoptio, aikuisadoptio ja perheen sisäinen adoptio (Parviainen 2003, 8; Mikkola

2012, 63 – 64). Jätämme näiden kuvaamisen tietoisesti opinnäytetyömme ulkopuolelle, sillä näillä adoptiomuodoilla ei ole opinnäytetyömme kannalta juurikaan merkitystä. Keskitymme erityisesti juuri kansainväliseen adoptioon, sillä se on opinnäytetyömme viitekehyksen kannalta tärkeässä roolissa. Juuri tästä syystä koemme kansainväliseen adoptioon keskittymisen erittäin olennaiseksi. Lisäksi kerromme lyhyesti kotimaisen adoption kriteereistä, sillä mielestämme on myös hyvä tietää, millaisia vaatimuksia maassamme asetetaan kotimaiseen adoptioon suuntaaville.

Kotimaisessa adoptiossa adoptionhakijan tulee olla vähintään 25-vuotias yksinasuva tai avioliitossa oleva henkilö. Lapsen ja vanhemman ikäeron tulee olla vähintään 18 vuotta ja korkeintaan 45 vuotta. Adoptionhakija ei saa olla iältään yli 50-vuotias. Adoptiovanhemman tulee voida tarjota lapselle elinikäinen, hoitava ja lämmin suhde. (Oikeusministeriö 2012; Pelastakaa Lapset ry 2012i.) Adoptioperheet ry:n (2012) mukaan vuosittain noin 30 – 50 lasta annetaan kotimaan adoptioon Suomessa. Hakijoita on reilusti enemmän. Kotimaan adoptiossa siis adoptoidun ja adoptioperheen syntymämaa on sama.

Myös kansainvälisessä adoptiossa adoptionhakijan tulee olla vähintään 25-vuotias yksinasuva tai avioliitossa oleva henkilö. Lapsen ja vanhemman ikäeron tulee myös olla vähintään 18 vuotta ja se voi korkeintaan olla 45 vuotta. Adoptionhakija ei myöskään saa olla 50 vuotta vanhempi. Ikäsäännöksiä on perusteltu sillä, että kansainvälisen adoption kautta tuleva lapsi on iältään vauva- tai taaperoikää vanhempi. Usein mitä vanhempi lapsi on sitä haastavampia erityisvaatimuksia voi liittyä lapsen kasvatukseen. Ikävaatimuksilla pyritään siihen, että lapset saavat sellaiset adoptiovanhemmat, jotka jaksavat mahdollisimman hyvin ja pitkään huolehtia adoptiolapsensa hoidosta ja kasvatuksesta. (Mikkola 2012, 62; Pelastakaa Lapset ry 2012j.)

Kansainvälisessä adoptiossa adoptoidun syntymämaa on eri kuin adoptioperheen. Kotimaansa ulkopuolelle sijoitetaan eri-ikäisiä lapsia, jotka ovat eläneet kehitykselleen ja tarpeilleen puutteellisissa oloissa. Lapset tulevat erilaisista sijais- ja lastenkoodeista. Kansainväliseen adoptioon ryhdytään aina viimesijaisena ratkaisuna sellaisissa tilanteissa, joissa se on lapsen ainoa mahdollisuus päästä perheeseen. Kyse on subsidiaariperiaattesta, jonka mukaan kansainvälistä adoptiota voi harkita vasta siinä tilanteessa, kun on todettu riittävien tutkimusten perusteella, että lasta ei voida sijoit-

taa perheeseen tai hoitaa häntä jollain muulla tavalla hänen kotimaassaan (Mikkola 2012, 60). Kansainväliseen adoptioon ryhdytään vain sellaisissa maissa, joissa adoptiojärjestelmä toimii asianmukaisesti. Kansainvälinen adoptio edellyttää sitoutumista Haagin sopimukseen ja siinä esitettyjen kansainvälisen adoption periaatteiden toteutumiseen. (Pelastakaa Lapset ry 2012j.)

Ulkomailta adoptoituja lapsia on maassamme yhteensä noin 3 600. Suomeen adoptoidaan lapsia ulkomailta suhteellisen vähän. Esimerkiksi Ruotsissa kansainvälisen adoption kautta on tullut jo noin 40 000 lasta. Suomeen on eniten adoptoitu lapsia Venäjältä, Kiinasta, Thaimaasta ja Kolumbiasta. (Väestöliitto 2012.) Tilastokeskuksen (2012b) mukaan vuonna 2011 kansainvälisen adoption kautta Suomeen tulleita lapsia tuli eniten Etelä-Afrikasta ja Kiinasta.

3.5 Kansainvälisen adoptioprosessin vaiheet

Seuraavaksi käymme läpi kansainvälisen adoptioprosessin vaiheet: mistä se alkaa ja mihin se päättyy. Samalla selvitämme prosessiin liittyviä tahoja sekä käsitteitä. Taulukko 1 selventää, kuinka prosessi etenee.

TAULUKKO 1. Kansainvälisen adoptioprosessin vaiheet (Pelastakaa Lapset ry 2012k)

Vaihe 1 Adoptioneuvonta	Vaihe 2 Adoptiopalvelu	Vaihe 3 Adoptioneuvonta
<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaalivirasto omassa kunnassa tai • Pelastakaa Lapset ry aluetoimistot 	Palvelunantajat Suomessa <ul style="list-style-type: none"> • Pelastakaa Lapset • Interpedia • Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 	<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaalivirasto omassa kunnassa tai • Pelastakaa Lapset ry
<ul style="list-style-type: none"> • Yhteistyöprosessi sosiaalityöntekijän ja hakijoiden välillä • Kotiselvitys • Mahdollinen lisäselvitys 	<ul style="list-style-type: none"> • Adoptiolupa • Kontaktimaan valinta • Yhteistyö kontaktimaiden kanssa • Asiakirjat / hakemus ulkomaisille viranomaisille • Lapsiesitys ja (haku)matkat lapsen kotimaahan • Lapsen Suomeen tulo • Seurantaraporttien toimitus kohdemaan • Jälkipalvelu 	<ul style="list-style-type: none"> • Lapsen sopeutuminen uuteen perheeseen ja ympäristöön • Seurantaraportit lapsen kotimaan viranomaisille • Jälkipalvelu

Kuten taulukosta 1 ilmenee, adoptioprosessin **ensimmäinen vaihe** alkaa adoptioneuvonnalla. Se on lakisääteinen prosessi ja asiakkaalle maksuton. Adoptioneuvon-

nassa sosiaalityöntekijä kartoittaa perheen edellytyksiä adoptiovanhemmuuteen sekä antaa informaatiota kansainvälisestä adoptiosta. Neuvontaan sisältyy useita tapauksia, joista vähintään yksi on sosiaalityöntekijän tekemä kotikäynti adoptiohakijoiden kotiin. Adoptioneuvonta on aina yksilöllinen prosessi, joka kestää keskimäärin 1 – 2 vuotta. Adoptioneuvonnan päätteeksi sosiaalityöntekijä laatii kotiselvityksen, joka sisältää kuvauksen adoptiohakijoiden elämäntilanteesta, taustasta, adoptiomotiiveista ja kasvatustarpeista. Se on asiakirja, jota adoptiohakijat tarvitsevat adoptioluvan hakemiseen. Adoptioneuvontaa antaa joko oman kunnan sosiaalivirasto tai PeLa:n aluetoimistot ostopalveluina. (Pelastakaa Lapset ry 2012k.)

Prosessin **toisessa vaiheessa** haetaan adoptiolupaa Sosiaali- ja terveysministeriön lupa- ja valvontaviraston alaiselta adoptiolautakunnalta, mutta sitä ennen tulee adoptiohakijoiden rekisteröityä kansainvälisen adoptiopalvelun asiakkaaksi. Eri adoptiopalvelunantajilla on myös eri kohdemaita. Kohdemaalla tarkoitetaan maata, josta adoptiohakijat haluavat adoptoida. Palvelunantaja valikoituukin usein kohdemaan mukaan. Adoptiopalvelunantaja auttaa adoptioluvan hakemisessa, kohdemaan valitsemisessa sekä adoptiohakemusasiakirjojen toimittamisessa kohdemaahan. Suomessa adoptiopalvelunantajia ovat Pelastakaa Lapset ry, Interpedia ry sekä Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Palvelunantaja pitää yhteyttä kohdemaan adoptioviranomaisiin sekä adoptiohakijoihin koko prosessin ajan. Adoptiopalvelunantaja toimii tiedonvälittäjänä perheelle esitetystä lapsesta sekä ohjeistaa perhettä niin lapsen hakumatkaa varten kuin adoption vahvistamiskäytännöissä. (Pelastakaa Lapset ry 2012k.)

Prosessin **kolmannessa vaiheessa**, kun lapsi on saapunut perheen kanssa Suomeen, adoptioneuvonnan antanut sosiaalityöntekijä tapaa perhettä seurantakäynneillä. Puhutaan taas adoptioneuvonnasta, jossa tällä kertaa seurataan adoptoidun lapsen sijoituksen onnistumista. Sosiaalityöntekijä laatii raportit lapsen sopeutumisesta ja toimittaa ne adoptiopalvelunantajalle. Adoptiopalvelunantaja toimittaa ne lapsen syntymämaan viranomaisille. Sekä adoptioneuvonnan antaja että adoptiopalvelunantaja avustavat perhettä ja lasta vielä vuosienkin päästä, mikäli he haluavat saada itseään koskevia tietoja sekä tukea näiden tietojen käsittelyyn. Tätä vaihetta kutsutaan adoption jälkipalveluksi. (Pelastakaa Lapset ry 2012k.)

Jokainen adoptioprosessi on yksilöllinen, samoin ovat myös prosessien etenemisajat. Etenemisaikojen erot voivat johtua hakijoiden ja/tai adoptoitavan lapsen tilanteesta, sillä tavoitteena on löytää yksilöllisille lapsille sopivimmat perheet. Prosessin kokonaiskesto vaihtelee myös maakohtaisesti. Prosessia saattavat hidastaa myös kohdemaissa tapahtuvat ajoittaiset ruuhkautumiset. (Pelastakaa Lapset ry 2012k.)

3.6 Adoptiovalmennus Suomessa

Suomessa adoptiovalmennuskursseja järjestävät Pelastakaa Lapset ry, Interpedia sekä Yhteiset Lapsemme ry. Valmennuskursseille suositellaan osallistumaan osana adoptioprosessin kotiselvitys- ja neuvontavaihetta. (Karhumäki 2005, 15.) Osallistua voi kuitenkin missä vaiheessa adoptioprosessia tahansa. Adoptiohakijan ei ole pakko käydä adoptiovalmennusta, mutta osa luovuttajamaista arvostaa adoptiovalmennuksen käymistä. Valmennusryhmään voi osallistua sekä yksinhakijat että aviopuolisot joko yksin tai yhdessä. Adoptiovalmennuksen avulla pyritään valmistamaan tulevia adoptiovanhempia lapsen tuloon mahdollisimman hyvin. (Kaisaniemi & Lehtinen 2006, 16.)

Valmennuskurssilla on hyvät mahdollisuudet tukiverkostojen luomiselle yhdessä muiden adoptiohakijoiden ja adoptioiperheiden kanssa. Adoptiovalmennus mahdollistaa samalla myös kuulumisen vertaisryhmään, jossa voi keskustella ja jakaa kokemuksia kaikesta adoptioon liittyvästä. Valmennuksen suorittanut saa osallistumistodistuksen, joka voi olla liitteenä kohdemaahan lähetettävissä asiakirjoissa. (mt., 16.)

Yhteiset Lapsemme ry:n järjestämille adoptiovalmennuskursseille voivat osallistua kansainvälistä adoptiota harkitsevat sekä adoptiota odottavat, tulevat vanhemmat. Adoptiovalmennuskurssin on tarkoitus täydentää adoptioprosessin ensimmäisessä vaiheessa annettavaa adoptioneuvontaa. Ohjaajana valmennuskurssilla toimii yleensä kokenut adoptiovanhempi/-vanhemmat. Kurssilla käsiteltäviin asioihin voi kuulua esimerkiksi adoptiovanhemmuuden erityispiirteet, kiintymyssuhde, lapsen tausta, omat motiivit sekä ennakkoluulot ja rasismi. Kurssilla voi myös mahdollisesti kuulla adoptiovanhempien ja adoptoitujen aikuisten kokemuksia. (Yhteiset Lapsemme ry

2012.) Adoptioon liittyvistä asioista keskustellaan ryhmässä aina luottamuksellisesti (Kaisaniemi & Lehtinen 2006, 17).

Yhteiset Lapsemme ry:n adoptiovalmennuskurssilla voi osallistua myös lääkärin luennolle. Luennon tarkoituksena on tuoda esille muun muassa hakumatkaan liittyviä asioita sekä adoptiolapsen mahdollisia sairauksia. Valmennuksen yhtenä lähtökohtana on valmentaa tulevia adoptiovanhempia vanhemmuuteen erityisesti juuri lapsen näkökulmasta ja hänen parastaan ajatellen. Odotusajasta pyritään antamaan mahdollisimman realistinen kuva. Adoptiovalmennuskurssille on laadittu toimintarunko, joka on vuosittain pääpiirteittäin aina samanlainen. Näin olennaisimmat aiheet tulevat käsitellyiksi. Toimintarunko voi kuitenkin muokkautua kunkin ryhmän tarpeiden ja toiveiden mukaiseksi. (Kaisaniemi & Lehtinen 2006, 17.)

PRIDE-valmennus on ryhmämuotoista valmennusta, joka on tarkoitettu sijais- ja adoptiovanhemmuutta harkitseville. Sitä järjestävät muun muassa kunnat ja lastensuojelujärjestöt kuten esimerkiksi Pelastakaa Lapset ry. PRIDE-valmennus mahdollistaa sijais- ja adoptiovanhemman tehtäviin perehtymisen etukäteen sekä antaa tietoa vanhemmuuden haasteista. Valmennusta järjestetään siksi että jokaisella sijais- tai adoptioperheeseen tulevalla lapsella on oltava tasavertainen mahdollisuus päästä perheeseen, joka on valmentautunut hyvin. (Pesäpuu ry 2010.)

PRIDE-valmennus sisältää yhdeksän ryhmätapaamista, jossa kussakin on oma teemansa. Lisäksi valmennus sisältää kotitehtäviä sekä perhekohtaisia tapaamisia. Tarkoituksena on muun muassa opetella näkemään lapsen tarpeet sekä eläytyä lapsen tilanteisiin ja tunteisiin prosessin eri vaiheissa. Kouluttajina PRIDE-valmennuksessa toimivat lastensuojelun sosiaalityöntekijä yhdessä sijaisvanhemman kanssa. (mt.)

Interpedia ry järjestää adoptiovalmennuskursseja, jotka keskittyvät kansainvälisen adoption erityiskysymyksiin ensisijaisesti juuri lapsen näkökulmasta. Käsiteltäviä asioita ovat esimerkiksi lapsen sopeutuminen, lapsen tausta sekä adoptiovanhemmuuden motiivit. Valmennuskurssilla on mahdollisuus kokea vertaisuutta sekä luoda tukiverkostoa muiden samassa tilanteessa olevien kanssa. Kurssit järjestetään viikonloppuisin ja ne ovat kestoltaan 30 tuntia. (Kaisaniemi & Lehtinen 2006, 20.)

4 VERTAISTUKI – MITÄ JA MIKSI?

Koska adoptioryhmätoiminnan mallin suunnittelussa oli huomioitu vertaistoiminnallinen näkökulma adoptioneuvontaryhmää ajatellen, tiesimme jo varhain, että tämä näkökulma olisi myös opinnäytetyössämme hyvin keskeinen. Emme kuitenkaan vielä tässä vaiheessa tienneet, kuinka vertaistoiminnalliseksi valmennuksellinen adoptioneuvontaryhmä koettaisiin ja se vaikuttikin suuresti mielenkiintoon tutkia, koettiinko ryhmässä ylipäätään vertaisuutta ja jos koettiin, miten se näyttäytyi.

Vertaistuki mahdollistuu muun muassa vertaistoiminnan kautta. Vertaisryhmä on yksi esimerkki vertaistoiminnasta ja tärkeä vertaistuen mahdollistaja. Vertaistoiminnan, vertaistuen ja vertaisryhmän käsitteet sekoittuvat usein puheessa. Jopa Pohjoismaissa tehdyissä aiheeseen liittyvissä tutkimuksissa on ilmennyt tarve käsitteiden yhdistämiselle. Suomalaiset tutkijat Marianne Nylund ja Susanna Hyväri, jotka ovat tehneet useita aiheeseen liittyviä tutkimuksia, ovat päätyneet käyttämään käsitettä vertaistuki, sillä siinä tulevat esiin ne tärkeimmät asiat eli vertaisuus sekä tuki. (Karnell & Laimio 2010, 12.) Sama ajatus toimii myös perusteluna sille, miksi tarkastelemme näitä kolmea käsitettä vertaistuen otsikon alla.

Ihmisellä nähdään olevan luontainen tarve olla vuorovaikutuksessa toisten kanssa, sillä ihminen on sosiaalinen ja elää yhteisöissä. Tämä ajatus vaikuttaa vertaistoiminnan taustalla. Alkujaan yhteisöt olivat lähinnä perhe-, heimo- tai kyläyhteisöjä ja niiden selviytymiseen vaikutti vahvasti se, miten yhteisöjen jäsenet huolehtivat toisistaan. Myös suomalaisissa maaseutuyhteisöissä on ollut vahva ”*solidaarisen yhteisvastuun perinne*”, suku- ja kyläyhteisöt huolehtivat toinen toisistaan. (mt., 9 – 10.)

Kaupungistumisen myötä vertaistoiminnan sanotaan muodostuneen modernin elämänmuodon yhteisölliseksi ilmentymäksi. Vertaistoiminta on siis niin sanotusti muodostunut keinoksi täyttämään niitä tyhjiöitä, jotka ovat seurausta suku- ja kyläyhteisöjen heikentymisestä. Toisin sanoen vertaistoiminta on tullut rakentamaan paljon kaivattua yhteisöllisyyttä. (mt., 10.) Yhteenkuuluvuus ja kokemuksellisuus ovat vertaisuuden tunteen perustana: ”*Vertaisryhmätoiminnassa on kysymys osallistumisesta, yhdessä toimimisesta ja osallisuudesta, missä voidaan puhua meistä*”. (Mikkonen 2011, 206.)

Ensimmäiset varsinaiset vertaisryhmät olivat AA-kerhot, Anonyymien alkoholistien ryhmät ja Klubitalotoiminta. AA-kerho sai alkunsa yhdysvaltalaisen Bill Wilsonin ja Bob Smithin toimesta vuonna 1935. He olivat hakeneet helpotusta alkoholin ongelmakäyttöön uskonnolliselta Oxford-yhdistykseltä. He päättivät kuitenkin perustaa ongelmallisesta alkoholinkäytöstä kärsiville oman kerhonsa, jossa oli myös vaikutteita Oxford-yhdistyksen hengellisistä periaatteista. AA-toiminta tuli Suomeen vuonna 1948. Klubitaloliike syntyi myös Yhdysvalloissa. Se sai alkunsa vuonna 1944, kun joukko mielisairaalasta kotiutettuja potilaita päätti pitää toisiinsa yhteyttä. Ryhmän alkuperäinen perustamisajatus pätee vielä nykyäänkin kaikessa vertaistoiminnassa: *”sairaalahoito, lääkkeet ja terapiat ovat hyödyllisiä akuutteihin oireisiin, mutta eivät sairauden myötä tulleisiin muutoksiin elämässä”*. Näihin muutoksiin, työttömyys, köyhyys ja yksinäisyys, vertaisten tuki on korvaamatonta. Klubitalotoiminnassa ihmiset ovat tasa-arvoisia jäseniä, eivät potilaita tai asiakkaita. Klubitalotoiminta sai alkunsa Suomessa Tampereella vuonna 1995. (Karnell & Laimio 2010, 10; AAtieto 2006 - 2007.)

Nylundin (2005, 198) mukaan keskeisiä teemoja vertaisryhmissä ovat vertaistuki sekä kokemusten ja tiedon jakaminen. Vertaistuen sanotaan perustuvan sellaiseen tukeen ja auttamiseen, jota ihmiset, joilla on samankaltaisia elämäkokemuksia, pystyvät antamaan toisilleen. Tällaista tukea eivät muut auttamistahot pysty antamaan. Vertaistuen taustalla on aina jokin yhteinen tekijä, esimerkiksi sairaus tai samankaltaiset elämäntilanteet, mikä luo ymmärryksen näiden ihmisten välille. (Karnell & Laimio 2010, 11 – 12.)

Vertaistoiminnan lähtökohtana on siis kokemuksellinen asiantuntijuus. Vertaistuen saaminen ja antaminen voi tapahtua monella eri tapaa. Sitä voi tapahtua kahden henkilön välillä, ryhmissä tai verkostoissa. Vertaistuellinen suhde voi syntyä täysin spontaanisti samassa elämäntilanteessa olevien henkilöiden välille tai se voi syntyä myös organisoidummin esimerkiksi erilaisissa vertaisryhmissä. Tärkeintä kuitenkin on, että toimitaan vertaistoiminnan arvojen mukaisesti: tasa-arvoisesti, toisia ihmisiä kunnioittaen. (mt., 12; Nylund 2005, 202.)

Vertaistoiminnasta nähdään tulleen tärkeä välittämisen ja tuen muoto. Se ei kuitenkaan korvaa ihmisen muita läheisverkostoja, perhettä ja ystäviä eikä myöskään ammatillista apua. Elämässä voi tulla tilanteita, jolloin edes perhe tai ystävät eivät pysty antamaan sellaista tukea ja ymmärrystä, mitä yksilö tarvitsee ja silloin hakeutuminen vertaisryhmään voi olla hyvä keino saada tarvittavaa apua. (Karnell & Laimio 2010, 13.)

4.1 Vertaistoiminnan muodot

Vertaisryhmän voi käynnistää monella tavalla. Ryhmän voi käynnistää esimerkiksi yksittäinen ihminen, järjestö, useampi järjestö yhdessä, järjestö ja julkinen sektori yhdessä tai julkinen sektori yksin. Tavallisen ihmisen tiedot ja taidot riittävät vertaisryhmän perustamiseen. Vertaisryhmän perustamiseksi riittää yksinkertaisesti se, että ihminen kokee tarvetta ja halua löytää samankaltaisessa elämäntilanteessa olevia. Ryhmä voi toimia täysin itsenäisesti tai sille voi hakea niin sanottua kiinnittymispaikkaa esimerkiksi joltakin järjestöltä. Ryhmäläiset itse määrittävät tavoitteensa ja toimintansa. (Jyrkämä 2010, 29 – 33.)

Järjestöt perustavat vertaisryhmiä lähinnä vastaamaan järjestön jäsenten tarpeisiin. Tarpeet kumpuavat tällöinkin jostakin yhdistävästä tekijästä, kuten samasta diagnoosista tai jostakin samankaltaisesta elämäntilanteesta. Ryhmä voi olla ammattilaisen ohjaama tai ohjaajana voi toimia vertainen ryhmäläinen. Järjestön käynnistämä ryhmä kiinnittyy usein osaksi järjestön perustoimintaa, mikä myös määrittää vertaisryhmän toimintaa. (mt., 32.)

Ammattilaisen käynnistämät vertaisryhmät ovat usein julkisen sektorin tai järjestön aloitteesta käynnistettyjä ryhmiä. Tällöin ammattilainen kokoaa ja käynnistää ryhmän. Tällaisissa ryhmissä toiminta ja tavoitteet ovat usein ennalta määriteltäviä, kuten myös ryhmän suunniteltu kesto ja teemat. Ammattilaisen käynnistämässä vertaisryhmissä toiminnan taustalla on usein ammattilaisen antama tiedonvälitys ja ryhmäneuvonta, mutta samalla ryhmäläisten keskeinen tuki täydentää ja tukee ryhmän ohjausta. Työntekijät ovat paikalla ja vetovastuussa koko ryhmän ajan. (mt., 31; Mikkonen 2011, 214.)

Tutkimuksemme kohteena ollut adoptioeuvontaryhmä lukeutuu edellä mainittuihin ammattilaisen ohjaamiin vertaisryhmiin. Olihan ryhmän yhtenä merkittävänä perustamisedellytyksenä valmennuksellisuus eli tiedon välittäminen osallistujille. PeLa:n näkökulmasta tärkeitä esiin nostettavia asioita ryhmässä oli adoptiolapsen erityisyyden korostaminen ja tulevien adoptiovanhempien valmentautuminen tästä näkökulmasta. Valmennuksellisuus ja vertaisuus olivat ryhmässä sidottu toisiinsa. Ryhmässä välitettiin tietoa teemojen alustuksissa sekä ryhmätehtävissä. Saatua tietoa käytiin läpi yhteisissä keskusteluissa ja pohdiskeluissa, joissa osallistujien omat ajatukset ja kokemukset nousivat esille ja herättivät lisää keskustelua. Olimme jo suunnitteluvaiheessa sitä mieltä, että vaikka ryhmän toiminta on osaltaan valmennuksellista, halusimme ehdottomasti sen olevan myös vastavuoroista, sillä koimme sen erittäin tärkeäksi osallistujien ja ryhmän toimimisen näkökulmasta.

4.2 Vertaistoiminnan merkitys yksilölle ja yhteiskunnalle

Nykyään vertaisryhmät nähdään yhtenä nopeimmin kehittyvistä tuen muodoista. Vaikka elämme hyvinvointivaltiossa, jossa julkiset palvelut ovat kattavia, tarve vertaistoiminnalle on siitä huolimatta suuri. Vahvan hyvinvointiyhteiskunnan onkin sanottu olevan hyvä erilaisten vaihtoehtoisten vertaistuen muotojen tukija ja mahdollistaja. Suomessa erityisesti sosiaali- ja terveysjärjestöt ovatkin merkittäviä vertaistoiminnan kehittäjiä, tukijoita ja käynnistäjiä. (Nylund 2005, 206; Karnell & Laimio 2010, 10.)

Karnellin ja Laimion (2010, 10) mukaan vertaistoiminta perustuu samankaltaisessa elämäntilanteessa olevien ja samoja asioita kokeneiden ihmisten keskinäiseen tukeen. 1990-luvun lama-aikana syntyi reilusti uusia ja erilaisia vertaistuelle perustuvia ryhmiä. Nylundin (2005, 199) mukaan yleistyi erityisesti työttömien ja ylivelkaisten vertaisryhmät. Voidaan siis todeta, että yhteiskunnalliset ilmiöt ja muutokset vaikuttavat vahvasti myös ihmisten tarpeeseen kuulua ja tulla kuulluksi.

Vertaistoiminnalla nähdään olevan vahva ennalta ehkäisevä merkitys. Sillä koetaan olevan yksilöllistä ja yhteiskunnallista merkitystä erityisesti vaikeissa elämäntilanteissa. (Karnell & Laimio 2010, 11.) Vertaistoiminnan keskeisiä merkityksiä ovat muun

muassa identiteetin selkiytyminen ja vahvistuminen, voimaantuminen, yhteisöllisyys ja ystävyys. Samankaltaisten kokemusten jakaminen muiden kanssa mahdollistaa oman elämän kokemisen oikeutettuna sekä yhteisöön ja yhteiskuntaan mahtuvana, ja tämä selkiyttää ja vahvistaa yksilön identiteettiä. Voimaantuminen mahdollistuu vertaisryhmässä, mikä ilmenee yksilön henkilökohtaisen tilanteen vahvistumisena, omien voimavarojen löytymisenä sekä osallistumisena yhteiseen vaikuttamiseen. Yhteisöllisyyden tunne syntyy vertaisryhmässä, kun yksilö kokee yhteenkuuluvuutta ryhmän muiden jäsenten kanssa. Vertaisryhmä mahdollistaa myös uusien ystävyys-suhteiden syntymisen, sillä vertaisryhmän jäsenet ymmärtävät aidosti toistensa elämäntilanteet. (Jyrkämä 2006, 26.)

Vertaistuki auttaa ihmistä löytämään omia voimavarojaan, joiden avulla ihminen pystyy ottamaan vastuuta omasta elämästään. Voimavarojen karttuminen lisää kiistattomasti yksilön hyvinvointia. Yksilön hyvinvointi linkittyy aukottomasti myös yhteisön hyvinvointiin. Vertaisryhmät nähdäänkin merkittävänä keinona rakentaa yhteisöllisyyttä ja yhteisön hyvinvointia. Yhteisöllisyys perustuu luottamukseen ja luottamus puolestaan luo turvallisuutta. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton vuoden 2007 Keski-Suomen hyvinvointikatsauksen perusteella muun muassa sosiaaliset suhteet, luottamus ihmisiin, omiin mahdollisuuksiin sekä kykyihin on koettu tärkeiksi hyvinvoinnin kokemuksen kannalta. On siis selvää, että vertaistoiminta on yhteiskunnallisesti merkittävää jo pelkästään hyvinvoinnin luojan näkökulmasta. Kansalaisjärjestötoiminnan strategiassa vuodelta 2010 kiteytetään mielestämme erinomaisesti vertaistoiminnan yhteiskunnallinen merkitys: *”Vertais- ja tukihenkilötoiminta tuottaa ruohonjuuritasolla yhteiskuntaan hyvinvointia ja sosiaalista pääomaa, jota viranomaistoiminta ei kykene tuottamaan. Vertaistuki ei ole tärkeää vain ongelmatilanteissa, vaan se toimii myös arkipäivän elämänlaadun vahvistajana”*. (Karnell & Laimio 2010, 11 – 12.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Tässä luvussa kerromme, miten toteutimme opinnäytetyömme. Opinnäytetyömme on monimenetelmällinen, sillä käytimme siinä useita menetelmiä. Käytimme aineistonkeruussa sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia menetelmiä. Avaamme luvussa opinnäytetyömme toteutuksen vaiheet ja kerromme, miksi monimenetelmällinen lähesty-

mistapa oli opinnäytetyömme kannalta hyödyllinen. Tuomme esille myös sen, miten analysoimme opinnäytetyömme aineistoa.

5.1 Opinnäytetyön suunnittelu ja tutkimuskysymys

Meille oli alusta asti selvää, että teemme kvalitatiivisen tutkimuksen. Halusimme saada selville, miten ryhmä onnistui ja sitä ei luonnollisesti voinut tutkia pelkästään kvantitatiivisin menetelmin. Päädyimme jo hyvin varhaisessa vaiheessa suunnittelua käyttämään aineistonkeruumenetelmänä kyselylomaketta.

Opinnäytetyöprosessin alussa suunnittelimme keräävämmä aineistoa myös Helsingin vastaavasta adoptioneuvontaryhmästä, koska Joensuun adoptioneuvontaryhmän käynnistyminen oli tuolloin vielä epävarmaa ja Helsingissä ryhmä oli jo käynnissä. Alkuperäisenä tarkoituksena meillä oli tutkia lähinnä ryhmän ohjauksen onnistumista osallistujien odotuksiin peilaten. Ajatuksena oli kerätä aineisto kyselylomakkein ja teemahaastatteluin kevään ja kesän 2012 aikana. Haimme organisaation johtoryhmältä tutkimusluvan opinnäytetyöhömmä ja ehdimme jo lähettää kyselylomakkeet sekä muut tarvittavat asiakirjat Helsinkiin aineiston keruuta varten. Tässä vaiheessa alkoi kuitenkin varmistua, että Joensuun adoptioneuvontaryhmä saataisiin käynnistymään.

Koska Helsingin ja Joensuun ryhmistä saatu aineisto olisi kokonaisuutena ollut varsin laaja verrattuna käytössämme olleeseen aikaan ja kustannukset olisivat kasvaneet haastatteluja varten tehtävien matkojen takia liian suuriksi, päätimme ottaa riskin ja jättää Helsingin ryhmän kokonaan opinnäytetyömme ulkopuolelle. Tässä vaiheessa oli myös aika pohtia uudelleen tutkimuskysymystä. Mietimme, mikä tutkimusnäkökulma palvelisi parhaiten opinnäytetyömme tilaajaa ja lopulta päädyimme tutkimaan ryhmään osallistuvien kokemuksia adoptioneuvontaryhmästä. Näin tuloksia voitaisiin mielestämme parhaiten hyödyntää jatkossa ryhmän kehittämisessä juuri osallistujien tarpeita ja odotuksia vastaaviksi. Lopulta tutkimuskysymyksiksi muodostuivat:

- Miten osallistujat kokivat adoptioneuvontaryhmän?
 - Kokivatko osallistujat vertaisuutta adoptioneuvontaryhmässä?

- Mitä asioita osallistujat kokivat tärkeänä adoptioeuvontaryhmässä?

Myös aineistonkeruumenetelmät tuli miettiä uudelleen. Päätimme edelleen käyttää menetelmänä kyselylomaketta, joka kuitenkin uudistettiin täysin. Ryhmän käynnistyttyä aineistonkeruumenetelmäksi, kyselylomaketta tukemaan, tuli lisäksi havainnointi. Muutosten myötä meidän tuli hakea uudelleen tutkimuslupa opinnäytetyöhön.

5.2 Monimenetelmällinen opinnäytetyö

Opinnäytetyössämme on sekä kvalitatiivisia että kvantitatiivisia piirteitä, mutta pää-tarkoituksena oli käsitellä merkityksiä, mikä on kvalitatiiviselle tutkimukselle tyypillistä. Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisten ja luonnollisten tilanteiden kuvaaminen. Tutkimuksessa on tarkoitus tutkia kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja paljastaa odottamattomia asioita, jo olemassa olevan totuuden esille tuomisen sijaan. Kyseessä on induktiivinen analyysi, jossa ei lähtökohtaisesti testata jotakin teoriaa tai olettamusta vaan tarkastellaan aineistoa yksityiskohtaisesti ja monitahoisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 128, 152 – 155.)

Tiedon keruun kohteena on yleensä ihminen, sillä omat havainnot ja keskustelut tutkittavien kanssa tuntuvat mittausvälinein kerättyä tietoa luotettavimmilta. Kohdejoukko toimii tarkoituksenmukaisesti valitut henkilöt satunnaisotoksen sijaan. (mt., 155.) Tutkimuksemme kohteena olivat luonnollisesti adoptioeuvontaryhmän osallistujat eikä siis satunnaisesti valitut henkilöt. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään aineiston hankinnassa nimensä mukaisesti laadullisia metodeja, kuten teemahaastattelua, havainnointia ja ryhmähaastattelua. Näiden metodien avulla varmistetaan kohdejoukon mielipiteiden esille pääseminen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tapaukset ovat aina ainutlaatuisia ja aineistoa tulee tulkita sen mukaisesti. (mt., 155.) Käytimme opinnäytetyössämme laadullisista metodeista havainnointia sekä kyselyä. Vaikka kyselyn käyttäminen nähdään usein kvantitatiivisena metodina, oli sen käyttäminen opinnäytetyössämme laadullisena metodina perusteltua, koska arvelimme, että avoimilla kysymyksillä varmistamme vastaajien todellisten mielipiteiden esille nousumisen. Lisäksi avoimia kysymyksiä on käytetty jo vuosikymmenten ajan tutkijoiden keskuudessa kvalitatiivisena metodina (mt., 189). Pohdimme, että haastattelemalla

emme saisi yhtä rehellisiä vastauksia kuin kyselylomakkeella. Koska kysely mahdollisesti vastaajien anonymiteetin säilymisen, pidimme sitä parempana vaihtoehtona rehellisyyden kannalta. Haastateltavat eivät mielestämme välttämättä olisi uskaltaneet vastata täysin rehellisesti, jos me, ryhmän ohjaajat, olisimme haastatelleet heitä.

Opinnäytetyössämme on siis myös kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen piirteitä. Tämä näkyi opinnäytetyössämme siten, että metodina käytetyssä kyselyssä oli asteikkoihin perustuvia kysymyksiä sekä monivalintakysymys. Kvalitatiivista tutkimusta ja kvantitatiivista tutkimusta voi käytännössä joskus olla vaikea erottaa toisistaan tarkkarajaisesti. Ne voivat olla toisiaan täydentäviä suuntauksia muutamien eri tavoin. Kvantitatiivinen lähestymistapa voi olla muun muassa edeltävä vaihe kvalitatiivisessa tutkimuksessa, ja menetelmiä käytetään myös rinnakkain. Kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen lähestymistapa eivät ole toistensa vastakohtia, sillä merkitykset ja numerot voivat olla toisistaan riippuvaisia. (mt., 127 – 128.) Opinnäytetyössämme oli oleellista saada tietää adoptioneuvontaryhmässä käsiteltyjen teemojen ja menetelmien toimivuus ryhmän kehittämisen näkökulmasta. Ajattelimme, että asteikkoihin perustuvat kysymykset mittaisivat toimivuutta tarkoituksenmukaisemmin ja tällaiset kysymystyypit olisivat mielekkäitä vastaajille. Kvantitatiiviselle tutkimukselle ominaista on muun muassa käsitteiden määrittely, tutkimusaineiston soveltuminen määrälliseen mittamiseen, aineiston tilastollisesti käsiteltävä muoto sekä tilastollinen analysointi esimerkiksi taulukoiden avulla (mt., 131).

Päädyimme käyttämään opinnäytetyömme aineistonkeruumenetelminä kahta eri menetelmää, kyselyä ja havainnointia. Kyselyllä halusimme selvittää, millaisia kokemuksia osallistujat olivat ryhmästä saaneet. Mielestämme oli tärkeää saada selville osallistujien subjektiivisia kokemuksia, jotta tutkimustulokset vastaisivat mahdollisimman hyvin tutkittavien ajatuksia, kokemuksia ja mielipiteitä. Ensin pohdimme myös haastattelun mahdollisuutta. Päädyimme kuitenkin käyttämään kyselylomaketta, jotta vastaukset olisivat mahdollisimman rehellisiä. Haastattelutilanteeseen ja vastausten rehellisyyteen olisi saattanut vaikuttaa se, että olimme itse olleet ohjaamassa ryhmää. Arvelimme, että kysely olisi tässä tapauksessa haastattelua parempi vaihtoehto.

Osallistujien subjektiivisten kokemusten lisäksi halusimme selvittää, mitä asioita nousee esille ryhmää havainnoimalla. Emme voineet havainnoida ryhmää täysin ulko-

puolelta, sillä olimme havainnoijien lisäksi ryhmän ohjaajia sekä jäseniä. Tämän vuoksi käytimme menetelmänä osallistuvaa havainnointia.

5.2.1 Kysely

Kyselytutkimuksen etuna on, että sen avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto ja se säästää tutkijan aikaa. Ongelmaksi kyselytutkimuksessa voi muodostua muun muassa se, että ei voida olla varmoja siitä, ovatko tutkittavat vastanneet huolellisesti ja rehellisesti. Lisäksi ei voida tietää, miten onnistuneita vastausvaihtoehdot ovat olleet ja miten suuri osa kyselyn saaneista vastaa siihen. (Hirsjärvi ym. 2004, 184.)

Kyselyn muodoista valitsimme kontrolloidun kyselyn ja verkkokyselyn. Kontrolloidun kyselyn muodoista valitsimme informoidun kyselyn. Informoidun kyselyn suorittaminen tapahtuu niin, että tutkija jakaa kyselylomakkeet henkilökohtaisesti esimerkiksi koulutustilaisuudessa tai harrastusryhmässä. Tutkija tuo tilanteessa esille tutkimuksen tarkoituksen ja vastaa tarvittaessa kysymyksiin. Yleensä vastaajat täyttävät kyselylomakkeen omalla ajallaan ja palauttavat sen myöhemmin tutkijalle. (mt., 185 – 186.)

Kontrolloidun kyselyn lomake (Liite 1) koostui kolmesta asteikkoihin perustuvasta kysymystyypistä, viidestä avoimesta kysymyksestä sekä yhdestä monivalintakysymyksestä. Asteikkoihin perustuvilla kysymyksillä tarkoituksenamme oli selvittää, kuinka tärkeänä ryhmässä käsiteltyjä teemoja pidettiin, kuinka hyödyllisenä ryhmässä käytetyt menetelmät koettiin sekä kuinka hyvin teemojen käsittelyssä onnistuttiin kokonaisuudessaan. Käytimme Likert-asteikkoa, joka selvittää, miten samaa tai eri mieltä vastaajat ovat väittämistä (Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2007). Arvelimme, että Likert-asteikon avulla saisimme vastauksiin selkeää vertailtavuutta.

Avoimilla kysymyksillä halusimme selvittää, mitä muita asioita osallistujat olisivat toivoneet adoptioneuvontaryhmässä käsiteltävän, käsiteltiinkö adoptioneuvontaryhmässä mahdollisesti jotain turhaa, mitä odotuksia osallistujilla oli adoptioneuvontaryhmälle, miten osallistujien odotukset toteutuivat sekä mikä oli adoptioneuvontaryhmässä osallistujille kaikkein merkityksellisintä. Monivalintakysymyksen tarkoituksena oli puolestaan selvittää, kokivatko osallistujat adoptioneuvontaryhmässä vertaisuutta. Lis-

tasimme lomakkeeseen vertaisuuteen liittyviä käsitteitä, joista vastaajat saivat halutessaan valita kolme tärkeimmäksi kokemaansa asiaa.

Jaoimme kyselylomakkeet adoptioneuvontaryhmän viimeisellä tapaamiskerralla. Kyselylomakkeiden täyttämiseksi oli varattu oma aikansa, joten vastaajat palauttivat kyselylomakkeet heti niihin vastattuaan. Koska opinnäytetyömme aikataulu oli hyvin rajallinen, tuli meidän toteuttaa kysely paikan päällä, vaikka se ei tavallisesti kuulu informoidun kyselyn luonteeseen. Kyselyn vastaukset olivat melko suppeita ja kohdejoukko myös hyvin pieni, minkä seurauksena tutkimuksen aineisto jäi mielestämme liian pieneksi. Tämän vuoksi päätimme toteuttaa myös verkkokyselyn sähköpostitse.

Sähköpostitse lähetetty verkkokysely (Liite 2) koostui kolmesta lisäkysymyksestä. Halusimme vielä saada selville, miten osallistujat kokivat ryhmän ohjauksen sekä miten opiskelija-adoptioyöntekijä –ohjaajapari toimi osallistujien mielestä. Lopuksi annoimme vielä mahdollisuuden kertoa vapaasti osallistujien omista kokemuksista, mielipiteistä ja ajatuksista adoptioneuvontaryhmään liittyen kyselyn ”vapaa sana” –osiossa.

5.2.2 Havainnointi

Kyselyn avulla voidaan selvittää, miltä tutkittavista tuntuu ja mitä he ajattelevat. Kyselyssä tutkittavat kertovat, miten he havaitsevat ympärillä tapahtuvan. Havainnoinnin avulla puolestaan selvitetään, mitä todella tapahtuu ja toimivatko tutkittavat niin kuin he sanovat toimivansa. Tieteellisen havainnoinnin voidaan sanoa olevan tarkkailua ja se on menetelmänä hyvin työläs. (Hirsjärvi ym. 2004, 201 – 202.)

Havainnoinnin kautta saadaan välitöntä ja suoraa tietoa tutkittavien toiminnasta. Havainnointi on oiva kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmä, sillä havainnointi tapahtuu luonnollisessa ympäristössä ja tutkimisen kohteena on todellinen elämä. Kun halutaan tutkia vuorovaikutusta tai tilanteita, jotka muuttuvat nopeasti ja joita on vaikea ennakoida, on havainnointi erittäin hyvä menetelmä. Menetelmää on kritisoitu siitä, että havainnoijan läsnäolo saattaa olla häiriöksi tutkimustilanteelle. (mt., 202.)

Havainnointi tapahtui adoptioneuvontaryhmässä eli siinä luonnollisessa ympäristössä, jossa ryhmä toimi. Saimme tuotua havainnoinnin avulla esiin ryhmän kehityksessä tapahtuneita asioita, joita ei muulla tavoin olisi saanut näkyviksi. Koska emme voineet ennakoida ryhmän toimintaa, havainnointi toimi välineenä ryhmässä tapahtuneiden muutosten esille tuojana.

Päädyimme käyttämään havainnointia aineistonkeruumenetelmänä heti ensimmäisen ryhmäkerran jälkeen. Havahduimme siihen, että ryhmässä tapahtui paljon sellaisia asioita, joita ei voinut tutkimuksen kannalta jättää huomiotta ja jotka eivät muutoin olisi tulleet esille. Tulimme siihen tulokseen, että emme halua kertoa osallistujille havainnoinnista, koska ryhmä toimi hyvin luontevasti ja oli myös muotoutunut jo hyvin tiiviiksi. Havainnoinnista kertominen olisi todennäköisesti muuttanut ryhmän käyttäytymistä luonnottomampaan suuntaan, mitä emme tietenkään halunneet tapahtuvan. Eskolan ja Suorannan (1998, 100) mukaan tutkija voi itse valita, kertooko hän havainnoinnista tutkittaville. Keskityimme havainnoimaan ryhmää kolmesta eri näkökulmasta, jotka olivat ryhmädynamiikka, yleinen tunnelma ja vertaisuuden/vertaistuen ilmeneminen.

Havainnoinnin lajeja ovat systemaattinen ja osallistuva havainnointi. Käytimme opinäytetyössämme osallistuvaa havainnointia, sillä se on juuri kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmä. Osallistuvassa havainnoinnissa tutkijan rooli on osallistua tutkittavien toimintaan ja näin ollen pyrkiä pääsemään ryhmän jäseneksi. Tutkijan ei ole tarkoitus olla ryhmän jäsen pelkästään fyysisesti, vaan myös jakaa omia elämäkokemuksiaan jäsenten kanssa sekä päästä sisälle heidän kulttuuriseen ja symboliseen maailmaansa. (Hirsjärvi ym. 2004, 203 – 205.) Olimme mielestämme ryhmän jäseniä sekä fyysisesti että henkisesti. Jaoimme omia elämäkokemuksiamme samalla tavalla kuin ryhmän varsinaiset jäsenet. Tärkeää oli kuitenkin muistaa, että meidän motiivimme olivat erilaisia suhteessa ryhmän varsinaisten jäsenten osallistumismotiiveihin. Meidän tuli myös tiedostaa, että oma roolimme ryhmässä on moninainen. Toimimme sekä ryhmän jäseninä, ohjaajina että havainnoijina.

5.2.3 Triangulaatio

Triangulaatio tarkoittaa sitä, että tutkimuksessa voidaan käyttää useampia menetelmiä, aineistoja ja teorioita. Myös tutkijoita voi olla useampi, kuten meidän opinnäytetyössämme, jossa tutkijoita oli kaksi. Triangulaation sanotaan olevan toimiva menetelmä siksi, että useamman menetelmän käyttö mahdollistaa tutkimuskohteen tarkastelemisen monesta eri näkökulmasta. Näin ollen tutkimuskohteesta saadaan laajempi kuva ja tutkimuksesta tulee luotettavampi. (Eskola & Suoranta 1998, 69.)

Triangulaatiosta on olemassa neljä eri muotoa, jotka ovat aineistotriangulaatio, teoritriangulaatio, tutkijatrigulaatio sekä menetelmätriangulaatio (mt., 69). Hyödynsimme opinnäytetyössämme tutkija- ja menetelmätriangulaatiota. Tutkijatrigulaatiolla tarkoitetaan juuri sitä, että tutkijoita on useampi kuin yksi. Kun tutkijoita on useampi, tuo se tutkimukseen usein automaattisesti monipuolisuutta ja laajempia näkökulmia. Tutkijoiden tulee keskustella ja neuvotella paljon mielipiteistään ja havainnoistaan sekä päättää yhdessä kaikesta tutkimukseen liittyvistä ratkaisuista. (mt., 70.)

Tutkijatrigulaation hyöty näkyi opinnäytetyössämme erityisesti havainnointiaineistoja analysoitaessa. Saimme muun muassa toisiltamme varmistusta omille havainnoillemme. Lisäksi toinen meistä saattoi havainnoida sellaisia asioita, joita toinen ei välttämättä huomannut. Tämä lisäsi tutkimukseen sellaista luotettavuutta ja monipuolisuutta, jota yksi tutkija ei voi saavuttaa. Myös varsinainen ryhmän ohjaaja Heli Aalto teki havainnointia ohjauksensa ohella. Aalto ei kuitenkaan keskittynyt havainnointiin yhtä määrätietoisesti kuin me, sillä ryhmän ohjaaminen oli Aallon ensisijainen tehtävä. Kuulimme ja kirjasimme Aallon kommentit ryhmätapaamisten päätyttyä. Meille tutkijatrigulaatio oli antoisa menetelmä tutkimuksen kannalta, sillä olimme hyvin kokemattomia tutkijoina. Lisäksi Aallon ammattilaisena tekemät yhtäläiset havainnot vahvistivat luottamusta omiin havaintoihimme.

Menetelmätriangulaatiolla tarkoitetaan useamman eri aineistonhankintatavan ja menetelmän käyttöä samassa tutkimuksessa (mt., 70). Menetelmätriangulaation käyttö näkyy opinnäytetyössämme siten, että käytimme aineistonkeruumenetelminä sekä kyselyä että havainnointia. Lisäksi yhdistimme aineistonkeruussa kvalitatiivista ja

kvantitatiivista menetelmää, mikä voi parhaimmillaan lisätä tutkimuksen mielenkiintoisuutta (mt., 71).

5.3 Aineiston analysointi

Jaoin aineiston analysoinnin kolmeen eri vaiheeseen aineistonkeruumenetelmien perusteella. Esittelemme aineiston analysoinnin vaiheet aineistonkeruujärjestyksen mukaisesti. Ensin kerromme kvantitatiivisen aineiston analysoinnista, sen jälkeen kyselyn kvalitatiivisen aineiston analysoinnista ja viimeiseksi havainnointiaineiston analysoinnista.

5.3.1 Kvantitatiivisen aineiston analysointi

Kvantitatiivisella eli määrällisellä analyysillä selvitetään muun muassa erilaisia ilmiöiden syy-seuraussuhteita, ilmiöiden välisiä yhteyksiä tai ilmiöiden yleisyyttä ja esiintymistä numeroiden ja tilastojen avulla (Jyväskylän yliopisto 2012). Analysoimme kyselylomakkeen kvantitatiivisesta osiosta ilmiöiden välisiä yhteyksiä. Tarkoituksenamme ei siis ollut selvittää ilmiöiden yleisyyttä, sillä se ei ollut mahdollista ryhmässä, joka muotoutuu aina omanlaisekseen.

Määrällinen analyysi voi sisältää monia erilaisia laskennallisia ja tilastollisia menetelmiä. Yleensä se aloitetaan tilastollisella kuvaavalla analyysillä. Tilastollinen kuvaava analyysi voi itsessään myös olla tutkimuksen tavoite. Tutkimuksesta riippuen seuraava vaihe voi olla esimerkiksi erilaisten luokittelujen tekemistä tai yhteisvaihtelun, riippuvuussuhteiden ja aikasarjan analysointia. (Jyväskylän yliopisto 2012.) Teimme tilastollisen kuvaavan analyysin, jossa tarkastellaan muun muassa riippuvuussuhteita. Tarkastelun kohteena olivat osallistujien kokemukset ryhmän onnistumisesta. Ongelmanasettelulla, aineiston hankinnalla sekä analyysimenetelmään liittyvillä valinnoilla on vaikutusta toisiinsa ja tästä syystä tutkimusprosessi tulisi hahmotella jo etukäteen (Jyväskylän yliopisto 2012).

5.3.2 Kyselyn kvalitatiivisen aineiston analysointi

Analysoimme kyselylomakkeen avoimet kysymykset koodauksen, kvantifioinnin ja teemoittelun avulla. Päätimme analysoida kontrolloidun kyselyn kvalitatiivisen osion ja verkkokyselyn vastaukset yhdessä. Päädyimme tähän ratkaisuun, koska näin saimme mielestämme selkeän kokonaiskuvan kvalitatiivisesta aineistosta. Tässä vaiheessa lienee hyvä tuoda esille, että verkkokyselyn vastaukset edustivat 50 prosenttia vastaajista emmekä näin ollen saaneet tietää enemmistön mielipidettä siinä kysytyihin asioihin. Huomioimme tämän myös jatkossa sekä analysoinnin että tulosten näkökulmasta.

Aloitimme aineiston analysoinnin koodauksella. Aineiston koodaamisella tarkoitetaan aineiston pilkkomista osiin, joita on siten helpompi tulkita. Koodimerkkien tehtävänä on muun muassa olla tekstin sisään kirjoitettuja muistiinpanoja tekstikohdalle annetusta tulkinnasta. Lisäksi ne toimivat osoitteina siten, että tekstistä löytyy helposti kohdat, joihin halutaan paneutua tarkemmin myöhemmässä vaiheessa. Koodimerkit jäsentävät tulkintoja, jolloin nähdään, mistä aineistossa on tutkijan mielestä kyse. Kootusti voidaan sanoa, että koodauksen jälkeen mahdollistuu aineiston joustava tarkasteleminen ja näin saadaan koottua syvempää tarkastelua varten aineiston keskeisimmät asiat, esimerkiksi tutkittavaan aiheeseen liittyvät kohdat. (Eskola & Suoranta 1998, 155 – 157.) Koodaamisessa käytimme aineistolähtöistä analyysia, jossa tutkija käy aineistoaan läpi useampaan kertaan ja etsii siitä mahdollisia ”esiin nousevia” koodauksia. Käytimme koodimerkkeinä eri värejä.

Jatkoimme aineiston analysoimista kvantifioimisella. Kvantifioiminen ei ole välttämättä paras tapa laadullisen aineiston analysointiin, mutta sen avulla on kuitenkin helppo saada jonkinlainen ote aineistosta. Ensimmäinen vaihe kvantifioimisessa on analysointiyksiköiden nimeäminen. (mt., 166.) Kvalitatiivisen aineiston kvantifiointivaiheen analysointiyksiköt olivat vertaistuki, tiedon saanti, adoptiovanhemmuuteen valmentautuminen, hyvä ohjaus, lisätoiveet sekä sisällöt. Kvantifioimisessa tutkija joutuu tulkitsemaan aineistoa paljon, sillä seuraavassa vaiheessa lasketaan luokitellut asiat. Luokittelun ja laskemisen helpottamiseksi on tärkeää tehdä selkeät tulkintasäännöt eli luokittelukriteerit. Suotavaa olisi lisäksi käyttää kahta tai useampaa luokittelijaa. (mt., 167 – 168.) Laskemisen seurauksena aineistostamme nousi esille neljä ana-

lysointiyksikköä, joihin liittyviä mainintoja oli selkeästi eniten. Analysointiyksiköt olivat vertaistuki, hyvä ohjaus, sisällöt ja tiedon saanti.

Aineistomme analysoinnin kolmas vaihe oli teemoittelu. Teemoittelun avulla mahdollistuu tutkimusongelmaa valaisevien teemojen esiin nostaminen sekä niiden ilmene-
misen ja esiintymisen vertailu. Aineistosta poimitaan keskeisimmät aiheet ja kootaan niistä sitaattikokoelmia. (mt., 175 – 176.) Poimimme aineistomme keskeisimmiksi teemoiksi vertaistuen, mielekkään ohjauksen, toimivat sisällöt sekä uuden tiedon saamisen kvantifioimisen perusteella. Seuraavaksi muodostimme keskeisimpiin teemoihin liittyviä sitaattikokoelmia. Jotta teemoittelu olisi onnistunut ja johtaisi syvempään analyysiin, vaatii se teorian ja empirian lomittumista toisiinsa, siis teorian ja aineiston välistä vahvaa yhteyttä. Aineistositaatit voivat olla perusteluja tutkijan tekemille tulkinnoille, ne voivat olla aineistoa kuvaavia esimerkkejä, ne voivat elävöittää tekstiä sekä lisäksi niiden avulla voidaan muodostaa tiivistettyjä kertomuksia. (mt., 176.)

5.3.3 Havainnointiaineiston analysointi

Havainnointiaineiston analyysissä on kaksi vaihetta. Ensimmäistä vaihetta kutsutaan pelkistämiseksi, jolla tarkoitetaan havaintojen yhdistämistä. Toinen vaihe on arvoituksen ratkaiseminen, jolla puolestaan tarkoitetaan tulosten tulkintaa. Havainnointiaineiston analysointi on havaintojen ryhmittelyä ja yhdistämistä johtolangoiksi, joiden kautta voidaan tehdä tulkintoja. (Vilkka 2006, 81.)

Havainnointiaineiston pelkistämällä tutkimusaineistosta saadaan hallittavampi. Aineisto on tiivistettävä, jotta sitä olisi helpompi käsitellä ja eritellä. Pelkistäminen tapahtuu ryhmittelemällä, karsimalla ja yhdistelemällä aineistoa. Havaintojen pelkistämistä kutsutaan sisällönanalyysiksi ja sen voi tehdä teoria- tai aineistolähtöisesti. Molemmilla tavoilla keskeistä on aineiston tarkasteleminen tutkimuksen kannalta olennaisista näkökulmista, jotka riippuvat kysymyksenasettelusta ja teoreettisesta viitekehyksestä. Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä pelkistäminen tapahtuu jonkin teorian, mallin tai ajattelun kautta. Laadullisessa tutkimusmenetelmässä havaintojen yhdistämisessä tavoitteena ei ole jonkin tyyppillisen tapauksen määrittelemine aineis-

tosta eikä myöskään vähemmistön tai enemmistön toiminnan etsiminen. Tavoitteena on sen sijaan muotoilla jokin sellaisen sääntö, sääntö rakenne tai yleinen teoria, joka pätee koko tutkimusaineistossa. (mt., 82 – 83.)

Havaintojen yhdistämisen jälkeen siirrytään tulosten tulkintaan, jossa tulkinta havaintojen merkityksestä osoitetaan mahdolliseksi esimerkiksi tutkimusaineiston tai teorian kautta. Tulkintaa ei voi tehdä ilman kolmatta näkökulmaa merkityksiin, sillä teorian tarkoituksena on avata merkitysyhteyksiä. Tietoa ei synny ilman tutkijan, tutkimusaineiston ja teorian välistä vuoropuhelua. (mt., 86 – 87.)

Aloitimme havainnointiaineiston analysoinnin pelkistämällä eli kokoamalla yhteen molempien havainnointiaineistot. Kuten jo aikaisemmin mainitsimme, aineistot pitivät sisällään myös varsinaisen ryhmän ohjaajan Heli Aallon tekemiä havaintoja ryhmästä. Karsimme aineistosta niin sanotut ylimääräiset havainnot, esimerkiksi samojen asioiden toistot eri termein sekä kysymyksen asettelun kannalta turhat havainnot. Kokosimme tiivistetyt havainnoinnit analysoitavien havainnoinnin kohteiden mukaisesti ryhmäkerroittain. Valitsimme havainnoinnin kohteet sen perusteella, mitä esiin nousevia asioita huomasimme ryhmän toiminnassa ensimmäisen ryhmäkerran aikana.

Päätimme havainnoida ryhmän yleistä tunnelmaa sekä ryhmädynamiikkaa, koska oli hyvin luontevaa tarkastella ryhmän toimintaa ja sitä, millainen tunnelma ryhmässä milloinkin vallitsi. Huomasimme, että ryhmän osallistujilla oli suuri vertaistuen tarve, mikä tuli esille muun muassa puheessa sekä käyttäytymisessä. Tämän takia päätimme havainnoida myös, miten vertaisuuden/vertaistuen ilmeneminen näkyy ryhmässä. Lisäksi olemme sitä mieltä, että ryhmässä vallitseva yleinen tunnelma, ryhmädynamiikka ja vertaisuuden/vertaistuen ilmeneminen ovat kaikki riippuvaisia toisistaan.

6 TULOKSET

Adoptioneuvontaryhmään osallistui yhteensä yhdeksän henkilöä. Kyselyyn vastasi kahdeksan ryhmän osallistujaa, joten vastausprosentti oli 89. Vastanneista naisia oli viisi ja miehiä kolme. Vastaajien ikäjakauma oli 33 – 41 vuotta. Selvitimme kyselyssä myös vastaajien adoptioprosessin keston. Määrittelimme adoptioprosessin alkaneeksi adoptioinfoon osallistumisesta. Adoptioneuvonnan aloittaminen edellyttää adoptioinfoon osallistumista, joten adoptioinfon katsotaan olevan adoptioprosessin ensimmäinen virallinen askel. Vastaajista kolmella adoptioprosessi oli kestänyt noin puoli vuotta ja viidellä vastaajista noin vuoden. On tärkeää huomioida, että toiseen ryhmäkertaan, Vanhemmuus ja kasvatusteemaan, liittyviin kysymyksiin saimme kuusi vastausta, sillä vastaajista kaksi oli estynyt osallistumasta tapaamiskertaan. Tämä on otettu huomioon vastausten keskiarvoja laskettaessa.

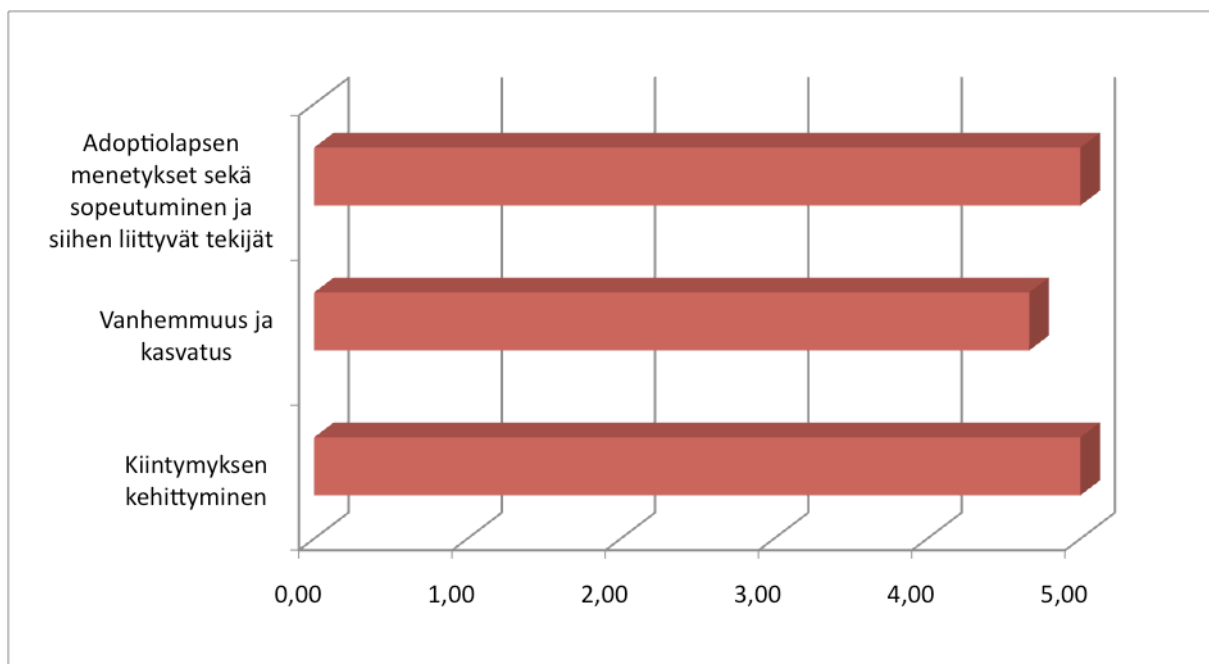
Sähköpostikyselyyn vastasi neljä ryhmän osallistujaa, joten vastausprosentti oli tällöin 50. Vastanneista naisia oli kolme ja miehiä yksi. Sähköpostikyselyyn vastanneiden ikäjakauma oli 33 – 35 vuotta. Vastaajista kolmella adoptioprosessi oli kestänyt noin puoli vuotta ja yhdellä vastaajista noin vuoden. Esittelemme tässä luvussa tutkimuksen tuloksia. Selkeyttääksemme lukemista tulokset esitellään aineistonkeruujärjestyksen mukaisesti. Koska aineistomme oli niin pieni, ei vastaajien iän, sukupuolen tai adoptioprosessin keston välisillä eroilla ollut merkittäviä vaikutuksia tuloksiin. Emme saaneet näin pienellä aineistolla esille sellaista vertailtavuutta, jota olisi voinut yleistää.

6.1 Kyselyn tulokset – kvantitatiivinen osio

Koska opinnäytetyömme tarkoituksena oli pyrkiä arvioimaan ja kehittämään adoptioneuvontaryhmää juuri osallistujien tarpeita vastaavaksi, koimme tärkeäksi selvittää kyselyllä osallistujien mielipiteitä adoptioneuvontaryhmässä käydyistä teemoista ja menetelmistä. Ryhmän kehittämisen kannalta oli siis oleellista saada selville niitä konkreettisia asioita, joita tulee ottaa huomioon jatkossa.

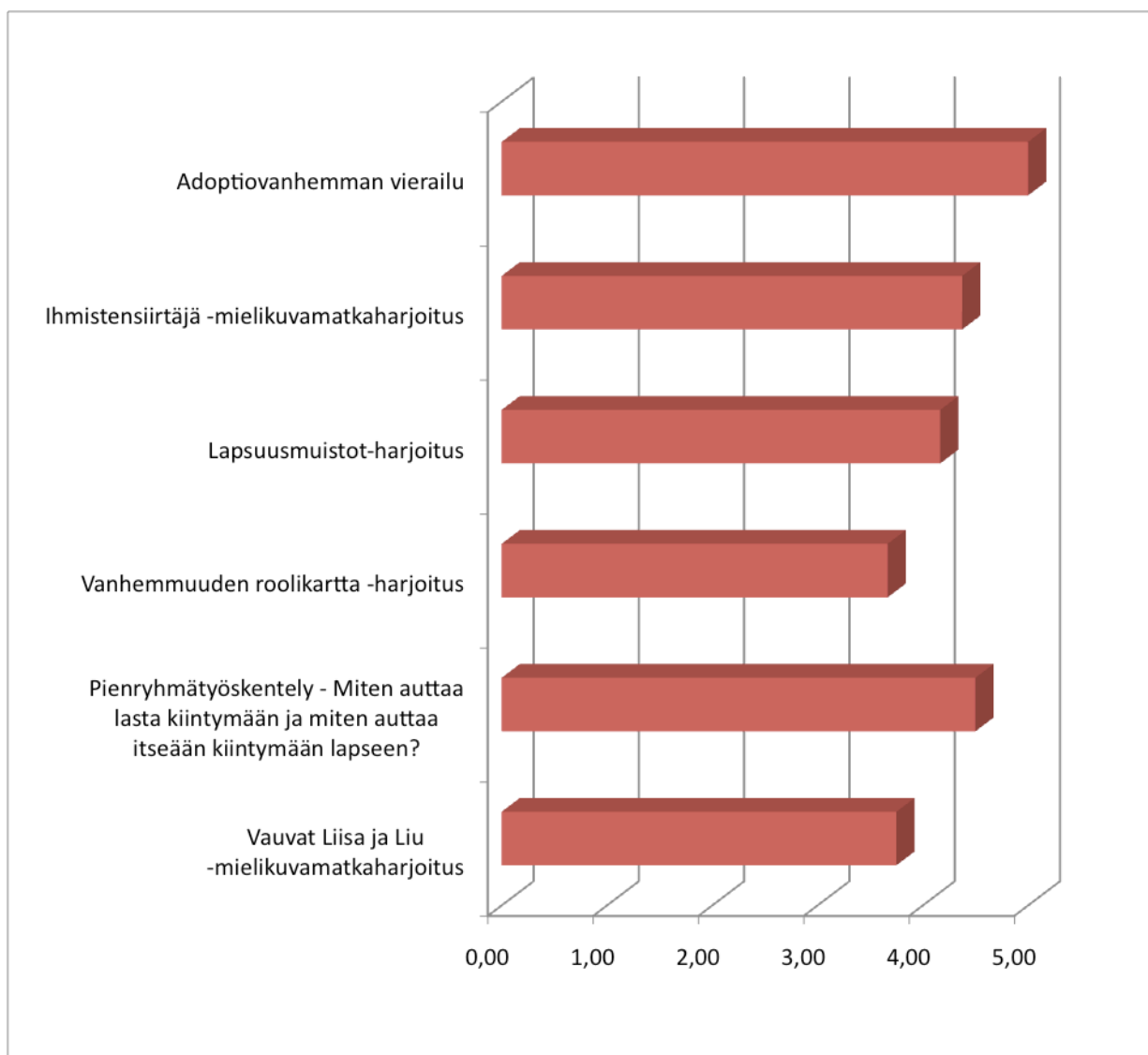
Käytimme kyselyssä Likert-asteikollisia kysymyksiä selvittämään osallistujien mielipiteitä. Vastaajat saivat valita vastauksensa asteikolla 1 – 5. Vastausvaihtoehdot olivat kysymyksestä riippuen, esimerkiksi 1 = ei lainkaan tärkeä, 2 = ei juurikaan tärkeä, 3 = en osaa sanoa, 4 = melko tärkeä ja 5 = erittäin tärkeä. Kyselyssä selvitimme, miten tärkeänä osallistujat pitivät adoptioneuvontaryhmässä käsiteltyjä teemoja, miten hyödyllisinä osallistujat pitivät adoptioneuvontaryhmässä käytettyjä menetelmiä ja kuinka hyvin teemojen käsittelyssä onnistuttiin adoptioneuvontaryhmässä. Lisäksi selvitimme monivalintakysymyksellä, kokivatko osallistujat vertaisuutta adoptioneuvontaryhmässä. Osallistujat saivat halutessaan vastata kysymykseen valitsemalla kolme merkityksellisimmäksi kokemaansa vertaisuutta kuvaavaa käsitettä. Vertaisuutta kuvaavat käsitteet nojautuivat vahvasti teoriaan (esim. Laatikainen 2010). Seuraavaksi esittelemme kyselyn kvantitatiivisen osion tulokset.

Kuviosta 2 käy ilmi, kuinka tärkeänä osallistujat pitivät adoptioneuvontaryhmässä käsiteltyjä teemoja. Vastaajat pitivät kaikkia adoptioneuvontaryhmässä käsiteltyjä teemoja erittäin tärkeinä.

KUVIO 2. Kuinka tärkeänä osallistujat pitivät adoptioneuvontaryhmässä käsiteltyjä teemoja?

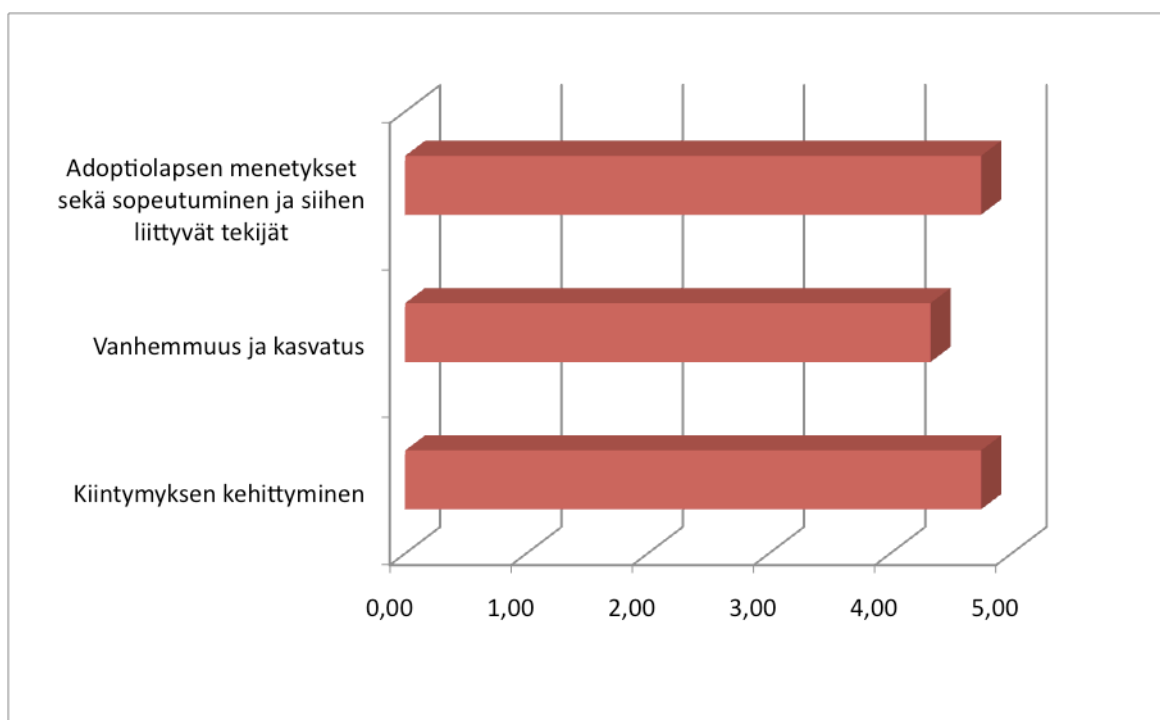
Kuviosta 3 käy ilmi, kuinka hyödyllisinä vastaajat kokivat adoptioneuvontaryhmässä käytetyt menetelmät. Vastaajat pitivät Miten auttaa lasta kiintymään ja miten auttaa itseään kiintymään lapseen –pienryhmätyöskentelyä sekä adoptiovanhemman vierailua erittäin hyödyllisinä. Kaikkia muita adoptioneuvontaryhmässä käytettyjä menetelmiä vastaajat pitivät melko hyödyllisinä.

KUVIO 3. Kuinka hyödyllisinä osallistajat pitivät adoptioneuvontaryhmässä käytettyjä menetelmiä?

Kuviosta 4 käy ilmi, kuinka hyvin teemojen käsittelyssä onnistuttiin adoptioneuvontaryhmässä. Vastaajien mielestä sekä Kiintymyksen kehittyminen –teeman käsittelyssä että Adoptiolapsen menetykset sekä sopeutuminen ja siihen liittyvät tekijät –teeman käsittelyssä onnistuttiin adoptioneuvontaryhmässä erittäin hyvin. Vastaajien mielestä

Vanhemmuus ja kasvatus –teeman käsittelyssä onnistuttiin adoptioneuvontaryhmässä melko hyvin.

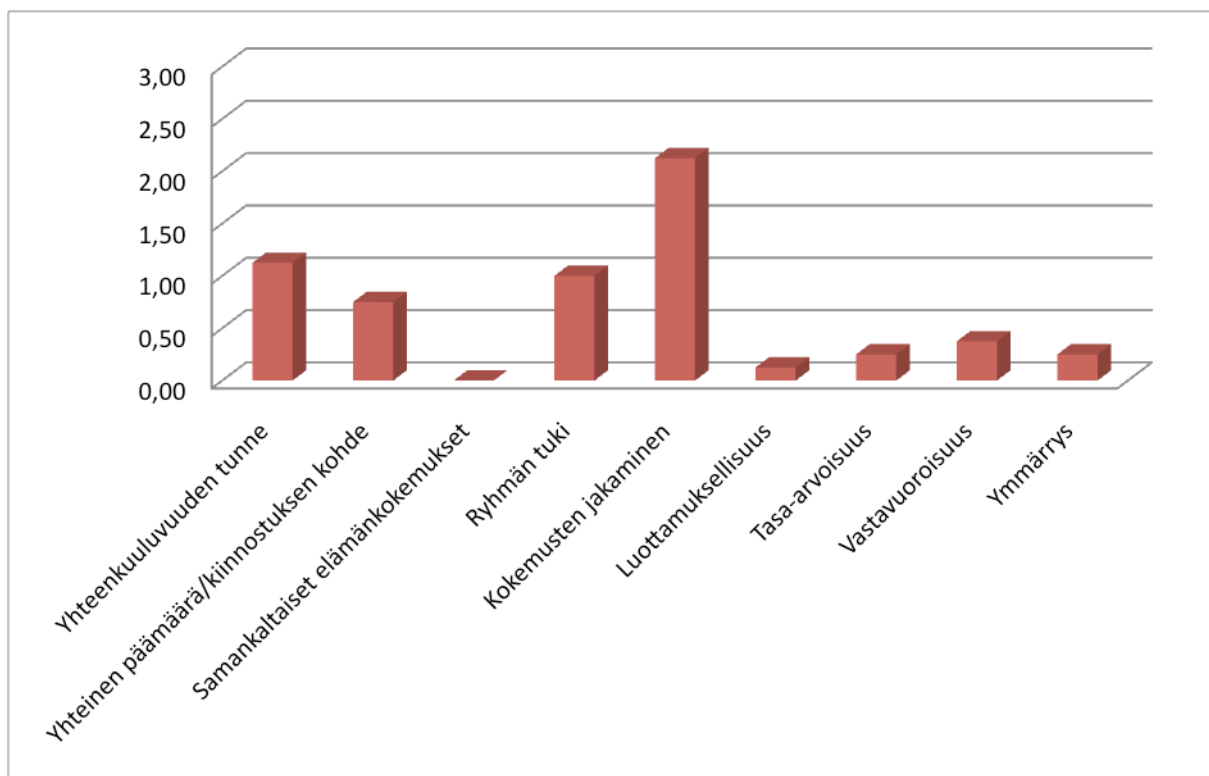

KUVIO 4. Kuinka hyvin teemojen käsittelyssä onnistuttiin adoptioneuvontaryhmässä?

Kuviossa 5 esittelemme adoptioneuvontaryhmässä koettuja asioita, jotka nousivat osallistujille merkityksellisiksi vertaisuuden näkökulmasta. Mikäli vastaajat kokivat vertaisuutta, saivat he valita kolme heille merkityksellisimmäksi muodostunutta vertaisuutta kuvaavaa käsitettä. Vastaajat merkitsivät tärkeimmän käsitteen numerolla 1, toiseksi tärkeimmän numerolla 2 ja kolmanneksi tärkeimmän numerolla 3. Pyytämällä vastaajia arvottamaan käsitteitä, pyrimme seulomaan ne asiat, jotka ilmensivät vertaisuuden kokemuksen ydintä juuri näille vastaajille.

Pystysuora arvoakseli kuvaa käsitteiden merkityksellisyyden keskiarvoa. Saimme käsitteiden merkityksellisyyden selville antamalla kolme pistettä vastaajan merkityksellisimmäksi kokemalle käsitteelle, kaksi pistettä vastaajan toiseksi merkityksellisimmäksi kokemalle käsitteelle ja yhden pisteen vastaajan kolmanneksi merkityksellisimmäksi kokemalle käsitteelle. Lopuksi laskimme vastausten yhteenlaskettujen tulosten keskiarvot.

Koska tarkoituksenamme oli saada selville kolme merkityksellisintä käsitettä, keskityimme tuloksissakin vain näihin kolmeen käsitteeseen. Kaikista merkityksellisimmäksi käsitteeksi vastaajille muodostui kokemusten jakaminen. Toiseksi merkityksellisintä vastaajille oli yhteenkuuluvuuden tunne ja kolmanneksi merkityksellisintä vastaajille oli ryhmän tuki. Nämä kolme käsitettä kuvastivat siis ryhmässä koetun vertaisuuden ydintä.

KUVIO 5. Adoptioeuvontaryhmässä koettuja asioita, jotka nousivat osallistujille merkityksellisiksi?

6.2 Kyselyn tulokset – kvalitatiivinen osio

Kvantifioinnin perusteella kvalitatiivisen aineiston analysointiyksiköiksi muodostuivat vertaisuus, tiedon saanti, adoptiovanhemmuuteen valmentautuminen, hyvä ohjaus, lisätoiveet ja sisällöt. Kvantifioinnin tuloksena oli, että vertaisuudesta, hyvästä ohjauksesta, sisällöistä ja tiedon saannista oli aineistossa eniten mainintoja. Tästä syystä teemoiksi muodostuivat **vertaistuki, mielekäs ohjaus, toimivat sisällöt sekä uuden tiedon saaminen**. Aineistosta kävi toistuvasti ilmi, että osallistujat halusivat kokea vertaistukea, jota he myös kokivat, osallistujat kokivat ohjauksen erityisen mie-

lekkäänä, osallistujat kokivat sisällöt toimivina ja että uuden tiedon saaminen oli tärkeää. Seuraavaksi esittelemme kvalitatiivisen aineiston analyysin. Ensin esittelemme vertaistuen ilmenemistä aineistossa, minkä jälkeen tuomme esille, miten ja miksi ryhmän ohjaus koettiin mielekkäänä. Sen jälkeen kerromme vielä, miksi osallistujat kokivat sisällöt toimivina sekä miksi osallistujat kokivat uuden tiedon saamisen tärkeänä.

Vertaistuen tarve tuli esille adoptioneuvontaryhmässä vahvasti. Tämä tuli esille osallistujien odotuksissa sekä siinä, mikä oli adoptioneuvontaryhmässä osallistujille kaikista merkityksellisintä. Vertaistuen merkitys oli huomattavissa myös verkkokyselyn ”vapaa sana” –osiossa.

Vertaistuen tarve näkyi jo osallistujien odotuksissa, halussa jakaa ajatuksia, tavata samassa elämäntilanteessa olevia ihmisiä ja tarpeessa solmia uusia ystävyysuhteita. Juuri kuulluksi ja ymmärretyksi tuleminen ovat vertaistoimintaan osallistumisen yleisimpiä motiiveja (Karnell & Laimio 2010, 18). Osallistujat kokivat erityisen tärkeäksi keskustelut ja ajatusten jakamisen vertaisten kanssa sekä sen, että voi tuntea olevansa hyväksytty, ”normaali”. Jyrkämän (2010, 26) mukaan vertaistoiminta nimenomaan mahdollistaa oman elämän kokemisen oikeutettuna, hyväksyttynä. Osallistujat näkivät adoptioneuvontaryhmän myös mahdollisuutena luoda vertaisverkostoja, joita osallistujat uskoivat hyödyntävänsä jatkossa.

”Ajatusten ja kokemusten jakaminen vertaisryhmässä oli tärkeää -- Ryhmän kautta muodostui myös luontaisia vertaisverkostoja, joita uskon hyödyntäväni pitkin adoptioprosessia.”

”Saada vertaistukea. Kuulla mitä muut ajattelevat ja jakaa omia mielipiteitä muiden kanssa.”

”Normalisaatio, eli tunne, että on saman tyyppisessä tilanteessa muiden kanssa.”

Mielekäs ohjaus nousi tärkeäksi erityisesti verkkokyselyn vastauksissa osallistujien kokemuksissa ryhmän ohjauksesta. Mielekäs ohjaus tuli esille kuitenkin myös kontrolloidussa kyselyssä osallistujien adoptioneuvontaryhmän merkityksellisimmiksi kokemissa asioissa.

Osallistujat kokivat ryhmän ohjauksen mielekkäänä monesta eri syystä. Mielekkyyteen vaikuttivat ohjauksen asiantuntijuus ja ammattimaisuus sekä hyvin tehty suunnittelutyö. Jyrkämän (2010, 32) mukaan ryhmän ohjausvastuu tulisikin suunnata asiantuntevalle ammattilaiselle, jos ryhmässä on tarkoitus jakaa ammattitietoa. Lisäksi osallistujat kokivat ohjauksen luontevaksi, sujuvaksi ja joustavaksi sekä rennoksi ja rauhalliseksi. Esiin nousi myös ohjaajien kyky luoda ryhmään hyvä tunnelma.

”Hyödyllinen, kivasti rytmitetty, lämminhenkinen, turvallinen. Keskusteluja, kokemuksellisuutta ja teoriaa hyvässä suhteessa.”

”Ryhmän ohjaus oli kaikin puolin kiitettävää. Ohjaajat olivat hyvin suunnitelleet tapaamisten teemat ja sisällöt, minkä lisäksi työnjako ohjaajien välillä oli luontevaa ja sujuvaa.”

”Työparityö toimi kiitettävästi ja tuli tunne, että kaikki vetäjät ovat ohjaamisen ammattilaisia.”

Toimivat sisällöt olivat osallistujien mielestä adoptioeuvontaryhmässä merkittävässä roolissa. Toimivien sisältöjen merkitys näkyi odotusten toteutumisessa, osallistujien merkityksellisimmiksi kokemissa asioissa, osallistujien kokemuksissa ryhmän ohjauksesta sekä osallistujien ajatuksissa ”vapaa sana” –osiossa.

Osallistujien kokemuksiin sisältöjen toimivuudesta vaikutti se, että he kokivat adoptioeuvontaryhmässä käsitellyt teemat keskeisimmiksi adoptioeuvonnan kannalta. Osallistujat kokivat saavansa myös syvällistä kokemus- ja teorian tietoa. Lisäksi merkitykselliseksi nousivat käydyt keskustelut. Viimeisellä tapaamiskerralla toteutunut adoptiovanhemman vierailu oli osallistujille merkittävä kokemus. Erityisen tärkeän kokemuksesta teki myös se, että osallistujien läheiset saivat osallistua tapaamiseen.

”Hassen (kokemuskouluttaja) kertomus. Oli todella hyvä!”

”Teemat olivat keskeisiä adoptioeuvonnan kannalta ja herättivät ajatuksia ja keskusteluja myönteisellä tavalla.”

”Isovanhemmille tarjoutunut mahdollisuus osallistua ryhmän tapaamiseen oli äärimmäisen tärkeää; tuon tapaamisen jälkeen on vielä aivan eri aaltopituudella päässyt keskustelemaan tulevien isovanhempien kanssa adoptioprosessista: vierailijan kertomat kokemukset antoivat niin paljon!”

Uuden tiedon saaminen oli osallistujille olennaista. Tämä tuli esille osallistujien odotuksissa, osallistujien merkityksellisimmiksi kokemissa asioissa sekä osallistujien kokemuksissa ryhmän ohjauksesta.

Jo osallistujien odotuksissa ilmeni halu saada tietoa liittyen adoptioprosessiin ja adoptioon yleensä. Yhdeksi osallistujille merkityksellisimmäksi kokemukseksi adoptioneuvontaryhmässä nousi juuri uuden tiedon saaminen. Nylundin (2005, 198) mukaan juuri tiedon ja kokemusten jakaminen ja vaihtaminen ovat olleet vertaisryhmien keskeisiä teemoja jo vuosikausia. Osallistujat kokivat merkitykselliseksi myös sen ymmärtämisen, millainen merkitys on adoptiolapsen taustalla ja historialla. Osallistujat kokivat tärkeäksi, että ryhmän ohjaus mahdollisti sellaisten asioiden läpikäymisen, joita osallistujat eivät välttämättä olisi muuten käsitelleet. Lisäksi ryhmän varsinaisen ohjaajan asiantunteva kokemus- ja teoretieto aiheesta saivat arvostusta osallistujien keskuudessa.

”Uusia näkökulmia aiheeseen liittyen, lisätietoa”

”Lapsen taustan/historian merkitys (tai sen ymmärtäminen), --”

”Heillä toki oli ammattinsa ja työnsä puolesta tarjota syvällistä teoria- ja kokemustietoa aiheeseen liittyen, --”

6.3 Havainnoinnin tulokset

Havainnoimme adoptioneuvontaryhmässä kolmea eri osa-aluetta. Osa-alueet olivat: yleinen tunnelma, ryhmädynamiikka ja vertaisuuden/vertaistuen ilmeneminen. Havainnoimme näitä osa-alueita, koska oli luonnollista havainnoida asioita, jotka olivat ryhmässä niin käsin kosketeltavissa. Päätimme, että emme kerro osallistujille havainnoinnista, koska ryhmä toimi jo varsin hyvin, joten kertominen olisi mielestämme voinut muuttaa ryhmän käyttäytymistä. Voimme siis olettaa, että ryhmä toimi koko havainnoin ajan niin luonnollisesti kuin se vain pystyi toimimaan. Seuraavaksi tarkastelemme havainnoinnin tuloksia. Ensin kerromme ryhmän yleiseen tunnelmaan liittyvistä havainnoinneista, jonka jälkeen esittelemme havaintomme ryhmädynamiikasta. Lopuksi kerromme vielä vertaisuuden/vertaistuen ilmenemisestä ryhmässä.

Yleinen tunnelma ryhmässä oli ensimmäisellä tapaamiskerralla kaikin puolin hyvä. Ihminen havaitsee huomaamattaan muiden ihmisten tunnetiloja oman kehonsa kautta ja reagoi kehollaan tunnetiloihin. Esimerkiksi astumalla tilaan, jossa tunnelma on jännittynyt, myös kehomme reagoi jännittymällä ja tämä kertoo meille, mikä tunnelma tilassa on. Havaintomme siitä, miten kehomme reagoi, on meille arvokasta tietoa. (Kopakkala 2005, 57.) Adoptioeuvontaryhmän tunnelmasta oli aistittavissa osallistujien motivoituneisuus ja tyytyväisyys. Tämä tuli ilmi osallistujien suuresta kiinnostuksesta aihetta kohtaan. Lopuksi he kertoivat olleensa hyvin tyytyväisiä ensimmäiseen tapaamiskertaan. Osallistujat olivat todella innostuneita ja odottavalla mielellä, mutta myös hieman jännittyneitä. Heidän puheista kävi ilmi, että he odottivat ryhmää suurella innolla. Ryhmässä oli helppo olla, sillä tunnelma oli hyvin rento ja huumorintäyteinen. Hyvin toimivassa ryhmässä osataan muun muassa kuunnella ja ilmaista tunteita. Lisäksi kaikilla on hyvä olla ja ilmapiiri on vapaa ja luonteva. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 13.)

Toisella tapaamiskerralla yleinen tunnelma oli vieläkin rennompia ja lämminhenkisempiä. Osallistujien ensimmäisen tapaamiskerran alkujännitys oli poissa. Tunnelmassa oli havaittavissa rauhallisuutta, maltillisuutta sekä turvallisuutta. Rauhallisuus ja maltillisuus näkyivät osallistujien eleissä, ilmeissä ja käyttäytymisessä. Mielestämme tunnelma oli turvallinen, koska osallistujat uskalsivat olla avoimempia. Tälläkin tapaamiskerralla tunnelma oli hyvin huumorintäyteinen.

Kolmas tapaamiskerta oli jaettu kahteen osaan. Tapaamiskerran ensimmäisen puoliskon yleinen tunnelma oli melko surullinen ja ahdistunut. Tämä näkyi osallistujien ilmeistä, eleistä ja käyttäytymisestä. Suurimmalla osalla osallistujista kehonkieli oli ”sulkeutunutta”. Sulkeutuneesta kehonkielestä kertoivat surulliset ja vihaiset ilmeet, ”kädet puuskassa” –asennot, kasvojen peittäminen ja koskettelu sekä levottomuus. Toisen puoliskon eli kokemuskouluttajan vierailun aikana yleinen tunnelma puolestaan oli todella lämminhenkinen ja iloinen. Osallistujat olivat jopa ylitsepursuavan ilahtuneita ja innostuneita. Tunnelma oli myös huojentunut ja rentoutunut.

Ryhmädynamiikka on sitä, mitä syntyy, kun ryhmä yhdessä pyrkii ratkaisemaan liittymisen ja erillisyyden välisen pulman. Se, miten turvalliseksi ryhmän jäsenet olonsa milloinkin ryhmässä tuntevat, vaikuttaa ryhmän jäsenten emotionaaliseen liittymiseen

toisiinsa. (Kopakkala 2005, 58.) Ryhmän dynamiikkaa tarkastellessa voi kiinnittää huomiota esimerkiksi siihen, miten ja kenen kanssa ryhmäläiset keskustelevat, millaisia asentoja ja ilmeitä heillä on sekä siihen, millainen tunnelma ryhmässä on. Ryhmädynamiikka elää vuorovaikutuksen kautta. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 27.) Jo adoptioneuvontaryhmän ensimmäisellä tapaamiskerralla ryhmädynamiikka oli hyvää. Alussa osallistujat olivat hieman varautuneita eikä ryhmä ollut vielä muodostunut. Uudessa ryhmässä liittymistunteet kohdistuvat aluksi ryhmän ohjaajaan. Tutustumisen kautta liittymistunteet kohdistuvat vähitellen koko ryhmään. (Kopakkala 2005, 58.) Ryhmä alkoi muodostua joidenkin pariskuntien ympärille. Kuitenkin jo tapaamiskerran puolen välin vaiheilla ryhmä alkoi vaikuttaa toimivalta, mikä tuli ilmi esimerkiksi lisääntyneenä vuorovaikutuksena. Alussa vuorovaikutus kulkee ryhmän ohjaajan kautta. Vuorovaikutus siirtyi hiljalleen koko ryhmän kattavaksi. Tyypillistä on myös, että ryhmään syntyy alaryhmiä, joihin vuorovaikutuksen painopiste siirtyy ennen kuin se kattaa koko ryhmän. (Kopakkala 2005, 58.)

Toisen tapaamiskerran aikana oli havaittavissa, että ryhmä oli selkeästi muodostunut. Vaikka kaksi henkilöä oli estynyt osallistumaan toiseen tapaamiskertaan, ei se juuri näyttänyt vaikuttavan ryhmädynamiikkaan. Ryhmän vuorovaikutus oli lisääntynyt entisestään ja se oli välittömämpää. Tämä näkyi siinä, että osallistujat ottivat enemmän ja luontevammin kontaktia toisiinsa. Ryhmän jäsenten välinen vuorovaikutuksen lisääntyminen on merkki tiivistyneestä ryhmästä. Tutustumisen ja tuttuuden tunteen kautta myös turvallisuus ryhmässä lisääntyy. (Kopakkala 2005, 67.) Kaikkien osallistujien toiminta oli vastavuoroista.

Kolmannen tapaamiskerran ensimmäisen puoliskon aikana ryhmässä korostui pariskuntien välinen vuorovaikutus. Tässä vaiheessa ei ollut enää havaittavissa niin sanottua tietoista toimintaa ryhmän muodostumisen edistämiseksi. Osallistujien toiminta oli ryhmässä luontevaa. Kehittyneessä ryhmässä jäsenet tuntevat toisensa ja tämän vuoksi myös tietävät, kehen turvautua missäkin tilanteessa. Ryhmän ohjaajan merkitys toiminnan organisoijana on myös osittain supistunut. (Kopakkala 2005, 83.) Toisen puoliskon eli kokemuskouluttajan vierailun aikana ryhmässä korostui osallistujien ”me –henkisyys”. Tämä tuli esille lähinnä osallistujien puheissa ”me” –ilmaisuuina. Ryhmästä huokui vahva yhteenkuuluvuuden tunne.

Vertaisuuden/vertaistuen ilmeneminen näkyi ensimmäisellä tapaamiskerralla vahvasti. Tutustumisen yhteydessä lähes kaikki kertoivat tullessaan ryhmään tapaamaan samassa elämäntilanteessa olevia ihmisiä. Moni kertoi hakevansa ryhmästä vertaistukea sekä toivoi saavansa uusia ystäviä. Erityisesti ystävyysuhteiden muodostuminen vertaisryhmässä on hyvin luontevaa, sillä ihmiset ymmärtävät aidosti toistensa elämäntilanteita (Jyrkämä 2010, 26).

Vertaistuen tarve näkyi ensimmäisellä kerralla erityisesti kahvitauon aikana, jolloin osallistujat todella hakeutuivat toistensa seuraan ja saivat heti yllättävänkin luontevasti keskusteluyhteyden aikaiseksi. Ryhmän tuki oli havaittavissa osallistujien keskuudessa. Sitä kuvasti sympaattisuus ja empaattisuus toisia kohtaan. Oli selvästi havaittavissa, että osallistujien välillä vallitsi tietynlainen ymmärrys. Vertaisryhmässä saatu empatia koetaan olevan täysin eri luokkaa kuin esimerkiksi ystävilta tai perheeltä saatu. Vertaisryhmän jäsenet pitävätkin merkityksellisenä sitä, että he kokevat tulevansa ymmärretyksi, usein jo puolesta sanasta. (Karnell & Laimio 2010, 18.) Jo ensimmäisen tapaamiskerran lopussa, osallistujien kommentteista kuvastui se, että he olivat kokeneet vertaisuutta/vertaistukea. Yksi osallistujista kiteytti kokemuksensa sanoin: *"Täällä voin tuntea olevani normaali"*.

Toisella tapaamiskerralla vertaisuuden/vertaistuen ilmeneminen tuli esille vielä välitömämpänä vuorovaikutuksena ja haluna jakaa vielä henkilökohtaisempia kokemuksia muiden kanssa. Kahvitauolla näkyi yhä vertaistuen tarve verkostoitumisen muodossa. Havaittavissa oli myös omiin ajatuksiin vetäytymistä, jolloin osallistujat hakivat vertaistukea lähinnä omalta puolisoilta. Yhteenkuuluvuuden tunne osallistujien välillä oli kuitenkin hyvin selkeää, jopa niin selkeää, että tunsimme olomme ryhmässä ajoittain hieman ulkopuolisiksi. Usein ohjaajan merkitys ja rooli muuttuu vertaisryhmässä alkuvaiheen jälkeen. Alussa ohjaus painottuu niin sanotusti ryhmän hitsautumiseen, jolloin ohjaaja on suuressa roolissa. Alkuvaiheen jälkeen ohjaajan merkitys ryhmän luotsaajana hiljalleen vähenee ja jäsenten aktiivisuus puolestaan kohenee. (Jyrkämä 2010, 44.) Ryhmätyöskentelyissä osallistujien yhteistyö oli luontevaa ja sujuvaa.

Viimeisellä tapaamiskerralla vertaisuus/vertaistuki ilmeni erityisesti puolisoitten välillä. Tuen antaminen ja saaminen keskittyi vahvasti omaan puolisoon. Tarve ryhmäläisten

väliseen vertaistukeen vahvistui taas viimeisen tapaamiskerran lopussa. Osallistujat halusivat vaihtaa yhteystietojaan aikeena jatkaa yhteydenpitoa toistensa kanssa.

7 TULOSTEN YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Esittelemme tässä luvussa yhteenvedon tuloksista ja tuomme esiin tekemämme johtopäätökset. Tuloksista nousi esille kolme selkeää teemaa, jotka vastasivat tutkimuskysymykseemme: ”Miten osallistujat kokivat adoptioneuvontaryhmän?”. Tuloksista saimme vastaukset myös alakysymyksiin: ”Kokivatko osallistujat vertaisuutta adoptioneuvontaryhmässä?” ja ”Mitä asioita osallistujat kokivat tärkeinä adoptioneuvontaryhmässä?” Esille nousseet teemat olivat adoptioneuvontaryhmän sisällöt, adoptioneuvontaryhmän ohjaus sekä ryhmässä koettu vertaisuus/vertaistuki, joihin liittyviä asioita tuloksista nousi esille toistuvasti. Tässä luvussa siis esittelemme adoptioneuvontaryhmän sisältöihin, ohjaukseen sekä ryhmässä koettuun vertaisuuteen/vertaistukeen liittyvien tulosten yhteenvedon ja johtopäätökset tässä mainitussa järjestyksessä.

7.1 Sisällöt merkittävässä roolissa adoptioneuvontaryhmässä

Osallistujien mielestä adoptioneuvontaryhmän teemojen käsittelyssä onnistuttiin kokonaisuudessaan hyvin. Osallistujat pitivät adoptioneuvontaryhmässä käsiteltyjä teemoja keskeisimpinä. Osallistujat kokivat saavansa myös syvällistä kokemus- ja teoretietoa. Juuri uuden tiedon saaminen oli vastaajille yksi merkityksellisimmistä kokemuksista adoptioneuvontaryhmässä. Se, että osallistujat pitivät adoptioneuvontaryhmää sisällöllisesti onnistuneena, näkyi myös ryhmää havainnoitaessa. Osallistujat olivat kiinnostuneita ja tyytyväisiä siihen, miten ja mitä aiheita ryhmässä käsiteltiin. Osallistujat olivat jo ennen ryhmän aloittamista tietoisia siitä, että adoptioneuvontaryhmä on valmennuksellinen, eli pyrkii tiedon jakamisella valmentamaan tulevia adoptiovanhempia. Tämä näkyi myös osallistujien odotuksissa. He olivat selkeästi halukkaita saamaan tietoa ja nimenomaan ammatillista ja asiantuntevaa tietoa kokemustiedon lisäksi.

Osallistujat pitivät adoptioneuvontaryhmässä käsiteltyjä teemoja tärkeinä ja käytettyjä menetelmiä pääosin hyödyllisinä. Tuloksista voimme päätellä, että osallistujat pitivät adoptioneuvontaryhmää sisällöllisesti kokonaisuudessaan toimivana. Vastaajien mielestä erityisesti viimeisen tapaamiskerran kokemuskouluttajan eli adoptiovanhemman vierailu oli sekä hyvin tärkeä että hyödyllinen. Osallistujat kokivat hyvin tärkeäksi ymmärtää adoptiolapsen taustan merkityksen. Myös ryhmää havainnoimalla huomasimme, että adoptiovanhemman vierailu oli osallistujille erittäin tärkeä. ”Elävän esimerkin” eli adoptiovanhemman tapaaminen antoi osallistujille konkreettisia viitteitä siitä, millaista heidänkin elämä voi tulevaisuudessa olla. Myös juuri tämän vuoksi osallistujat kokivat tärkeänä sen, että heidän läheisensä saivat osallistua adoptiovanhemman vierailuun. Osallistujat kokivat, että vierailu toi läheiset samalle aaltopituudelle heidän kanssaan. Osallistujat pitivät tärkeänä sitä, että jatkossa keskustelu läheisten kanssa adoptioon liittyen on yhteisen ymmärryksen vuoksi helpompaa. Vierailun aikana osallistujista oli selkeästi havaittavissa liikuttuneisuutta, toivoa sekä optimistista asennoitumista adoptiovanhemmuuteen. Kaikkien tulosten perusteella voimme päätellä, että adoptiovanhemman vierailu oli osallistujille sisällöllisesti adoptioneuvontaryhmän kohokohta.

Osallistujien tyytyväisyydestä teemoihin voidaan päätellä, että ne tulisi säilyttää myös jatkossa adoptioneuvontaryhmää toteutettaessa. Koska vastaajat toivat toistuvasti esille tiedon saamisen tärkeyden, tulisi myös tiedon saanti varmistaa jatkossakin adoptioneuvontaryhmässä. Tietoa tulisi antaa erityisesti lapsen ja vanhemman kiintymyssuhteen kehittymisestä, adoptiovanhemmuudesta ja kasvatuksesta sekä adoptiolapsen menetyksistä ja sopeutumisesta. Kun tiedustelimme osallistujilta ryhmän kehitysideoita, nousi monipuolinen tiedon saaminen esille niissäkin. Adoptioneuvontaryhmässä käsiteltyjen aiheiden lisäksi osallistujat olisivat toivoneet vielä enemmän tietoa adoptiolapsiin liittyvistä erityistarpeista, tietoa eri kohdemaista sekä lisätietoa adoptioprosessin etenemisestä.

Kuten jo edellä totesimme, adoptiovanhemman vierailu oli osallistujille adoptioneuvontaryhmän kohokohta. Tästä syystä vierailua ei tulisi unohtaa jatkossakaan. Koska läheisten läsnäolo vierailun aikana oli osallistujille hyvin merkittävää, tulisi läheisten olla jatkossakin tervetulleita vierailun ajaksi. Pohdimme, voisiko vierailijoita olla jatkossa useampi ja olisiko mahdollista, että vierailijana olisi myös nuori/aikuinen adop-

toitu, joka toisi kokemuksillaan vielä enemmän adoptoidun näkökulmaa esille. Tässä ryhmässä adoptiovanhemman vierailulle oli varattu kaksi tuntia aikaa eli puolet viimeisestä tapaamiskerrasta. Aika osoittautui liian lyhyeksi, sillä mielenkiintoa ja keskustelua olisi ryhmässä riittänyt enemmänkin. Jatkossa adoptiovanhemman vierailu olisi hyvä mitoittaa ainakin kokonaisen tapaamiskerran pituiseksi. Osallistujat olisivat toivoneet myös yleisesti enemmän aikaa keskusteluille. Jotta aika riittäisi pidempiin keskusteluihin, tulisi myös adoptioneuvontaryhmän olla kestoaltaan pidempi.

7.2 Asiantunteva ohjaus tärkeä osa adoptioneuvontaryhmää

Osallistujat kokivat adoptioneuvontaryhmän ohjauksen kokonaisuudessaan mielekkäänä ja onnistuneena. Osallistujille erittäin tärkeää oli asiantunteva ja ammattimainen ohjaus. Koska osallistujien mielestä adoptioneuvontaryhmän teemojen käsitelyssä onnistuttiin kokonaisuudessaan hyvin, voimme päätellä, että myös ryhmän ohjauksella oli vaikutusta onnistumiseen. Osallistujien mielestä ohjauksen mielekkyyteen vaikutti se, että ohjaus ei ollut jäykkää ja luonnotonta. Osallistujat kokivat tärkeänä sen, että luontevalla ohjauksella ohjaajat onnistuivat luomaan ryhmään rentoa, rauhallista ja turvallista tunnelmaa. Rento ja rauhallinen tunnelma näkyi myös ryhmää havainnoitaessa. Voimme siis päätellä, että tunnelmaan vaikutti ohjaajien olemus ja käyttäytyminen.

Ryhmä muodostui hyvin nopeasti ensimmäisen tapaamiskerran aikana. Erityisesti ensimmäisellä tapaamiskerralla ohjaajat toimivat määrätietoisesti edistääkseen ryhmän muodostumista erilaisia ryhmäytymenelmiä käyttäen eikä jatkossakaan ryhmän ohjauksessa tulisi unohtaa tai väheksyä ryhmäytyksen tärkeyttä. Voimme siis päätellä, että ohjaajien toiminnalla oli merkittävä vaikutus ryhmän nopeaan muodostumiseen ja koska osallistujat olivat lisäksi hyvin motivoituneita, helpotti se myös osaltaan ryhmän muodostumista.

Näistä tuloksista voimme päätellä, että myös jatkossa ainakin yhden adoptioneuvontaryhmän ohjaajista tulisi olla ammattilainen, jolla on erityistä asiantuntijuutta adoptioon liittyen. Koska osallistujat arvostivat ohjauksen ammattimaisuutta, olisi hyvä, että adoptioneuvontaryhmän kaikilla ohjaajilla olisi jonkinlaista kokemusta ohjaamisesta.

Voimme todeta tulosten ja oman empiirisen kokemuksemme perusteella, että esimerkiksi adoption tematiikkaan valmentautuneet yhteisöpedagogiopiskelijat ovat erinomainen vaihtoehto ohjaajapariksi. Pidämme erittäin hyvänä vaihtoehtona ohjaajapariksi myös adoptiovanhempaa. Tällöin toinen ohjaajista olisi vertainen, jolloin vertaisuus saisi ryhmässä vielä syvemmän ulottuvuuden ja kokemuksellisuus sekä konkretia havainnollistuisivat enemmän.

Koska osallistujat arvostivat ohjauksessa kykyä luoda ryhmään hyvää tunnelmaa ohjaajien rentoudella ja luontevuudella, tulisi ohjauksessa myös jatkossa pyrkiä tähän. Ryhmän ohjauksen ei siis tulisi olla yksitoikkoista ja persoonatonta. Hyvän tunnelman varmistamiseksi ohjauksen tulisi olla myös vuorovaikutuksellista eikä ”ylhäältä alas-päin” suunnattua.

Esitimme suoranaisesti ohjaukseen liittyviä kysymyksiä ainoastaan verkkokyselyssä, jonka vastausprosentti oli 50. Ohjaukseen liittyviä mainintoja oli kuitenkin myös kontrolloidun kyselyn vastauksissa, etenkin osallistujien merkityksellisimmiksi kokemissa asioissa. Myös havainnointiaineisto tuki mielekkään ohjauksen merkitystä. Voimme siis todeta, että ohjausta pidettiin ryhmässä yleisesti onnistuneena ja merkityksellisenä.

7.3 Vertaisuus ja vertaistuki – adoptioeuvontaryhmän kantava voima

Vertaisuuden/vertaistuen tarve oli selkeästi esillä adoptioeuvontaryhmässä. Tämä kävi ilmi muun muassa tiedustellessamme osallistujilta, kokivatko he adoptioeuvontaryhmässä vertaisuutta. Jos osallistujat kokivat vertaisuutta, saivat he valita kolme heille merkityksellisintä vertaisuutta kuvaavaa käsitettä. Kaikki vastaajat vastasivat kysymykseen, joten jo tästä voimme päätellä, että osallistujat kokivat adoptioeuvontaryhmässä vertaisuutta.

Asiat, joita vastaajat pitivät vertaisuuden näkökulmasta merkityksellisinä, olivat kokemusten jakaminen, yhteenkuuluvuuden tunne sekä ryhmän tuki. Tämä käy ilmi myös siinä, että osallistujat kokivat keskustelut ja ajatusten jakamisen vertaisten kanssa erityisen tärkeiksi. Lisäksi osallistujat pitivät merkityksellisenä sitä tunnetta,

kun on samankaltaisessa elämäntilanteessa muiden kanssa, toisin sanoen yhteenkuuluvuuden tunnetta. Myös ryhmää havainnoitaessa kävi ilmi, että osallistujat halusivat tavata samassa elämäntilanteessa olevia ihmisiä. Havainnoinnissa näkyi myös ryhmäläisten välisen tuen tärkeys sellaisen ymmärryksen ja empatian kautta, jota voi syntyä vain samassa elämäntilanteessa olevien ihmisten välillä. Osallistujien mielestä adoptioneuvontaryhmän kautta syntyneet vertaisverkot olivat tärkeitä, sillä niitä haluttiin hyödyntää myös jatkossa. Osallistujat olivatkin innokkaita vaihtamaan toistensa yhteystietoja viimeisen tapaamiskerran päätteeksi. Tästä voimme päätellä, että osallistujat halusivat saada ryhmän aikana syntynyttä vertaistukea myös tulevaisuudessa.

Ryhmää havainnoitaessa oli ajoittain nähtävissä, että osallistujat hakivat vertaistukea lähinnä omalta puolisoltaan. Uskomme, että tapaamiskertojen teemoilla oli vaikutusta tähän. Toisella tapaamiskerralla teemana oli Vanhemmuus ja kasvatus, jossa pohdittiin paljon sitä, mitä kasvatuksellisia asioita kukin osallistuja aikoo käyttää adoptiolapsensa kasvatuksessa. Tällaisten asioiden läpikäyminen on luonnollisinta juuri oman kumppanin kanssa.

Myös viimeisellä tapaamiskerralla korostui puolisojen välinen vertaistuki. Tapaamiskerran ensimmäisellä puoliskolla käsiteltiin erityisen kipeitä adoptiolapsen menetyksiin ja sopeutumiseen liittyviä asioita. Osallistujat joutuivat myös itse asettautumaan mielikuvissaan hyvin vahvasti siihen, miltä tuntui menettää kaikki itselleen tärkeä. Ryhmästä oli selkeästi havaittavissa, että tapaamiskerran alkupuolisko oli hyvin ahdistava. Tämän seurauksena osallistujat hakivat luonnollisesti tukea siltä lähimmältään eli omalta puolisolta. Tapaamiskerran toinen puolisko oli varattu adoptiovanhemman vierailulle. Vierailun aikana puolestaan korostui osallistujien yhteenkuuluvuuden tunne. Tässä vaiheessa oli nähtävissä, että alun ”sulkeutuneisuus” oli poissa.

Koko opinnäytetyömme aineistosta nousi eniten esille vertaisuuteen/vertaistukeen liittyviä mainintoja. Tuloksista voimme päätellä, että adoptioneuvontaryhmän suunnittelussa ja toteutuksessa on huomioitava vertaisuudellinen/vertaistuellinen näkökulma. Jo osallistujien odotuksissa ilmeni tarve kohdata vertaisia ja saada vertaistukea. Vertaistuki oli selkeästi ryhmän kantava voima ryhmässä, sillä osallistujat kokivat sen yhdeksi adoptioneuvontaryhmän merkityksellisimmäksi asiaksi. Vertaisuudelli-

nen/vertaistuellinen näkökulma tulisi huomioida jatkossa myös siksi, että vertaistuen saaminen on hyvin todennäköisesti yksi painavimmista syistä ryhmään osallistumiselle.

Vaikka puolisoiden välinen tukeminen korostui ajoittain, ei se tehnyt ryhmäläisten välistä vertaistukea tarpeettomaksi. Tällaisessakin ryhmässä tietynlaiset tunteet ja tilanteet tulee vain käsitellä yhdessä lähimmän kanssa. Osallistujien välinen vertaistuki kuitenkin vaikutti taustalla koko ajan.

Tässä ryhmässä osallistujien välinen vertaisuus/vertaistuki kehittyi jo niin vahvaksi, että ryhmän omatoiminen jatkuminen jossakin muodossa on mielestämme mahdollista. Tämän osallistujat osoittivat suurena haluna vaihtaa kaikkien yhteystietoja keskenään. Oli havaittavissa, että osallistujien toiminta ryhmässä alkoi olla heistä itsestään lähtevää ja ulkopuolisen ohjauksen tarve väheni.

7.4 Lopputuloksena onnistunut adoptioneuvontaryhmä

Vastaus tutkimuskysymykseen ”Miten osallistujat kokivat adoptioneuvontaryhmän?” on selkeä: osallistujat kokivat adoptioneuvontaryhmän onnistuneena. Onnistumiseen vaikuttivat toimivat sisällöt, mielekäs ohjaus sekä mahdollisuus vertaistuen saamiseen. Tavoitteenamme oli selvittää myös, kokivatko osallistujat vertaisuutta adoptioneuvontaryhmässä. Voimme nyt todeta, että osallistujat todella kokivat vertaisuutta ryhmässä. Adoptioneuvontaryhmässä kaikista merkityksellisintä osallistujille oli juuri vertaisuuden/vertaistuen kokeminen. Osallistujien odotukset adoptioneuvontaryhmää kohtaan painottuivat vahvasti haluun tavata vertaisia ja saada vertaistukea. Kaikesta päätellen osallistujien odotukset täyttyivät ja yhden osallistujan sanoin jopa ”Ylittivät”. Lisäksi tavoitteenamme oli selvittää, mitä asioita osallistujat kokivat tärkeinä adoptioneuvontaryhmässä. Vertaisuuden/vertaistuen kokemisen lisäksi osallistujat kokivat tärkeinä asioina sisältöjen toimivuuden sekä mielekkään ohjauksen. Seuraava runo kiteyttää yhden osallistujan kokemukset adoptioneuvontaryhmästä:

*”Kun saa asioita kipeitäkin jakaa,
se levollisemman mielen takaa.
Ei pelätä tarvitse, ei itkukaan haittaa,*

sen herkummalta hetket nuo maittaa.”

7.5 Opinnäytetyön tulosten vertailtavuus muihin tutkimuksiin

Aikaisempien tutkimusten löytäminen opinnäytetyömme aiheeseen liittyen osoittautui erittäin haasteelliseksi, koska adoptiovalmennusta ei ole juurikaan tutkittu. Onnistuimme kuitenkin löytämään yhden opinnäytetyön, jossa on tutkittu vanhempien kokemuksia adoptiovalmennuksesta kansainväliseen adoptioon valmentautumisessa. Opinnäytetyön ovat tehneet Elina Kaisaniemi ja Mari Lehtinen Helsingin Diakonia-ammattikorkeakoulusta vuonna 2006. Koska tutkimme opinnäytetyössämme, kokiivatko osallistujat vertaisuutta adoptioeuvontaryhmässä sekä sitä, miten se ilmeni, valitsimme toiseksi tutkimukseksi Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa tehdyn opinnäytetyön, jossa on tutkittu vertaistukitoimintaa. Opinnäytetyön ovat tehneet Kirsi Martiskainen ja Kati Timoskainen vuonna 2011.

7.5.1 Adoptiovalmennuksen moninainen merkitys adoptioon suuntaaville

Kaisaniemi ja Lehtinen tutkivat osallistujien kokemuksia Yhteiset Lapsemme ry:n järjestämistä adoptiovalmennuskursseista. Tutkimus oli kvalitatiivinen. Kohdejoukkona olivat vuonna 2005 Helsingin ja Turun kursseille osallistuneet henkilöt. Kursseille saivat osallistua niin adoptiota harkitsevat kuin adoptioprosessissa jo olevat. Kursseilla kokoonnuttiin 11 kertaa ja yksi tapaamiskerta oli kestoaltaan 2,5 tuntia. Vaikka kurssit olivat suunnattu kansainväliseen adoptioon suuntaaville, oli mukana myös kotimaan adoptioon suuntautuneita. Aineistonkeruu tapahtui kyselylomakkeilla, jotka analysoitiin induktiivisen sisällönanalyysin keinoin. (Kaisaniemi & Lehtinen 2006.)

Kaisaniemen ja Lehtisen tutkimuksen tulokset ovat hyvin yhteneväisiä meidän tutkimuksemme tuloksiin. Molempien tutkimusten tulokset osoittavat, että valmennuksellisissa adoptioryhmissä osallistujien odotukset painottuvat samassa elämäntilanteessa olevien ihmisten tapaamiseen sekä ajatusten ja kokemusten vaihtoon heidän kanssaan. Kaisaniemen ja Lehtisen tutkimuksessa osallistujien odotuksissa näkyi myös

uuden tiedon saaminen adoptioon liittyen. (mt., 44.) Tämä näkyi vahvasti myös meidän tutkimuksemme tuloksissa osallistujien odotuksissa.

Sekä Kaisaniemen ja Lehtisen että meidän tutkimuksista kävi ilmi, että asiantuntijavierailuihin, kuten adoptiovanhemman/-lapsen vierailuihin, osallistujat olivat yksimielisesti tyytyväisiä. He kokivat vierailut valmennuksen yhdeksi antoisimmaksi kokemukseksi. Molemmissa tutkimuksissa vertaistuen merkitys oli suuri. Tärkeäksi kokemukseksi nousi se, että osallistujat pääsivät jakamaan ajatuksiaan ja kokemuksiaan samassa elämäntilanteessa olevien kanssa. Osallistujille oli lisäksi merkittävää se, että ryhmässä/kurssilla sai mahdollisuuden vertaisverkostojen luomiseen sekä uusien ystävyysuhteiden muodostumiseen. (mt., 45 – 48.)

Lisäksi molemmissa tutkimuksissa katsottiin tärkeäksi se, että valmennuksessa käsiteltävät aiheet olivat olennaisia osallistujien tarpeiden näkökulmasta. Osallistujat kokivat saaneensa paljon uutta tietoa. Osallistujat olivat tyytyväisiä ryhmän/kurssin toteutustapoihin. Molemmista tutkimuksista käy ilmi, että ryhmässä tulisi olla sopivassa suhteessa toiminnallisuutta, valmennuksellisuutta sekä kokemuksellisuutta. (mt., 45 – 46.)

Kaisaniemen ja Lehtisen tutkimuksen sekä meidän tutkimuksemme tuloksista löytyy hyvin paljon yhtäläisyyksiä. Vaikka Kaisaniemen ja Lehtisen tutkimuksen aineisto on laajempi, samat asiat nousevat silti esille osallistujien tärkeimmiksi kokemissa asioissa adoptiovalmennuksessa. Tutkimukset siis osoittavat, että valmennuksellinen adoptioyryhmä olisi osallistujille antoisin, kun toteutuksessa huomioidaan asiantunteva ja kokemuksellinen tiedonjako, vertaistuellinen ulottuvuus sekä toiminnan monipuolisuus.

7.5.2 Vertaistukitoiminta – kokemus- ja asiantuntijätietoa sopivassa suhteessa

Martiskainen ja Timoskainen tutkivat, mitä asioita vertaistukitoimintaa järjestettäessä tulee ottaa huomioon, jotta se palvelisi ryhmäläisiä parhaalla mahdollisella tavalla. Tutkimuksen tuloksena oli, että vertaisten keskinäisten kokemusten jakamisen lisäksi tärkeää on asiantuntijatiedon saaminen ryhmässä. Tutkimus oli kvalitatiivinen. Tutki-

muksen aineistona käytettiin aikaisemmin tehtyjä tutkimuksia aiheesta sekä kahta teemahaastattelua. Haastateltavat olivat Joensuun kaupungin vammaispalveluiden järjestämässä vertaistukiryhmässä. Aineiston analysointi tapahtui teemoittelulla. (Martiskainen ja Timoskainen 2011.)

Martiskaisen ja Timoskaisen tuloksista ilmeni, että vertaistuelle on tarvetta, sillä vertaistukitoiminta nähdään hyvin ennalta ehkäisevänä toimintana, esimerkiksi syrjäytymisen ehkäisemisessä. Kun ihminen huomaa, että ei ole yksin asioidensa ja kokemustensa kanssa, mahdollistuu normaaliuden tunteen saavuttaminen. Vertaistukiryhmässä korostuu me-henki ja yhteinen kokemusmaailma. (mt., 30.) Myös meidän tutkimuksemme osoitti, että adoptioeuvontaryhmän osallistujilla oli suuri tarve vertaistuelle. Tutkimuksemme tuloksista kävi ilmi, että myös adoptioeuvontaryhmässä saavutettiin normaaliuden tunne ja osallistujien me-henkisyys välittyi. Martiskaisen ja Timoskaisen tutkimuksen mukaan vertaistukiryhmän osallistujille on tärkeää jakaa kokemuksia tiedon ja vertaistuen saamisen lisäksi (mt., 30). Tämä kävi ilmi myös meidän tutkimuksestamme. Osallistajat pitivät tärkeänä kokemusten jakamista, mutta myös uuden tiedon saamista ja jo mainitsemaamme vertaistukea.

Vertaistukiryhmässä kokemustiedon lisäksi tärkeää oli asiantuntijatiedon saaminen. Ammatillainen ryhmän ohjaajana koettiin hyväksi asiaksi tiedon saamisen kannalta. Vertaistukiryhmän ohjaajalta vaadittiin myös ryhmänhallintaitoja. (mt., 33 - 34.) Myös meidän tutkimuksemme tuloksista kävi ilmi, että vertaistuelle oli tarvetta. Se nähtiin suurimpana motiivina adoptioeuvontaryhmään osallistumiselle. Asiantuntijatieto koettiin erittäin merkitykselliseksi adoptioeuvontaryhmässä. Lisäksi osallistajat arvostivat ammattimaista ohjausta, joihin myös ryhmänhallintataidot lukeutuvat.

Martiskaisen ja Timoskaisen tutkimuksen ja meidän tutkimuksemme tuloksista löytyy useita yhtäläisyyksiä vertaisuuden/vertaistuen näkökulmasta. Vertaisryhmässä on mahdollisuus kokemus- ja asiantuntijatiedon kohtaamiseen. Tutkimuksissa korostuu se, että tietyntilaisissa vertaisryhmissä kokemustiedon ohella tarvitaan myös asiantuntijatieta, jotta osallistujien tarpeisiin tulisi vastattua mahdollisimman hyvin. Näiden tulosten valossa saadaan mielestämme vahvistusta myös sille, että adoptioeuvontaryhmä todellakin oli vertaisryhmä.

8 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Eettisyys ja luotettavuus olivat asioita, joita jouduimme pohtimaan paljon pitkin opinnäytetyöprosessia. Jouduimme tekemään monia ratkaisuja eettisyyden ja luotettavuuden näkökulmista. Näitä ratkaisuja olivat esimerkiksi havainnoinnista kertomatta jättäminen osallistujille sekä lisäaineiston keruu. Eettisyys nousi esille jo heti opinnäytetyöprosessin alussa tutkimuslupahakemusasioissa. Tässä luvussa esittelemme tarkemmin, millaisiin eettisiin kysymyksiin ja luotettavuuteen liittyviin asioihin meidän tuli paneutua tutkimuksessamme.

8.1 Eettiset kysymykset

Tutkimusta tehdessä tutkija joutuu tekemään lukuisia eri päätöksiä. Tämän takia myös tutkijan etiikka on koetuksella useita kertoja läpi koko tutkimusprosessin. Jos tutkija tiedostaa ja tunnistaa eettiset kysymykset, hän todennäköisesti toimii eettisesti tutkimusta tehdessään. Tutkimuksen eettisyyteen liittyviä ongelmakohtia on lukuisia. Etiikka on koetuksella esimerkiksi tutkimuslupa- ja aineistonkeruuseen ja tutkimuksesta tiedottamiseen liittyvissä kysymyksissä. (Eskola & Suoranta 2005, 52.)

Huomioimme eettisyyden läpi koko opinnäytetyöprosessin. Jo prosessin alussa meidän piti ottaa huomioon eettisiä seikkoja tutkimuslupa- ja aineistonkeruuseen liittyen, sillä meidän tuli hakea tutkimuslupa tilaajaorganisaatioltamme. Kun opinnäytetyöprosessi eteni ja vastaan tuli useita muutoksia tutkimuksellisiin kysymyksiin liittyen, tuli meidän hakea muutosten myötä vielä uudelleen tutkimuslupaa. Myös tutkimukseen osallistuneilta pyysimme kirjallisen suostumuksen suostumusasiakirjalla (Liite 3). Kerroimme opinnäytetyöstämme heti ensimmäisen adoptioeuvontaryhmän tapaamiskerran alussa. Jaoimme suostumusasiakirjat kaikille osallistujille ja ne, jotka olivat halukkaita osallistumaan tutkimukseemme, palauttivat suostumusasiakirjat tapaamiskerran lopussa. Viimeisellä tapaamiskerralla kerroimme osallistujille, miten tuleamme tiedottamaan opinnäytetyöstämme. Mainitsimme velvollisuudestamme esitellä opinnäytetyö sille

tarkoitettussa seminaarissa oppilaitoksessamme. Kerroimme myös, missä opinnäytetyö on myöhemmin luettavissa.

Kerroimme osallistujille keräävämmme opinnäytetyömmme aineiston kyselylomakkeella ja mainitsimme myös, mitä tulemme opinnäytetyössä tutkimaan. Siinä vaiheessa, kun päädyimme käyttämään myös havainnointia yhtenä aineistonkeruumenetelmänä, ryhmä oli jo muotoutunut hyvin tiiviiksi ja osallistujien oleminen ryhmässä oli erittäin luontevaa. Tämän vuoksi emme kertoneet osallistujille havainnoinnista. Arvelimme, että kertominen saattaisi vaikuttaa osallistujien käyttäytymiseen muuttamalla sitä luonnottomammaksi. Emme keskittyneet havainnoimaan yksilöiden käyttäytymistä vaan koko ryhmän toimintaa. Havainnointi ei siis kohdistunut yksin kehenkään eikä siitä näin ollen ollut mielestämme haittaa luottamuksellisuuden kannalta. Tämän vuoksi kertomatta jättäminen oli mielestämme perusteltua.

On tärkeää, että tutkija noudattaa ihmisarvon kunnioittamisen periaatetta. Tutkimus ei saa loukata tai muullakaan tavoin vahingoittaa tutkittavia. Tutkijan tulee miettiä, millä tavoin säilyttää tutkittavien anonymiteetti ja miten turvata tutkimuksellinen luottamuksellisuus. Nämä kaksi käsitettä, anonymiteetti ja luottamuksellisuus, ovatkin tutkimuksen tietojen käsittelyssä sekä tulosten julkaisussa keskeisimmät huomioitavat seikat. Tutkijoiden tulisikin huolehtia parhaalla mahdollisella tavalla siitä, ettei tutkittavien henkilöllisyys paljastu. (mt., 56 – 57.)

Tutkittavien anonymiteetti säilyi koko opinnäytetyöprosessin ajan. Emme tiedustelleet informoidussa kyselyssä tutkittavien henkilötietoja. Verkkokyselyssä sähköpostitse saapuneissa vastauksissa saattoi näkyä vastaajan nimi, mutta näitä tietoja ei käytetty missään, sillä vastaajan anonymiteetti tuli säilyttää ja henkilötiedoilla ei ollut mitään merkitystä tutkimuksen kannalta. Lupasimme osallistujille anonymiteetin säilymisen sekä tutkimusaineiston hävittämisen opinnäytetyöprosessin päätyttyä.

8.2 Tutkimuksen luotettavuus

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa luotettavuuden arviointi koskee koko tutkimusprosessia, sillä pääasiallinen luotettavuuden kriteeri on itse tutkija. Teorian lisäksi tutkijalla

ei ole analyysissä apunaan kuin omat tai tutkijakollegan ennakko-oletukset. Tutkija joutuu pohtimaan ratkaisujaan jatkuvasti ja näin ollen ottamaan kantaa sekä analyysin kattavuuteen että työn luotettavuuteen. (Eskola & Suoranta 1998, 209 – 211.)

Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa voidaan käyttää useita erilaisia mittaus- ja tutkimustapoja. Reliaabelius tarkoittaa mittaustulosten toistettavuutta. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2004, 216.) Aineiston tulkinta on reliaabeli, kun se ei sisällä ristiriitaisuuksia. Reliabiliteetin tarkistamisessa voi käyttää muun muassa useampaa havainnointikertaa ja useampaa havainnoitsijaa. Useammalla havainnointikerralla varmistetaan aineistonkeruumenetelmän tarkkuus sekä ilmiön pysyvyys. Useamman havainnoitsijan käytöllä puolestaan varmistetaan objektiivisuus tutkimuksessa. Kun tutkimuksessa käytetään esimerkiksi kahta havainnoitsijaa ja/tai kahta toisiaan tukevaa menetelmää, voidaan puhua triangulaatiosta. (Eskola & Suoranta 1998, 214 – 215.) Triangulaation avulla tarkennetaan tutkimuksen validiutta, jolla tarkoitetaan tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata (Hirsjärvi ym., 216 – 218). Käyttämällä triangulaatiota voidaan siis parantaa tutkimuksen luotettavuutta huomattavasti.

Käytimme opinnäytetyössämme tutkija- ja menetelmätriangulaatiota. Triangulaatio oli mielestämme paras luotettavuuden mittari meidän opinnäytetyömme kohdalla, koska aineistomme oli itsessään hyvin suppea. Aineistomme ei olisi riittänyt saavuttamaan saturaatiota eli aineiston kylläntymistä, mikä olisi lisännyt tutkimuksen luotettavuutta (Eskola & Suoranta 1998, 62). Opinnäytetyössämme luotettavuus näkyi siinä, kun kahden tutkijan tekemät havainnot ja tulkinnat sekä useamman tutkimusmenetelmän tuottamat tulokset olivat yhtäläisiä. Myös aikaisempien tutkimusten tulosten yhtäläisyydet lisäsivät tutkimuksemme luotettavuutta. On tärkeää huomioida, että tutkimuksemme ei ole toistettavissa sellaisenaan ellei tutkimuksen kohteena ole sama kohdejoukko. Osallistujien elämäkokemukset ovat luonnollisesti erilaisia ja juuri nämä kokemukset vaikuttavat ryhmän toimintaan kuten sen sisältöihin ja keskusteluihin. Tällaiset ryhmät muodostuvat aina osallistujiensa näköisiksi. Tästä johtuen tulokset eivät ole toistettavissa ja yleistettävissä suurella mittakaavalla.

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa lisäksi tutkimuksen toteuttamisen tarkka selostus, jonka tulee koskea tutkimuksen kaikkia vaiheita. Olosuhteet, joissa

aineisto on tuotettu, tulee kertoa selvästi ja totuudenmukaisesti. Esimerkiksi havainnoinnista on olennaista kertoa olosuhteet ja paikka, jossa aineisto on kerätty sekä mahdolliset häiriötekijät. Tutkimuksessa on hyvä kertoa myös aineiston analyysissa tehtyjen luokittelujen perusteet. Lisäksi tulosten tulkinnassa on tuotava ilmi, mihin tutkija perustaa päätelmänsä ja tulkintansa. (mt., 217 – 218.) Näin myös me olemme tehneet tutkimuksessamme.

Paransimme mielestämme tutkimuksemme luotettavuutta kuvaamalla tarkasti opin- näytetyöprosessin vaiheet. Huomioimme tutkimuksen luotettavuuden tarkastelussa olosuhteet, joissa toteutimme informoidun kyselyn. Toteutimme kyselyn viimeisellä tapaamiskerralla adoptiovanhemman vierailun jälkeen, kun osallistujien läheiset ja vierailija olivat vielä paikalla. Tämä mielestämme vaikutti jonkin verran tutkittavien keskittymiseen kyselyyn vastattaessa. Se todennäköisesti näkyi myös vastauksissa, jotka olivat melko suppeita. Tästä syystä toteutimme verkkokyselyn, jonka vastaukset olivat puolestaan laajempia kuin aiemmat vastaukset. Vastaustilanne on mahdollisesti ollut rauhallisempi ja näin ollen tutkittavat ovat keskittyneet paremmin vastaamiseen. Uskomme, että kaikki tutkittavat olivat rehellisiä siitä huolimatta, että informoituun kyselyyn vastattiin suppeammin.

Kuvasimme havainnoinnin olosuhteet totuudenmukaisesti. Pyrimme havainnoimaan ryhmää mahdollisimman objektiivisesti ja jättämään omat ennakko-oletuksemme ryhmän toiminnasta havainnoinnin ulkopuolelle. Koska olimme havainnoijien lisäksi ryhmän ohjaajia, tuli meidän jakaa ohjaus- ja havainnointiaika tasapuolisesti. Havainnoinnin tulokset ovat näin ollen mielestämme luotettavia.

9 OPINNÄYTETYÖN MERKITYS AMMATTIALALLE

Yhteisöpedagogi (AMK) –tutkinto valmentaa meitä muun muassa erilaisiin ohjaus- ja kasvatustehtäviin. Valmistuttuamme meidän tulisi hallita kattavasti ryhmänohjaustaitoja ja ymmärtää ryhmän kehitysvaiheita. Koulutusohjelmassamme keskitytään erityisesti nuorten parissa työskentelyyn. Kokemuksemme perusteella tämän päivän työelämän vaatimuksena on, että pystyy työskentelemään erilaisten ja eri-ikäisten ihmisten, yhteisöjen ja ryhmien kanssa. Opinnäytetyömme tutkimuksen kohteena ollut

adoptioneuvontaryhmä oli meillekin ensimmäinen kokemus aikuisryhmän ohjaamisesta.

Adoptioneuvontaryhmä oli meille ensimmäinen kokemus myös vertaisryhmän ohjaamisesta. Vertaistoiminnassa ilmentyy mielestämme koulutusohjelmamme ydinasioita kuten osallisuus, ennalta ehkäisevyys, voimaantuminen ja yhteisöllisyys, toisin sanoen sosiaalinen vahvistuminen. Edellä mainitut asiat ovat keskiössä myös vertaistoiminnassa. Nylundin (2005, 206) mukaan vertaistuki on tällä hetkellä myös nopeimmin kehittyvistä tuen muodoista. Tällöin vertaistoiminta tulisi nähdä erinomaisena työvälineenä, minkä myös suomalaiset järjestöt ovat jo toiminnassaan huomioineet (Karnell & Laimio 2010, 10).

Opinnäytetyömme merkitys ammattialallemme on muun muassa se, että sen avulla tuodaan näkyväksi yhteisöpedagogin sopivuus aikuisryhmän ohjaajaksi sekä myös osoitetaan vertaistoiminnan todellinen tarve ja merkitys. Sillä osoitetaan, että vertaistoiminta on merkityksellistä ja että yhteisöpedagogi on erinomainen vertaistoiminnan toteuttaja. Yhteisöpedagogilla tulee olla ymmärrystä vertaistoiminnasta sekä sen merkityksestä yksilölle ja yhteiskunnalle jo siitäkin syystä, että suuri osa meistä työllistyy järjestökentälle. Järjestöt toteuttavat aktiivisesti vertaistoimintaa ja sitä kansalaiset niiltä myös odottavat (mt., 10).

Tällä hetkellä adoptiokoulutusta ei tarjota missään ammatillisessa peruskoulutuksessa Suomessa. Näin ollen se ei kuulu meillä edes osaksi lastensuojelun tietoperustaa. Tilanne Suomessa on se, että täällä ei voida tarjota esimerkiksi adoptioerheiden tarvitsemia erityispalveluita, koska adoption erityiskysymyksiä ei tunneta erilaisten ammattiryhmien kuten päivähoitajien, terveydenhuollon henkilökunnan, opettajien tai terapeuttien parissa. Adoption erityisosaaminen keskittyy lähinnä siihen erikoistuneille valtakunnallisille asiantuntijoille. (Jokinen 2012, 2.)

Opinnäytetyöprosessimme kautta selkiintyi adoptio-osaamisen tärkeys niille, jotka työskentelevät ruohonjuuritasolla erilaisten ihmisten parissa. Suomeen tulee vuosittain noin 200 adoptiolasta ulkomailta ja kotimaassa adoptioon luovutetaan vuosittain noin 30 lasta (Tilastokeskus 2012a; Adoptioerheet ry 2012). Adoptoitujen määrä on siis alati kasvava. Tästä syystä adoption erityisosaamista tarvitaan muuallakin kuin

valtakunnallisten asiantuntijoiden keskuudessa. Tällä hetkellä adoptio-perheet saavat asiantuntevaa palvelua pääsääntöisesti adoptiopalvelunantajilta, joiden antama palvelu keskittyy lähinnä adoptioprosessiin eikä niihin palveluihin, joita adoptio-perheet käyttävät ja tarvitsevat arjessa. Eri järjestöjen ylläpitämät vertaistoiminnot antavat kyllä kaivattua tukea tarvittaessa, mutta ne eivät korvaa erityisosaamista, jota tarvitaan esimerkiksi päiväkodeissa ja kouluissa.

Myös yhteisöpedagogi voi aivan hyvin kohdata erilaisissa työtehtävissä adoptoituja tai heidän perheitä. Siinä vaiheessa olisi hyvä olla edes jonkinlainen adoptiotietoutta, sillä esimerkiksi adoptoidun nuoren murrosikä ja siinä tapahtuva identiteetin kehittyminen voivat olla täysin erilaista kuin muilla ikäisillään. Myös adoptio-perheissä ilmenneiden pulmien taustalla voi olla aivan erilaisia syitä verrattuna perheisiin, joissa ei ole adoptoituja lapsia. Yhteisöpedagogin työkenttä on hyvin laaja ja erilaisia ohjaus- ja kasvatustehtäviä on lukuisia, joten adoptio-perheiden tai -lasten kohtaaminen on todennäköisesti vain ajan kysymys. Pelkästään adoptiotietouden lisäämisellä, esimerkiksi kasvatus-, sosiaali- ja terveysalojen koulutuksissa, pystyttäisiin mahdollistamaan erityisosaaminen palveluissa, joita adoptio-perheet tarvitsevat.

Opinnäytetyömme on siis merkittävä ammattialallemme myös siksi, että se tuo näkyväksi adoptio-osaamisen tärkeyden alallamme. Emme suinkaan tarkoita, että meidän tulisi olla adoption asiantuntijoita vaan, että meillä tulisi olla edes jonkinlainen yleiskäsitys adoption erityispiirteistä. Koemme olevamme tietyllä tavalla etuoikeutettuja, koska saimme osaksi ammattiosaamistamme hyvin ainutlaatuista tietoutta adoption erityispiirteistä.

10 POHDINTAA

Opinnäytetyömme ei mahdollistanut adoptioneuvontaryhmän onnistumisen ja merkityksen erityisen syvällistä tutkimista. Koska kyseessä oli niin sanottu pilottihanke, ei meillä ollut aikaisempaa vertailupohjaa adoptioneuvontaryhmän tutkimiselle. Tästä syystä tutkimuksemme tuloksena on vain yleiskatsaus adoptioneuvontaryhmän toiminnan arvioinnista. Opinnäytetyömme avulla saatu tieto on kuitenkin mielestämme

hyvin arvokasta, koska adoptioneuvontaryhmän toimintaa ei voida kehittää ilman arviointia.

Toivomme hartaasti, että adoptioneuvontaryhmä jäisi pysyväksi toimintamuodoksi PeLa:n Itä-Suomen aluetoimiston adoptiotoimintaan. Tällöin myös mahdollistuisi adoptioneuvontaryhmän syvällisempi tutkiminen. Jatkoa ja syvempien tulosten saamista ajatellen adoptioneuvontaryhmää kannattaisi mielestämme tutkia ainakin naisten ja miesten välisten kokemuserojen sekä adoptioprosessin keston erojen näkökulmista. Myös me tarkastelimme opinnäytetyöprosessimme aikana edellä mainittuja eroja, mutta näin pienellä aineistolla emme saaneet tarpeeksi vertailtavuutta, jotta tulokset olisivat olleet yleistettävissä. Tulosten analysointivaiheessa oli jo huomattavissa merkkejä siitä, että sukupuolten kokemuksissa ryhmästä oli joitakin eroja. Suurimmat erot kokemuksissa havainnollistuivat puoli vuotta ja vuoden adoptioprosessissa olleiden välillä. Juuri näitä asioita toistuvasti tutkimalla saataisiin selville, olisiko tarpeellista järjestää adoptioneuvontaryhmiä esimerkiksi adoptioprosessin eri vaiheissa oleville.

Järjestämällä ja tutkimalla lisää adoptioneuvontaryhmiä mahdollistuisi myös vertaistuen merkityksen syvällisempi tutkiminen. Selvitimme jo opinnäytetyössämme, että vertaistuki on todella merkityksellistä osallistujille ja jopa yksi suurimmista motiiveista ryhmään osallistumiselle. Jäimme vielä pohtimaan, kuinka suuren merkityksen vertaisuus/vertaistuki todella sai osallistujien keskuudessa. Olisi mielenkiintoista selvittää jälkeenpäin, olivatko ryhmässä syntyneet vertaisuus ja vertaistuen merkitys niin kantavia, että osallistujat jatkoivat vielä keskenään vertaistoimintaa jossakin muodossa. Mielenkiintoista olisi myös tutkia, näkyisikö tällainen vertaisryhmä pidempiaikaisena toimintana yksilön hyvinvoinnin lisääjänä. Opinnäytetyömme kohteena olleen adoptioneuvontaryhmän lyhytkestoisuuden takia, emme luonnollisesti voineet saada tähän vastausta. Pohdinnan tuloksena voimme todeta, että adoptioneuvontaryhmään liittyviä tutkimuksia voisi vielä tehdä monia ja useista eri näkökulmista.

11 LOPPUSANAT

Opinnäytetyömme valmistumiseen johtanut tie oli poikkeuksellisen pitkä. Matkan varrelle mahtui paljon sekä ylä- että alamäkiä. Jo pelkästään täysin uuden aihealueen omaksuminen vaati valtavan paljon itsenäistä työtä. Adoptiotematiikan syvälinen hallitseminen oli äärimmäisen tärkeää, jotta pystyimme kehittämään adoptioryhmätoiminnan mallin niin asiantuntevaksi, että sen käyttäminen ryhmätoiminnassa oli kannattavaa. Yksi suurimmista ilon ja onnistumisen hetkistä oli sen ymmärtäminen, että adoptioryhmätoiminnan mallista kehkeytyi sittenkin, epävarmuuden aiheuttamista epäilyistä huolimatta, toteuttamisen arvoinen. Itse ryhmän käynnistyminen oli luonnollisesti meille saavutuksista suurin.

Näin opinnäytetyöprosessin viime metreillä meille todentui tekemämme työn sekä saavutustemme määrä. Vihdoin saimme aloittamamme prosessin päätökseen. Voimme aidosti olla ylpeitä itsestämme, sillä meidän taidoilla ja työllä todella luotiin jotain aivan uutta. Kehitimme adoptioryhmätoiminnan mallin, olimme mukana adoptioneuvontaryhmän toteutuksessa ja lopuksi vielä opinnäytetyössä tutkimme kehittämäämme ja toteuttamaamme ryhmää.

Matkan varrella karttunut osaaminen on hyvin ainutlaatuista ja tämän vuoksi olemekin erittäin iloisia siitä, että adoptio-osaaminen on nyt osana ammattitaitoamme. Haluamme kiittää tästä meille tarjoutuneesta mahdollisuudesta erityisesti työelämäohjaajaamme, PeLa:n Itä-Suomen aluetoimiston adoptiotyöntekijää, Heli Aaltoa. Myös Aallolta saatu tieto-taito ja apu ovat olleet korvaamattomia. Lisäksi haluamme kiittää Joensuun Humanistisen ammattikorkeakoulun lehtoria, Piia Myllyä. Ilman ohjaavan lehtorimme tukea ja apua emme olisi selviytyneet tästä hyvinkin suureksi kasvaneesta urakasta näinkin ansiokkaasti.

LÄHTEET

Adoptiolaki 22/2012.

Adoptioerheet ry 2012. Kotimaan adoption epäkohdat. Viitattu 9.10.2012.

http://www.adoptioerheet.fi/edunvalvonta_kotimaa.html

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2004. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Interpedia 2012. Laki ja etiikka. Viitattu 9.10.2012.

http://www.interpedia.fi/adoptio/kansainvalinen_adoptio/laki_ja_etiikka

Jokinen, Miia 2012. Oma lapsi. Tutkimus vanhemmuudesta ja kiintymyksestä perheistä, joissa on sekä adoptoituja että biologisia lapsia. Valtiotieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopisto. Pro gradu –tutkielma. Viitattu 7.11.2012.

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/32983/Pro%20gradu.pdf?sequence=3>

Jyrkämä, Oili 2010. VERTAISTUKIRYHMÄ KÄYNTIIN. Teoksessa Tanja Laatikainen (toim.) Vertaistoiminta kannattaa. SOLVER palvelut Oy, 25 – 49.

Jyväskylän yliopisto 2012. Määrällinen analyysi. Viitattu 24.10.2012.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/maarallinen-analyysi>

Kaisaniemi, Elina & Lehtinen, Mari 2006. Adoptiovalmennuksen merkitys kansainväliseen adoptioon valmentautumisessa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelman opinnäytetyö.

http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Helsinki2006/6a43b7_Kaisaniemi5946.pdf

Karhumäki, Heli 2005. Lapsi suoraan sydämeeni – kokemuksia adoptiosta. Hämeenlinna: Karisto Oy:n Kirjapaino.

Karnell, Sonja & Laimio, Anne 2010. VERTAISTOIMINTA – kokemuksellista vuorovaikutusta. Teoksessa Tanja Laatikainen (toim.) Vertaistoiminta kannattaa. SOLVER palvelut Oy, 9 – 19.

Kopakkala, Aku 2005. Porukka, jengi, tiimi. Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki: Edita Prima Oy.

Laatikainen, Tanja 2010. Vertaistoiminta kannattaa. SOLVER palvelut Oy.

Laki lapseksiottamisesta 153/1985.

Lastensuojelulaki 417/2007.

Martiskainen, Kirsi & Timoskainen, Kati 2011. Vertaistukitoiminta, arjen kantava voima. Kokemustiedon ja asiantuntijatiedon kohtaaminen. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelman opinnäytetyö. Viitattu 4.11.2012.

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/38979/martiskainen_kirsi_timoskainen_kati.pdf?sequence=1

Mikkonen, Irja 2011. Vertaistuki osana sosiaalista vahvistamista. Teoksessa Pia Lundbom ja Jatta Herranen (toim.) Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. HUMAK / Sarja C. Oppimateriaaleja 26, 204 - 222. Viitattu 03.05.2011.

<http://www.humak.fi/sites/default/files/liitteet/humak-sos-vahvistaminen-verkko.pdf>

Nylund, Marianne 2005. Vertaisryhmät kokemusten ja tiedon jäsentäjinä. Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 195 – 213.

Parviainen, Heikki 2003. Kansainvälinen adoptiotoiminta Suomessa vuosina 1970-2000. Helsinki: Hakapaino Oy.

Pelastakaa Lapset ry 2012a. Keitä me olemme. Viitattu 5.11.2012.

<http://www.pelastakaalapset.fi/jarjesto/keita-me-olemme/>

Pelastakaa Lapset ry 2012b. Liity jäseneksi. Viitattu 5.11.2012.

<http://www.pelastakaalapset.fi/toiminta/paikallisyhdistykset/liity-jaseneksi/>

Pelastakaa Lapset ry 2012c. Kansainväliset ohjelmat. Viitattu 5.11.2012.

<http://www.pelastakaalapset.fi/toiminta/kansainvaliset-ohjelmat/>

Pelastakaa Lapset ry 2012d. Aluetoimistojen yhteystiedot. Viitattu 5.11.2012.

<http://www.pelastakaalapset.fi/ota-yhteytta/aluetoimistojen-yhteystiedot/>

Pelastakaa Lapset ry 2012e. Paikallisyhdistysten sivut. Viitattu 5.11.2012.

<http://www.pelastakaalapset.fi/toiminta/paikallisyhdistykset/paikallisyhdistyksien-sivut/>

Pelastakaa Lapset ry 2012f. Toimintastrategia 2013 – 2014. Viitattu 5.11.2012.

<http://www.pelastakaalapset.fi/@Bin/907313/Toimintastrategia+2013-1014.pdf>

Pelastakaa Lapset ry 2012g. Lastensuojelutyö. Viitattu 5.11.2012.

<http://www.pelastakaalapset.fi/toiminta/lastensuojelutyo/>

Pelastakaa Lapset ry 2012h. Adoptio seurantaa koskevat uudistukset koskien 1.8.2011 alkaen lapsiesityksen saamisen jälkeisen Notice of Coming to China for Adoption – ilmoituksen saaville perheille. Viitattu 5.11.2012.

<http://www.pelastakaalapset.fi/@Bin/362240/Adoptioseurantaa+koskevat+uudistukset.docx>

Pelastakaa Lapset ry 2012i. Kotimaiset adoptiot. Viitattu 6.11.2012.

<http://www.pelastakaalapset.fi/toiminta/lastensuojelutyo/adoptiot/kotimaiset-adoptiot/>

Pelastakaa Lapset ry 2012j. Kansainväliset adoptiot. Viitattu 6.11.2012.

<http://www.pelastakaalapset.fi/toiminta/lastensuojelutyo/adoptiot/kansainvaliset-adoptiot/>

Pelastakaa Lapset ry 2012k. Adoptioprosessin vaiheet. Viitattu 6.11.2012.

<http://www.pelastakaalapset.fi/toiminta/lastensuojelutyo/adoptiot/kansainvalinen-adoptiopalvelu/adoptioprosessin-vaiheet/>

Pesäpuu ry 2010. PRIDE-valmennus – sijais- ja adoptiovanhemmuutta harkitseville. Viitattu 21.10.2012.

<http://www.pesapuu.fi/pride-ohjelma/pride-valmennus/>

Sosiaali- ja terveysministeriö 2010. Suomen kansainvälisten lapseksiottamisasioiden lautakunta. Toimintakertomus 2009. Liite 3. Haagin sopimuksen sopimusvaltiot 4.8.2010. Yliopistopaino: Helsinki, 20 – 21. Viitattu 8.10.2012.

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=1082856&name=DLFE-12710.pdf

Tilastokeskus 2012a. Liitetaulukko 1. Adoptiot lapsen iän ja syntymäpaikan mukaan 2000–2011. Viitattu 9.10.2012

http://www.stat.fi/til/adopt/2011/adopt_2011_2012-05-31_tau_001_fi.html

Tilastokeskus 2012b. Kotimaisten adoptioiden määrä laski vähän vuonna 2011. Viitattu 10.10.2012.

http://www.stat.fi/til/adopt/2011/adopt_2011_2012-05-31_tie_001_fi.html

Tervonen-Arnkil, Kaisa 2012. Avoimen adoption merkitys lastensuojelussa. Viitattu 9.10.2012.

<http://www.sosiaaliportti.fi/fi->

FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/avoimen_adoption_merkitys_lastensuojelussa/

Vilka, Hanna 2006. Tutki ja havainnoi. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Väestöliitto 2012. Adoptioperheet. Viitattu 10.10.2012.

http://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/tietoa_vanhemmille/perheiden_monimuotoisuu/s/adoptioperheet/

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto 2007. Mittaaminen: muuttujien ominaisuudet. Viitattu 16.10.2012.

<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/mittaaminen/ominaisuudet.html>

Yhteiset Lapsemme ry 2012. Adoptiovalmennuskurssit. Viitattu 19.11.2012.

http://www.yhteisetlapsemme.fi/kv_adoptio_valmennuskurssit.html

LIITTEET

Liite 1: Kontrolloitu kysely

KYSELY

Tämä kysely toteutetaan Humanistisen ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogiopiskelijoiden opinnäytetyöhön liittyen. Opinnäytetyössä tutkitaan, miten osallistujat ovat kokeneet adoptioneuvontaryhmän. Toiveena olisi, että vastaisit esitettyihin kysymyksiin mahdollisimman totuudenmukaisesti. Vastausten avulla saadaan myös arvokasta tietoa adoptioneuvontaryhmän kehittämistä varten. Vastaukset käsitellään anonyymisti ja luottamuksellisesti. Vastauksesi ei vaikuta adoptioprosessiin.

Ympyröi tai rastita sopiva vaihtoehto tai kirjoita vastauksesi sille tarkoitettulle alueelle.

Ikä _____ vuotta

Sukupuoli mies nainen

Milloin osallistuit adoptioinfoon eli kuinka pitkään adoptioprosessisi on kestänyt?

1. Kuinka tärkeänä pidit adoptioneuvontaryhmässä käsitellyjä teemoja? Vastausasteikko 1 – 5. 1= ei lainkaan tärkeä, 2= ei juurikaan tärkeä, 3= en osaa sanoa, 4= melko tärkeä ja 5= erittäin tärkeä.

Kiintymyksen kehittyminen	1	2	3	4	5
Vanhemmuus ja kasvatus	1	2	3	4	5
Adoptiolapsen menetykset ja sopeutumiseen liittyvät tekijät	1	2	3	4	5

2. Kuinka hyödyllisenä koit adoptioeuvontaryhmässä käytetyt menetelmät? Vastausasteikko on 1 – 5. 1= ei lainkaan hyödyllinen, 2= ei juurikaan hyödyllinen, 3= en osaa sanoa, 4= melko hyödyllinen ja 5= erittäin hyödyllinen.

1. tapaaminen

Vauvat Liisa ja Liu –mielikuvamatkaharjoitus

1 2 3 4 5

Pienryhmätyöskentely - Miten auttaa lasta kiintymään ja miten auttaa itseään kiintymään lapseen?

1 2 3 4 5

2. tapaaminen

Vanhemmuuden roolikartta –harjoitus

1 2 3 4 5

Lapsuusmuistot –harjoitus

1 2 3 4 5

3. tapaaminen

Ihmistensiirtäjä -mielikuvamatkaharjoitus

1 2 3 4 5

Adoptiovanhemman vierailu

1 2 3 4 5

3. Kuinka hyvin onnistuimme mielestäsi teemojen käsittelyssä? Vastausasteikko on 1 – 5. 1= erittäin huonosti, 2= huonosti, 3= en osaa sanoa, 4= melko hyvin ja 5= erittäin hyvin.

Kiintymyksen kehittyminen

1 2 3 4 5

Vanhemmuus ja kasvatusta

1 2 3 4 5

Adoptiolapsen menetykset ja sopeutumiseen liittyvät tekijät

1 2 3 4 5

4. Mitä muuta olisit toivonut adoptioeuvontaryhmässä käsiteltävän? (Jatka tarvittaessa toiselle puolelle.)

5. Käsiteltiinkö adoptioeuvontaryhmässä mielestäsi jotain turhaa? Mitä? Perustele.

6. Mitä odotuksia sinulla oli adoptioeuvontaryhmälle? (Jatka tarvittaessa toiselle puolelle.)

7. Miten odotuksesi adoptioeuvontaryhmää kohtaan toteutuivat? (Jatka tarvittaessa toiselle puolelle.)

8. Jos koit adoptioneuvontaryhmässä alla olevia asioita, mitkä niistä olivat sinulle tärkeitä? Merkitse laatikkoon tärkein numerolla yksi (1.), toiseksi tärkein numerolla kaksi (2.) ja kolmanneksi tärkein numerolla kolme (3.).

- yhteenkuuluvuuden tunne
- yhteinen päämäärä/kiinnostuksen kohde
- samankaltaiset elämäkokemukset
- ryhmän tuki
- kokemusten jakaminen
- luottamuksellisuus
- tasa-arvoisuus
- vastavuoroisuus
- ymmärrys

9. Mikä oli adoptioneuvontaryhmässä sinulle kaikista merkityksellisintä? (Jatka tarvittaessa toiselle puolelle.)

Kiitos vastauksestasi!!

Liite 2: Verkkokysely

Hei!

Kiitos vielä kerran edelliseen kyselyyn vastaamisesta! Tässä olisi vielä muutama lisäkysymys, jotta opinnäytetyön aineistosta saataisiin mahdollisimman kattava ja ryhmän palautteesta mahdollisimman realistinen. Vastaamalla näihin kysymyksiin, annat edelleen suostumuksesi siihen, että vastauksia voidaan käyttää opinnäytetyössä.

Lähetä vastauksesi suoraan opinnäytetyön tekijöille osoitteeseen jaanahil@gmail.com tai sirukonttinen@hotmail.com VIIMEISTÄÄN keskiviikkona 10.10.2012 mennessä.

Kiitos paljon jo etukäteen vastaamisesta!

LISÄKYSYMYKSET

Kirjoita vastauksesi sille tarkoitetulle alueelle.

Ikä: _____

Sukupuoli: _____

Milloin osallistuit adoptioinfoon eli kuinka pitkään adoptioprosessisi on kestänyt?

Miten koit adoptioneuvontaryhmän ohjauksen?

Miten opiskelija-adoptioyöntekijä –ohjaajapari mielestäsi toimi?

Tähän voit vielä kirjoittaa vapaasti kokemuksia, mielipiteitäsi ja ajatuksiasi adoptioeuvontaryhmästä.

Liite 3: Suostumusasiakirja

SUOSTUMUS KYSELYYN

Olisiko sinulla kiinnostusta osallistua kyselyyn?

Olen kiinnostunut osallistumaan kyselyyn.

Nimi:

Osoite:

Puhelin:

S-posti:

Henkilötiedot vastauksineen käsitellään anonymisti ja luottamuksellisesti. Vastamisella tai vastaamatta jättämisellä ei ole vaikutusta adoptioprosessiin.